

พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร
วัดป่าอุดมสมพร จ.สกลนคร

พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ๑

จากหนังสือ ภาพ ชีวิตประวัติและปฏิปทาของ พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร

พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร เกิดเมื่อวันอาทิตย์ ขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ปีกุน ตรงกับวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๔๔๒ ที่บ้านม่วงไข่ ตำบลพรรณา อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ในตระกูล “สุวรรณรงค์” เจ้าเมืองพรรณานิคม บิดาของท่านคือ เจ้าไชยกุมमार (เม้า) ผู้เป็นหลานปู่ของ พระเสนาณรงค์ (นวล) และ หลานอาของ พระเสนาณรงค์ (สุวรรณ) เจ้าเมืองพรรณานิคมคนที่ ๒ และที่ ๔ ตามลำดับ มารดาของท่านชื่อ น้อย เป็นบุตรของหลวงประชานุรักษ์ พี่น้องร่วมบิดามารดา ที่มีชีวิตอยู่

- ๖ คน ได้แก่ ๑. นางกองแก้ว อุปพงศ์ ๒. ท้าวกุล ๓. นางเพ็ญ
๔. พระอาจารย์ฝั้น ๕. ท้าวคำพัน ๖. นางคำพัน

บ้านบะทอง อ.พรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

เมื่อบุตรทุกคนเจริญวัยเป็นท้าวเป็นนางแล้ว เจ้าไชยกุมาร (แม่) ผู้บิดาได้อพยพพร้อมกับครอบครัวอื่นๆ อีกหลายครอบครัว ออกจากบ้านม่วงไข่ ไปตั้งบ้านใหม่ขึ้นอีกหมู่บ้านหนึ่ง ให้ชื่อว่าบ้านบะทอง เพราะที่นั่นมีต้นทองหลวงใหญ่อยู่ต้นหนึ่ง แต่ปัจจุบันต้นทองหลวงใหญ่นั้นได้ตายและผูกพังไปสิ้นแล้ว สาเหตุที่อพยพออกจากบ้านม่วงไข่ก็เพราะเห็นว่า สถานที่ใหม่อุดมสมบูรณ์กว่า เหมาะแก่การทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เช่นวัว ควาย และเหมาะอย่างยิ่งสำหรับการเลี้ยงไหม เพราะเป็นพื้นที่ซึ่งมีลำห้วยขนานอยู่ถึงสองด้าน ด้านหนึ่งคือ ลำห้วยอุ้นอยู่ทางทิศใต้ ส่วนอีกด้านหนึ่ง คือลำห้วยปลา อยู่ทางทิศเหนือ

ก่อนอพยพจากบ้านม่วงไข่ เจ้าไชยกุมาร (แม่) บิดาของพระอาจารย์ฝั้น ได้เป็นผู้ใหญ่บ้านปกครองลูกบ้านให้อยู่เย็นเป็นสุขมาก่อนแล้ว ครั้นมาตั้งบ้านเรือนกันใหม่ที่บ้านบะทอง ท่านก็ได้รับความไว้วางใจให้เป็นผู้ใหญ่บ้านต่อไปอีก เพราะลูกบ้านต่างให้ความเคารพนับถือในฐานะที่ท่านเป็นคนที่มีความเมตตาอารี ใจกว้างขวางและเยือกเย็นเป็นที่ประจักษ์มาช้านาน

สำหรับพระอาจารย์ฝั้น เมื่อครั้งยังอยู่ในวัยรุ่น มีความประพฤติเรียบร้อย อ่อนโยน อุปนิสัยใจคอเยือกเย็นและกว้างขวาง เช่นเดียวกับบิดา ทั้งยังมีความขยันหมั่นเพียร อดทนต่ออุปสรรค หนักเอาเบาสู้ ช่วยเหลือกิจการงานของบิดามารดาและญาติพี่น้อง โดยไม่เห็นแก่ความลำบากยากเย็นใด ๆ

ทั้งสิ้น ส่วนในด้านการศึกษานั้น พระอาจารย์ฝันได้เริ่มเรียนหนังสือมาตั้งแต่ครั้งยังอยู่ที่บ้านม่วงไข่ โดยเข้าศึกษาที่วัดโพธิ์ชัย แบบเรียนที่เขียนอ่านได้แก่ มูลบทบรรพกิจเล่ม ๑ - ๒ ซึ่งเป็นแบบเรียนที่วิเศษสุดในยุคนั้น ผู้ใดเรียนจบจะแตกฉานในด้านการอ่านเขียนไปทุกคน ผู้เป็นอาจารย์สอนหนังสือแก่ท่านในครั้งนั้น ได้แก่พระอาจารย์ตัน (บิดาของ พันตรีนายแพทย์ตอง วุฒิสาร) กับนายหุ่น (บิดาของ นายบัวดี ไชยชมภู ปลัดอำเภอพรรณานิคม) ปรากฏว่า ท่านมีความหมั่นเพียรในการศึกษาเป็นอันมาก สามารถเขียนอ่านได้รวดเร็วกว่าเด็กอื่น ๆ ถึงขนาดได้รับความไว้วางใจจากอาจารย์ให้เป็นครูสอนเด็ก ๆ แทน ในขณะที่อาจารย์มีกิจจำเป็น

ต่อมาพระอาจารย์ฝัน ได้ไปศึกษาต่อกับนายเขียน อุปพงศ์ พี่เขยที่เป็นปลัดขวา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งต่อมาได้ย้ายไปเป็นปลัดขวา อำเภอกุดป่อง จังหวัดเลย เมื่อจบการศึกษา อ่านออกเขียนได้อย่างแตกฉานแล้ว พระอาจารย์ฝันมีความตั้งใจที่จะเข้ารับราชการ เพราะเป็นงานที่มีหน้ามีตา ได้รับความเคารพนับถือจากผู้คนในสมัยนั้น แต่ภายหลังได้เปลี่ยนความตั้งใจเดิมเสียโดยสิ้นเชิง สาเหตุที่ท่านเกิดไม่ชอบงานราชการนั้น ก็เพราะเมื่อครั้งไปเล่าเรียนกับพี่เขยที่ขอนแก่น พี่เขยได้ใช้เอาปืนโตไปส่งให้นักโทษอยู่เสมอ นักโทษคนหนึ่งคือ พระยาณรงค์ฯ เจ้าเมืองขอนแก่นนั่นเอง ท่านต้องโทษฐานฆ่าคนตาย จึงถูกคุมขังตามกระบิลเมือง นอกจากนี้ยังมีข้าราชการถูกจำคุกอีกบางคน เช่น นายวีระพงศ์ ปลัดซ้าย เป็นต้น ต่อมาพี่เขยได้ย้ายไปเป็นปลัดขวาที่อำเภอกุดป่อง จังหวัดเลย ครั้นเมื่อท่านเดินทางไปเยี่ยม ก็พบพี่เขยต้องหาฆ่าคนตายเข้าอีก เมื่อได้เห็นข้าราชการใหญ่โตได้รับโทษ ไม่เว้นแม้แต่ผู้ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นถึงพระยานาหมื่นดังกล่าว ท่านจึงเปลี่ยนใจ ไม่อยากเข้ารับราชการเหมือนกับคนอื่น ๆ รัฐบาลพี่เขยกลับสกลนครทันที ซึ่งสมัยนั้นการคมนาคมมีทางเดียวคือ ทางบก จากจังหวัดเลยผ่านอุดรธานีถึงสกลนคร ท่านต้องเดินเท้าเปล่าและต้องนอนค้างกลางทางถึง ๑๐ คืน ปรากฏว่า สภาพของบรรดานักโทษที่ท่านประสบมาทั้งโทษหนักโทษเบา ได้มาเป็นภาพติดตาท่านอยู่เสมอตั้งแต่นั้น นับได้ว่าเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ท่านรู้จักปลง และประจักษ์ถึงความไม่แน่นอนของชีวิต

พระอุโบสถวัดสิทธิบังคม

เมื่อกลับมาจากจังหวัดเลยมาถึงบ้านแล้ว ใน (ปี พ.ศ. ๒๔๖๑ เมื่อท่านอายุได้ ๑๙ ปี) ท่านได้บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดโพนทอง บ้านบะทอง ขณะที่ยังเป็นสามเณรอยู่นั้น ท่านเอาใจใส่ศึกษาและเคร่งครัดในพระธรรมวินัยเป็นอันมาก ถึงขนาดคุณย่าของท่านได้พยากรณ์เอาไว้ว่า ในภายภาคหน้า ท่านจะเข้าไปอาศัยอยู่ในป่าขมิ้น จนตลอดชีวิต ระหว่างนั้นจะสร้างแต่คุณความดีอันประเสริฐเลิศล้ำค่า จะเป็นผู้บริสุทธิ์ผ่องใส ประชาชนทุกชั้นตั้งแต่สูงสุดจนต่ำสุด ทุกเชื้อชาติศาสนาที่ได้ฟังพระธรรมเทศนาของท่าน จะบังเกิดความเลื่อมใสในตัวท่านและรสพระธรรมที่ท่านเทศนาเป็นอันมาก

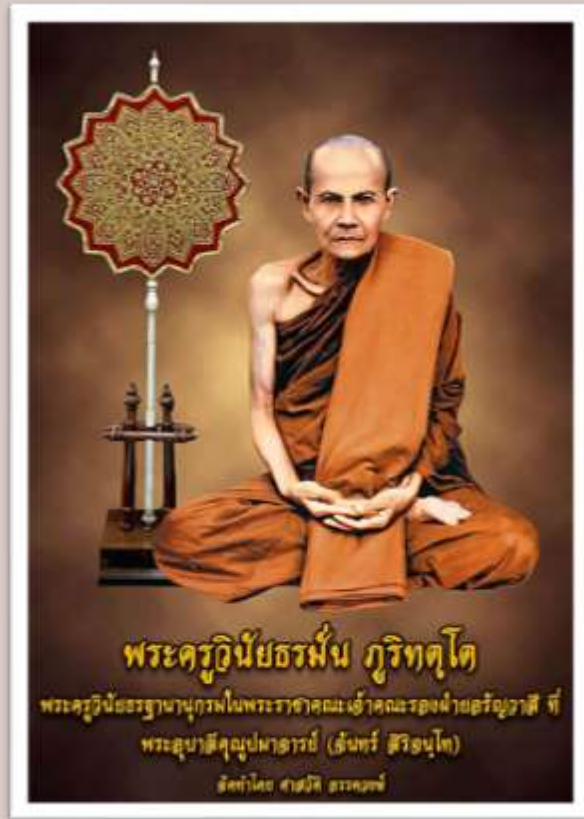
ครั้นถึงอายุ ๒๐ ปี ท่านได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ พระอุโบสถวัดสิทธิบังคม ที่บ้านไฮ่ ตำบลไร่ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดสกลนคร โดยพระครูบ่อ (นนทะเสน) เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์สังกับ พระอาจารย์นวล เป็นพระกรรมวาจาจารย์ ระหว่างจำพรรษาอยู่ที่วัดสิทธิบังคม ท่านได้ท่องบ่นเจ็ดตำนานจนจบบริบูรณ์ ขณะเดียวกันพระอุปัชฌาย์ของท่านก็ได้สอนให้รู้จักวิธีเจริญกัมมัฏฐานตลอดพรรษาด้วย

พระครูสกลสมณกิจ(อาญาครุธรรม)

ออกพรรษาปีนั้น ท่านได้กลับมาอยู่ที่วัดโพนทอง ซึ่งมีท่านอาญาครุธรรม เป็นเจ้าอาวาส (ภายหลังได้เลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระครูสกลสมณกิจ เจ้าคณะจังหวัดสกลนคร) ท่านอาญาครุธรรมชอบฝึกกัมมัฏฐานให้พระลูกวัดเสมอ หลังออกพรรษาระหว่างเดือนอ้ายถึงเดือน ๔ ท่านได้ชักชวนพระลูกวัดออกเที่ยวธุดงค์ ไปฝึกหัดภาวนาเจริญกัมมัฏฐานตามเขาลำเนาไพร ตามถ้ำตามป่าช้าต่าง ๆ ที่เป็นทีวิเวก ซึ่งพระอาจารย์ฝั้นก็ได้ติดตามไปด้วย

การฝึกหัดภาวนาในสมัยนั้น มีวิธีฝึกใจให้สงบโดยอาศัยการนับลูกประจำ กล่าวคือ เอาลูกมะแทน ๑๐๘ ลูก ร้อยเป็นพวงคล้องคอ หรือพันข้อมือไว้ เวลาเจริญพุทธานุสติกัมมัฏฐานจะด้วยการนั่ง การนอน หรือจะยืน จะเดินก็ดี เมื่อบริกรรมว่า พุทโธ ๆ จะต้องนับลูกมะแทนไปด้วยทีละลูก คือนับ พุทโธ ๑๐๘ เท่าลูกมะแทน เมื่อถึงบทธัมโมและสังโฆ ก็ต้องนับเช่นเดียวกัน หากนับพลั้งเผลอ แสดงว่าจิตใจไม่สงบ ต้องย้อนกลับไปตั้งต้นใหม่ที่พุทโธ ๑ อีก เป็นการฝึกที่ดูเฝิน ๆ น่าจะง่าย แต่เมื่อปฏิบัติอย่างจริงจัง จะเห็นว่าไม่่ง่ายดังใจนึก เพราะต้องบริกรรมอยู่ตลอดเวลาด้วยจิตที่เป็นสมาธิ เว้นไว้แต่เวลาที่นอนหลับ และเวลาที่ฉันจ้งหันเท่านั้น

เกิด 20 มกราคม พ.ศ. 2413 มรณภาพ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2492 พรรษา 56

วัดป่าภูไทยสามัคคี บ้านม่วงไข่ อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร

ใน พ.ศ. ๒๔๖๓ เดือน ๓ ข้างขึ้น เป็นระยะเวลาที่พระอาจารย์ฝั้นได้พบพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต และได้ปวารณาตนขอเป็นศิษย์พระอาจารย์มั่น ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา สาเหตุที่พบกันมีอยู่ว่า ระยะเวลาดังกล่าว พระอาจารย์มั่น พร้อมด้วยพระภิกษุสามเณรอีกหลายรูป ได้เที่ยวธุดงค์ไปพักที่วัดป่าภูไทยสามัคคี บ้านม่วงไข่ ตำบลพรรณานิคม อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดสกลนคร ญาติโยมทั้งหลายในบ้านม่วงไข่ ได้พากันไปนมัสการ และขอฟังพระธรรมเทศนาของท่าน สำหรับพระภิกษุที่ไปร่วมฟังด้วย มีท่านอาญาครุฑี พระอาจารย์กู่ และพระอาจารย์ฝั้น

อาญาครุฑี

พระอาจารย์กู่ ฐมมทินโน

พระอาจารย์ฝั้น

พระอาจารย์มั่น ได้แสดงพระธรรมเทศนาเบื้องต้นในเรื่องการให้ทาน รักษาศีล และการบำเพ็ญ
ภาวนา ตามชั้นภูมิของผู้ฟัง ว่าการให้ทานและการรักษาศีลภาวนานั้น ถ้าจะให้เกิดผลานิสงส์มาก
จะต้องละจากความคิดเห็นที่ผิดให้เป็นถูกเสียก่อน ท่านยกตัวอย่างที่ใกล้ตัวชาวบ้านมากที่สุดขึ้นอ้าง
ว่า ชาวบ้านม่วงไข่นั้นส่วนใหญ่นับถือภูตผีปีศาจ ตลอดจนเทวดาและนางไม้เป็นสรณะ ซึ่งเป็นเรื่องที่
เหลวไหล ไร้เหตุผล ท่านได้แสดงข้อเท็จจริงขึ้นหักล้างหลายประการ และได้แสดงพระธรรมเทศนา
อันลึกซึ้ง จนกระทั่งชาวบ้านเห็นจริง ละจากมิจฉาทิฎฐิ เลิกนับถือภูตผีปีศาจตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

โยมผู้หนึ่งคือ อาชญาขุนพิจารณ์ (บุญมาก) สุวรรณรงค์ ผู้ช่วยสมุหบัญชี อำเภอพรรณานิคม ซึ่งเป็น
บุตรชายของพระเสนาณรงค์ (สุวรรณ) เจ้าเมืองพรรณานิคม คนที่ ๔ และเป็นนายอำเภอพรรณา
นิคมคนแรกในสมัยรัชกาลที่ห้า ได้กราบเรียนถามพระอาจารย์มั่นว่า เหตุใดการให้ทานหรือการรับศีล
จึงต้องตั้ง นโม ก่อนทุกครั้ง จะกล่าวคำถวายทานและรับศีลเลยทีเดียวไม่ได้หรือ พระอาจารย์มั่นได้
แสดงธรรมเรื่องนโมอย่างลึกซึ้งให้ฟัง

"เหตุใดหนอ นักปราชญ์ทั้งหลาย จะสวดก็ดี จะรับศีลก็ดี หรือจะทำการกุศลใดๆ ก็ดีจึงต้องตั้ง นโม
ก่อนจะตั้ง นโม ไม่ได้เลย เมื่อเป็นเช่นนี้ นโม ก็ต้องเป็น สิ่งสำคัญ จะยกขึ้นพิจารณา ได้ความปรากฏ
ว่า น คือธาตุน้ำ โม คือธาตุดิน พร้อมกับบทพระคาถาขึ้นมาว่า

มาตาเปตติกสมภโว โอทนกุมมาสปจโย

สัมภวธาตุของมารดาบิดาผสมกันจึงเป็นตัวตนขึ้นมา เมื่อคลอดจากครรภ์มารดาแล้วก็ได้รับข้าวสุก
และขนมกุมมาสเป็นเครื่องเลี้ยง จึงเจริญเติบโตขึ้นมาได้

"น" เป็นธาตุ ของมารดา โม เป็นธาตุของบิดา ฉะนั้น เมื่อธาตุทั้ง ๒ ผสมกันเข้าไป ไฟธาตุของมารดา
เคี้ยวเข้าจนได้นามว่า "กลละ" คือ น้ำมันหยดเดียว ณ ที่นี้เอง ปฏิสนธิวิญญูณเข้าถือปฏิสนธิได้ จิต
จึงได้ปฏิสนธิในธาตุ "นโม" นั้น

เมื่อจิตเข้าไปอาศัยแล้ว "กลละ" ก็ค่อยเจริญขึ้นเป็น "อัมพุชะ" คือ เป็นก้อนเลือด เจริญจากก้อนเลือด มาเป็น "ฆนะ" คือ แทะและ เปสี้ คือ ชื่นเนื้อ แล้วขยายตัวออกคล้ายรูปจิ้งเหลน จึงเป็น ปัญจสาขา คือ แขน ๒ ขา ๒ หัว ๑

ส่วนธาตุ "พ" คือ ลม "ธ" คือ ไฟนั้น เป็นธาตุเข้ามาอาศัยภายหลัง เพราะจิตไม่ถือ เมื่อละจาก กลละ นั้นแล้ว กลละ ก็ต้องเข้ามาอาศัยภายหลัง เพราะจิตไม่ถือ เมื่อละจากกลละนั้นแล้ว กลละ ก็ต้องทิ้ง เปล่า หรือ สูญเปล่า ลม และไฟก็ไม่มี คนตาย ลมและไฟก็ดับหายสาบสูญไป จึงว่าเป็นธาตุอาศัย ข้อ สำคัญจึงอยู่ที่ธาตุทั้ง ๒ คือ นโม เป็นดั้งเดิม

ในกาลต่อมาเมื่อคลอดออกมาแล้วก็ต้องอาศัย "น" มารดา "โม" บิดาเป็นผู้ทะนุถนอมกลม่อมเกลี้ยง เลี้ยงมา ด้วยการให้ข้าวสุก และขนมกุมมาสเป็นต้น ตลอดจนการแนะนำสั่งสอนความดีทุกอย่าง ท่านจึงเรียกมารดาบิดา ว่า "บุพพอาจารย์" เป็นผู้สอนก่อนใคร ๆ ทั้งสิ้น มารดาบิดาเป็นผู้มีเมตตาจิต ต่อบุตรธิดาจะนับจะประมาณมิได้ มรดกที่ท่านทำให้กล่าวคือ รูปกายนี้แลเป็นมรดกดั้งเดิม ทรัพย์สิน เงินทองอันเป็นภายนอก ก็เป็นไปจากรูปกายนี้เอง ถ้ารูปกายนี้ไม่มีแล้วก็ทำอะไรไม่ได้ ชื่อว่าไม่มีอะไร เลย

เพราะเหตุนี้ตัวของเราทั้งตัวนี้เป็น "มูลมรดก" ของมารดาบิดาทั้งสิ้น จึงว่าคุณของท่านจะนับจะ ประมาณมิได้เลย ปราชญ์ทั้งหลายจึงหาได้ละทิ้งไม่

เราต้องเอาตัวเราคือ นโม ตั้งขึ้นก่อน แล้วจึงทำกิริยา น้อมไหว้ลงภายหลัง นโม ท่านแปลว่านอบน้อม นั้นเป็นการแปลเพียงกิริยา หาได้แปล ต้นกิริยาไม่

มูลมรดกนี้แลเป็นต้นทุนทำการฝึกหัดปฏิบัติตน ไม่ต้องเป็นคนจนทรัพย์สำหรับทำทุนปฏิบัติ

นโม เมื่อกล่าวเพียง ๒ ธาตุเท่านั้นยังไม่สมประกอบ หรือยังไม่เต็มส่วน ต้องพลิกสระพยัญชนะดังนี้ คือ เอาสระอะ จากตัว "น" มาใส่ตัว "ม" เอา สระโอจากตัว "ม" มาใส่ตัว "น" แล้วกลับตัวมะ มาไว้

หน้าตัว โน เป็นมโน แปลว่า ใจ เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงได้ทั้งกายทั้งใจ เต็มตามสมควรแก่การใช้เป็นมูลฐานแห่งการปฏิบัติได้

มโน คือ ใจ นี้เป็นดั้งเดิมเป็นมหาฐานใหญ่ จะทำอะไรก็ยอมเป็นไปจากใจนี้ทั้งหมดได้ในพระพุทธพจน์ว่า

มโนปุพฺพํ คมา ธมฺมา มโนเสฏฺฐา มโมยา

ธรรมทั้งหลายมีใจถึงก่อน มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จแล้วด้วยใจ

พระบรมศาสดาจะทรงบัญญัติพระธรรมวินัยก็ทรงบัญญัติออกไปจากใจ คือ มหาฐานนี้ทั้งสิ้น เหตุนี้เมื่อพระสาวกผู้ได้มาพิจารณาตามจนถึงรู้จัก นโม แจ่มแจ้งแล้ว มโน ก็สุดบัญญัติ คือพ้นจากบัญญัติทั้งสิ้น

สมบัติทั้งหลาย ในโลกนี้ต้องออกไปจากนโมทั้งสิ้น ของใครก็ก้อนของใคร ต่างคนต่างถือเอาก่อนอันนี้ ถือเอาเป็นสมบัติ บัญญัติตามกระแสแห่งน้ำ โอบชะ จนเป็นอวิชาตัวก่อภพก่อชาติด้วยการไม่รู้เท่า ด้วยการหลงถือว่าตัวเป็นเราเป็นของเราไปหมด"

เมื่อแสดงจบ ญาติโยมน้อยใหญ่ต่างเชื่อถือและเลื่อมใสเป็นอันมาก พวกสันนิบาตรับเอาพระไตรสรณคมน์เป็นที่พึ่ง ตั้งแต่นั้นมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ ส่วนท่านอาญาครุฑี พระอาจารย์กู่ และพระอาจารย์ฝั้น เมื่อได้ฟังพระธรรมเทศนาจบลง ก็บังเกิดความปีติยินดีและเลื่อมใสเป็นอย่างยิ่ง ทุกท่านเกิดกำลังใจมานะอยากบังเกิดความรอบรู้เหมือนพระอาจารย์มั่น จึงปรึกษาหารือกันว่า พระอาจารย์มั่น ท่านได้ศึกษาเล่าเรียนหนังสือในชั้นสูง คือเรียนสนธิ เรียนมูลกัจจายน์ ประถมกัปปิ ประถมมูล จนกระทั่งสำเร็จมาจากเมืองอุบล จึงแสดงพระธรรมเทศนาได้ลึกซึ้งและแคล่วคล่องไม่ติดขัด ประดุจสายน้ำไหล พวกเราน่าจะต้องตามรอยท่าน โดยไปร่ำเรียนจากอุบลฯ ให้สำเร็จเสียก่อน จึงจะแปลอรรถธรรมได้เหมือนท่าน เมื่อปรึกษาหารือกันแล้ว ได้พากันปวารณาตัวขอเป็นศิษย์ต่อพระอาจารย์มั่น รับเอาข้อวัตรปฏิบัติ ถือธุดงค์วัตรโดยเคร่งครัด กับได้ขอติดสอยห้อยตามท่านอาจารย์มั่นไปด้วย แต่ท่านพระอาจารย์มั่นท่านคอยไม่ได้ เพราะทั้งสามท่านยังไม่พร้อมในเรื่องบริขารสำหรับธุดงค์ จึงออกเดินทางไปก่อน พระอาจารย์ทั้งสามต่างได้รับจัดเตรียมบริขารสำหรับธุดงค์อย่างรีบด่วน เมื่อพร้อมแล้ว จึงออกติดตามท่านพระอาจารย์มั่นไปทั้งสามท่าน

พระอาจารย์ดุลย์ อตุโล

เหตุที่พระอาจารย์มั่นออกเดินทางไปโดยไม่คอยในครั้งนั้น ได้มีการสันนิษฐานในภายหลังว่า พระอาจารย์มั่นเห็นว่า พระอาจารย์ทั้งสามตัดสินใจอย่างกะทันหันเกินไป ท่านต้องการจะให้ตริกตรองอย่างรอบคอบสักระยะเวลาหนึ่งก่อน แต่พระอาจารย์ทั้งสาม ได้บังเกิดศรัทธาอย่างแก่กล้าในตัวพระอาจารย์มั่นโดยไม่อาจถอนตัวได้เสียแล้ว จึงไม่ยอมเลิกล้มความตั้งใจดังกล่าว

ในระหว่างนั้น พระอาจารย์ดุลย์ อตุโล (พระรัตนากรวิสุทธิ ปัจจุบันเป็นเจ้าของธรรมยุต จังหวัดสุรินทร์) ได้เที่ยวตามหาพระอาจารย์มั่นด้วยเหมือนกัน โดยเดินธุดงค์เลียบบฝั่งแม่น้ำโขงมาจนถึงบ้านม่วงไข่ แล้วจึงได้ไปพักอยู่ที่วัดโพธิ์ชัย เมื่อท่านอาญาครุฑี พระอาจารย์ภู และพระอาจารย์ฝั้น ได้ไปพบพระอาจารย์ดุลย์ที่วัดนั้น จึงได้ศึกษาธรรมเบื้องต้นกับท่านอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง และเนื่องจากต่างก็มีความประสงค์จะตามหาพระอาจารย์มั่นด้วยกันอยู่แล้ว ดังนั้นพระอาจารย์ทั้ง ๔ จึงได้ร่วมกันเดินธุดงค์ติดตาม โดยพระอาจารย์ดุลย์รับหน้าที่เป็นผู้นำทาง เมื่อธุดงค์ติดตามไปถึงตำบลบ้านคำบก อำเภอนองสูง (ปัจจุบัน อำเภอคำชะอี) จังหวัดนครพนม จึงทราบข่าวว่า พระอาจารย์มั่นอยู่ที่

พระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล
วัดเลียบ จ.อุบลราชธานี

พระอาจารย์สิงห์ ขนตยาคโม
วัดป่าตาลวัน จ.นครราชสีมา

บ้านห้วยทราย และกำลังเดินธุดงค์ต่อไปยังอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร พระอาจารย์ทั้งสี่จึงรีบติดตามไปอย่างเร่งรีบ จนกระทั่งไปทันพระอาจารย์มั่นที่บ้านตาลโกน ตำบลตาลเนิน อำเภอสว่างแดนดิน พระอาจารย์ทั้งสี่ได้ศึกษาธรรมอยู่กับพระอาจารย์มั่นเป็นเวลา ๓ วัน จากนั้นจึงได้ไปกราบนมัสการพระอาจารย์เสาร์ ที่บ้านหนองดินดำแล้วไปหาพระอาจารย์สิงห์ ที่บ้านหนองหวาย ตำบลเดียวกัน ศึกษาธรรมอยู่กับท่านอีก ๗ วัน จากนั้นก็ได้กลับไปอยู่บ้านตาลเนิน และได้ไปรับฟังธรรมจากพระอาจารย์มั่นอยู่เสมอ ๆ ต่อมาพระอาจารย์ฝัน กับสามเณรพรหม สุวรรณรงค์ ผู้มีศักดิ์เป็นหลาน ได้เดินธุดงค์ไปอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี และได้ไปภาวนาอยู่ที่ถ้ำพระบาท ได้มีผู้เล่าให้ท่านฟังว่าที่ถ้ำนั้นผีดูมาก โดยเฉพาะที่ปากถ้ำมีต้นตะเคียนสูงใหญ่อยู่ต้นหนึ่ง มีเถาวัลย์ห้อยระโยงระยางอยู่เกะกะ และมีตครีมน่ากลัวยิ่ง ผู้ไม่กลัวผี เมื่อไปภาวนาอยู่ในถ้ำดังกล่าว ต่างก็เคยถูกผีหลอกมาแล้วมากต่อมาก เช่น มาหว่านดินรบกวนบ้าง หรือบางทีก็เขย่าต้นไม้ให้ดังเกรียวกราวบ้าง เป็นต้น

บ้านตาลโกน ต.ตาลเนิ้ง อ.สว่างแดนดิน

พระอาจารย์ฝั้น ได้ฟังคำบอกเล่าดังนั้น จึงได้กล่าวว่า เกิดมายังไม่เคยเห็นผี หรือถูกผีหลอกเลยสักครั้ง เพียงแต่มีคนเล่ากันต่อ ๆ มาว่ามีผี ทั้งที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนเลยว่าผีห้กคอกคนไปกินทิ้งติบ ๆ ถ้าเป็นเสือสาบหรือสัตว์อื่น ๆ ที่ดุร้ายละก็ไม่น่า จากนั้นก็พาสามเณรพรหมเดินทางต่อไปจนกระทั่งถึงถ้ำพระบาทเมื่อเวลา ๕ โมงเย็นเศษ ๆ เมื่อช่วยกันทำความสะอาดตามบริเวณปากทางถ้ำและในถ้ำแล้ว ได้พากันไปอาบน้ำที่อ่างหินใกล้ ๆ แล้วกลับมาทางกลด กับเตรียมน้ำร้อนน้ำฉัน เสร็จแล้วก็ออกเดินทางโดยพระอาจารย์ฝั้นเดินทางอยู่ทางทิศตะวันออกของกลด ส่วนสามเณรพรหม เดินทางทิศตะวันออก ต่างเดินทางด้วยความตั้งใจอันสงบและมั่นคง ไม่ปรากฏสิ่งผิดปกติใด ๆ มาแผ้วพานตลอดทั้งคืน

ต่อมาในคืนที่ ๒ ได้มีสิ่งผิดปกติเกิดขึ้นในระหว่างภาวนาอยู่ในกลด สมดังที่มีผู้เล่าไว้ กล่าวคือ ได้ยินเสียงต้นไม้เขย่าดังกรียวกราวอยู่เป็นระยะ ๆ เมื่อได้ยินครั้งแรก พระอาจารย์ฝั้นกับสามเณรพรหมต่างก็ขนลุกซู่ด้วยความตกใจ แต่ก็เร่งภาวนาอย่างเต็มที่เพื่อวางใจให้สงบ ในที่สุดขณะที่ลุกซู่ก็เหือดหาย จิตใจก็เป็นปกติและเกิดความกล้าหาญขึ้น พระอาจารย์ฝั้นกับสามเณรพรหมจึงได้ออกจากกลดมาพิสูจน์ว่าเสียงต้นไม้ที่ดังกรียวกราวเกิดจากอะไรแน่ คืนนั้นเป็นคืนเดือนหงาย จึงได้เห็นบางขนาดใหญ่ ๓ ตัว ตัวโตเท่าแมว บินฉวัดเฉวียนอยู่บริเวณต้นตะเคียนใหญ่ บางทีก็กระพือขึ้นไปตามเถาวัลย์แล้วเขย่ากิ่งตะเคียนเล่น สะเก็ดจากกิ่งและใบที่แห้งร่วงหล่นลงมานั้นเหมือนผีมาเขย่าต้นไม้ไม่มีผิด

ในคืนต่อมา เสียงเขย่าต้นไม้ก็ยิ่งปรากฏอยู่ทุกคืน แต่พระอาจารย์ฝันกับสามเณรพรหม ได้ประจักษ์ความจริงเสียแล้ว จึงมิได้สนใจอีกต่อไป

ระหว่างบำเพ็ญภาวนาอยู่ที่ถ้ำพระบพนั้น การบิณฑบาต ก็ได้อาศัยเพียงตายายชาวไร่สองคนผิวเมื่อยไม่มีลูก ซึ่งไปปลูกบ้านอยู่กลางดง ห่างถ้ำประมาณ ๑๐๐ เส้น ทั้งคู่ประกอบอาชีพในการทำไร่ข้าว และปลูกพริกปลูกฝ้าย เมื่อบิณฑบาตแต่ละครั้งได้ข้าววันละปิ่นและพริกกับเกลือเท่านั้น ตกเย็นท่านก็นั่งยาดองด้วยน้ำมูตร กล่าวคือลูกสมอมาดองกับน้ำมูตรของท่านเองในกระบอกไม้ไผ่แล้วเผาไฟให้สุก

เมื่อครบ ๑๕ วันแล้ว พระอาจารย์ฝันจึงได้พาสามเณรพรหมออกเที่ยวจรดงค์ต่อไป โดยตั้งใจว่าจะไปให้ถึงภูเขาควายในประเทศลาว แต่ในที่สุดเมื่อข้ามโขงไปแล้วก็เปลี่ยนใจ เพราะจากการสอบถามทางไปภูเขาควายกับพระภิกษุบางรูป และชาวบ้าน ได้รับคำบอกเล่าว่า ขณะนี้ฝรั่งเศสเข้มงวดกวดขันการเข้าประเทศมาก ท่านตรองดูแล้วเห็นว่า หนังสือเดินทางก็ไม่มี ใบสุทธิก็มิได้ติดตัวมาด้วย หากเกิดเรื่องขึ้นจะลำบาก ญาติโยมที่จะช่วยเหลือก็ไม่มี เพราะต่างบ้านต่างเมือง อีกประการหนึ่ง เมื่อภาวนาออกนอกกลุ่มนอกรทาง ก็ไม่มีผู้ใดจะปรึกษาแก้ไข เพราะห่างไกลครูบาอาจารย์ จึงตกลงเดินทางกลับ แต่มิได้กลับตามเส้นทางเดิม คราวนี้เดินเลียบริมฝั่งโขงขึ้นไปทางเหนือหน้า โดยเดินไปตามทางเดินแคบ ๆ สองข้างทางเป็นป่าทึบ ทางเดินที่ปรากฏรอยตะกุกตะกวยของเสื่ออยู่บ่อย ๆ ทั้งเก่าทั้งใหม่คละกั้นไปเรื่อย ยิ่งตอนที่ตะวันลับไม้ จะได้ยินเสียงเสื่อคำรามร้องก้องไปทั้งหน้าหลัง แม้จะภาวนาอยู่ตลอดทาง แต่จิตใจก็อดหวั่นไหวไม่ได้ จนบางครั้งถึงกับภาวนาผิด ๆ ถูก ๆ เพราะไม่แน่ใจเอาเสียเลย ว่ามันจะโจนเข้าตะครุบเอาเมื่อไหร่ เพื่อให้กำลังใจกล้าแข็งขึ้น พระอาจารย์ฝันได้อุทานภาชิตอีสานขึ้นมาบทหนึ่ง ซึ่งท่านเคยพูดถึงบ่อย ๆ เมื่อครั้งยังเป็นฆราวาสว่า

“เสื่อกินโค กินควาย เพ็นซ้าไกล สือกินอ้าย เพ็นซ้าไกล”

ภาชิตบทนี้ ท่านอธิบายให้ศิษย์ฟังในระยะหลังว่า ถ้าเสื่อกินโคหรือกินควาย เสียงร่ำลือจะไม่ไปไกล เพราะเป็นเรื่องธรรมดา คงร่ำลือเฉพาะในหมู่บ้านนั้น ๆ แต่ถ้าหากเสื่อกินคนหรือกินพระกัมมัฏฐานแล้ว ผู้คนจะร่ำลือไปไกลมากทีเดียว

ภาชิตที่ท่านอุทานขึ้นมาบทนั้น ยังผลให้ท่านข่มความกลัวในจิตใจได้ดีขึ้น ขณะเดียวกันก็บังเกิดความกล้า พร้อมทั้งจะเผชิญเหตุการณ์ทุกวิถีทาง พระกัมมัฏฐานกลัวสัตว์ป่าก็ไม่ใช่พระกัมมัฏฐาน นอกจากภาชิตข้างต้น ท่านยังกล่าวต่อไปอีกว่า ภาชิตบทนี้มีความหมายว่า กิเลสพันห้า ตัณหาร้อยแปดนั้น มันฝังแน่นอยู่ในสันดานของมนุษย์ เช่นเดียวกับจระเข้ที่กบดานแน่นิ่งอยู่ใต้น้ำ นาน ๆ จึงจะโผล่หัวขึ้นมาอนอ้าปากตามชายฝั่ง พอแมลงวันเข้าไปไข่ มันจะคลานลงน้ำแล้วอ้าปากตรงผิวน้ำ เพื่อให้ไข่แมลงวันไหลออกไปเป็นเหยื่อปลา และเมื่อใดที่ปลาใหญ่ปลาเล็ก หลงเข้าไปกินไข่แมลงวันในปากของมัน มันก็จะจับปลากลับกินไปทันที ส่วนกระตังนั้นก็เช่นเดียวกับกระรอก ซึ่งหัวทางกระดูกกระดูกอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้น หากกำคอจระเข้และคอกระตังไว้ให้มัน ไม่ปล่อยให้จระเข้มันพาดหาง และไม่ยอมให้กระตังกระดูกกระดูกได้ จิตใจก็จะสงบเป็นปกติ ไม่กลัวเกรงต่อภัยอันตราย ถึงเสือจะคาบไปกินก็ไม่กระวนกระวายเป็นทุกข์ ท่านกล่าวกับสามเณรพรหมในตอนนั้น อีกด้วยว่า เมื่อเรามีสติ กำหนดรู้เท่าทันมันดีแล้ว

“การตายนั้นถึงตายคว่ำก็ไม่หน่าย จะตายหงายหน้าก็ไม่จ่ม”

กล่าวคือไม่ว่าจะตายด้วยวิธีใด ๆ ก็ตาม สุขคติเป็นหวังได้เสมอไป ดังนี้

หลังจากข่มสติให้หายกลัวเสียได้สำเร็จ การเที่ยวจรดงค์ก็เต็มไปด้วยความปลอดภัย และต่อมาไม่นานนัก พระอาจารย์ฝั้นกับสามเณรพรหมก็บรรลุถึงท่าน้ำแห่งหนึ่ง ซึ่งมีเรือรับส่งข้ามฟากกันอยู่เป็นประจำ จึงเรียกเรือมารับแล้วข้ามกลับมาฝั่งไทย พอขึ้นฝั่งพักผ่อนได้ชั่วคราว พระอาจารย์ฝั้นก็พาสามเณรพรหม เดินทางไปนมัสการพระอาจารย์มั่นที่บ้านนาสีดา ตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านฝื่อ จังหวัดอุดรธานี

เมื่อนมัสการพระอาจารย์มั่นเรียบร้อยแล้ว ทั้ง ๆ ที่พระอาจารย์ฝั้น ยังไม่ได้กราบเรียนให้พระอาจารย์มั่นทราบถึงเรื่องราวที่ได้ประสบมา แต่พระอาจารย์มั่นก็สามารถหยั่งรู้ได้อย่างน่าอัศจรรย์ เพราะจากการสนทนาตอนหนึ่ง พระอาจารย์มั่นได้กล่าวขึ้นมาลอย ๆ ว่า

“ท่านฝัน เณรพรหม ได้ผี ได้เสือเป็นอาจารย์นะดีแล้ว ผีกับเสือสอนให้รู้วิธีตั้งสมาธิให้มั่นคง สอนให้กำหนดจิตใจให้สงบ รู้เท่าความกลัว ว่าอะไรมันกลัวผี กลัวเสือ ถ้าจิตใจกลัว เสือมันกินจิตใจคนได้ เมื่อไหร่ มันกินร่างของคนต่างหาก นี่แหละเขาจึงพูดกันว่า ผู้ไม่กลัวตาย ไม่ตาย ผู้กลัวตายต้องตาย กลายเป็นอาหารสัตว์ ที่ท่านฝันใช้ภาชิตต่าง ๆ เป็นอุบายอันแยบคาย เตือนจิตใจให้รู้สึกตัวอยู่เสมอ ขณะได้ยินเสียงเสือนั้นชอบแล้ว”

ต่อจากนั้นพระอาจารย์มั่นได้ถามพระอาจารย์ฝันด้วยว่า จะไปเรียน “หนังสือใหญ่” คือเรียนประถม กัณฑ์ ประถมมูล กัณฑ์มูลกัจจายน์ ตามที่ได้ตั้งใจไว้จริง ๆ หรือ พระอาจารย์ฝันตอบว่า มีเจตนาไว้ เช่นนั้นจริง พระอาจารย์มั่นเห็นความตั้งใจอย่างเด็ดเดี่ยวของพระอาจารย์ฝันจึงบอกว่า ท่านฝัน ไม่ต้องไปเรียนถึงเมืองอุบลหรอก อยู่กับผมที่นี่ก็แล้วกัน ผมจะสอนให้จนหมดไส้หมดพุงเลยทีเดียว หากยังไม่จุใจค่อยไปเรียนต่อที่หลัง ส่วนเณรพรหม เธอจะไปเรียนที่เมืองอุบลก็ได้ ตามใจสมัคร สามเณรพรหมจึงได้แยกกันกับพระอาจารย์ฝัน ตอนนั้นเป็นปลายปีพุทธศักราช ๒๔๖๔ สามเณรพรหมลงไปเมืองอุบล กับพระอาจารย์สิงห์ ส่วนพระอาจารย์ฝันอยู่เรียน “หนังสือใหญ่” กับพระอาจารย์มั่น บางครั้งได้ออกบำเพ็ญภาวนาโดยลำพัง เมื่อขัดข้องสงสัยในข้อธรรมข้อธรรมอันใดก็ กลับเข้ามาเรียนถามพระอาจารย์มั่น

ต่อมาพระอาจารย์ฝันได้ออกเที่ยวธุดงค์ไปทางอำเภอวาริชภูมิ ขณะไปพักอยู่ที่วัดป่าบ้านหนองแสง เกิดอาพาธเป็นไข้หวัด เป็นอุปสรรคต่อการบำเพ็ญภาวนาเป็นอย่างยิ่ง ทั้งยังเกิดความวุ่นวายในจิตใจ ทั้งกลางวันและกลางคืน อุบายแก้ไขที่เคยกำหนดรู้ได้ก็หลงลืมหมด ไม่ผิดอะไรกับการเดินป่า พบ ขอนไม้ใหญ่ขวางกั้น จะข้ามไปมันก็สูงขึ้น จะลอดหรือมันก็ทรุดต่ำลงติดดิน จะไปขวาไปซ้าย ขอนไม้ มันก็เคลื่อนเข้าหากันไว้ทุกครั้ง เป็นเช่นนี้ถึง ๓ คืน ก็ยังเอาชนะอุปสรรคไม่สำเร็จ

พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ๒

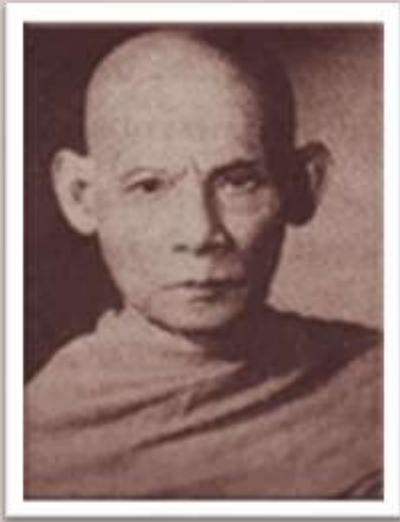
จากหนังสือ ภาพ ชีวิตประวัติและปฏิปทาของ พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร

เช้าวันรุ่งขึ้น พระอาจารย์ฝั้นออกไปบิณฑบาต กลับมาก็ฉันได้เพียงนิดหน่อย แต่ถึงกระนั้นท่านก็ยังตัดสินใจออกเดินธุดงค์ต่อ จัดแจงเครื่องบริขาร บ่าข้างหนึ่งสะพายบาตร บ่าอีกข้างหนึ่งแบกกลด ออกเดินไปทั้ง ๆ ที่ยังไม่หายอาพาธ ระหว่างทางท่านได้พบสุนัขตัวหนึ่ง กำลังแทะกระดูกอยู่ พอมันเห็นท่านก็วิ่งหนี แต่แล้วก็เลียบเคี้ยวกลับมาแทะกระดูกต่อ เป็นเช่นนี้ถึง ๓ ครั้ง ทันใดท่านได้เกิดธรรมสังเวช บังเกิดความสลดขึ้นในใจเป็นอย่างมาก จึงถามตนเองว่า ขณะนี้เธอเป็นฆราวาสหรือพระกัมมัฏฐาน ถ้าเป็นฆราวาสก็เหมือนกับสุนัขแทะกระดูกนี้แหละ กระดูกมีเนื้อหนังเมื่อไหร่ อย่างมากก็กลืนลงคอไปได้แต่น้ำลายเท่านั้นเอง แต่นี่เธอเป็นพระกัมมัฏฐาน เท่าที่เธอภาวนาไม่สำเร็จมาถึง ๓ คีน ก็เพราะเธออยากสร้างโลก สร้างภพ สร้างชาติ สร้างวิภวสงสาร ไม่มีสิ้นสุดแห่งความคิด อยากมีบ้าน มีเรือน มีไร่มีนา มีวัวมีควาย อยากมีเมียมีลูกมีหลาน จะไปสร้างคุณงามความดีในทีใดก็ไม่ได้ เพราะเป็นห่วงสมบัติ และห่วงลูกห่วงเมีย พร้อมกันนั้น พระอาจารย์ฝั้นก็กล่าวภาชิตขึ้นมาบทหนึ่ง มีข้อความดังนี้

“ตัณหารักเมีย เปรียบเหมือนเชือกผูกคอ ตัณหารักลูกหลาน เปรียบเหมือนปอผูกศอก ตัณหารักวัตถุ ข้าวของต่าง ๆ เปรียบเหมือนปอผูกตีน”

สมบัติพัสถานต่าง ๆ ที่สร้างสมไว้ เมื่อตายลงไม่เห็นมีใครหาบหามเอาไปได้เลยสักคนเดียว มีแต่คุณงามความดีกับความชั่วเท่านั้นที่ติดตัวไป พระอาจารย์ฝั้นปลงด้วยว่า ถ้าเธอเป็นพระกัมมัฏฐานไม่ควรคิดสร้างโลกวิภวสงสารเช่นนั้น ควรตั้งใจภาวนาให้รู้ให้เห็นในอรรถธรรมสิ่งทั้งหลายในโลกนี้ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ทั้งสิ้น เมื่อกำหนดใจได้เช่นนั้น ไขหวัตก็ดี ข้อขัดข้องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างอาพาธก็ดี ก็ปลาศนาการไปสิ้น เกิดสติสัมปชัญญะ รู้อาการของจิตทุกกลมหายใจเข้าออก

ต่อมาพระอาจารย์ฝั้นจึงได้เดินธุดงค์กลับไปนมัสการพระอาจารย์มั่นที่วัดมหาชัย อำเภอหนองบัวลำภู จังหวัดอุดรธานี เมื่อไปถึง พอกราบพระอาจารย์มั่นเสร็จ ท่านก็บังเกิดความอัศจรรย์ใจอีกครั้งหนึ่ง เหมือนตอนกลับจากฝั่งลาวครั้งที่แล้ว เพราะพระอาจารย์มั่นได้หัวเราะขึ้นมาในทันใด แล้วกล่าวกับพระอาจารย์ฝั้นว่า

พระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)

พระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ

พระอาจารย์กว่า สุนโน

“ท่านฝัน ครั้งก่อนได้ยินเสียงร้อง จิตใจถึงสงบ มาครั้งนี้ได้หมาแทะกระดูกเป็นอาจารย์เข้าอีกแล้ว จึงมีสติรอบรู้ในอรรถในธรรม ท่านฝันถือเอาหมาแทะกระดูกเป็นอุบายอันแยบคายสำหรับเปลี่ยนจิตใจให้สงบจนสามารถทำให้เห็นแจ้งในธรรมนั้นได้ถูกต้อง ซื่อว่าเป็นศิษย์ของพระพุทธองค์โดยแท้ การเห็นอะไรแล้วน้อมนำเข้ามาพิจารณาภายในจิตเช่นนี้ เป็นการกระทำที่ชอบแล้ว”

น่าสังเกตว่า เมื่อพระอาจารย์ฝัน สามารถฝึกจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคง บำเพ็ญภาวนาได้ตลอดรอดฝั่ง โดยอุปสรรคใด ๆ ไม่อาจมารบกวนได้แล้ว ท่านจึงได้ตัดสินใจขอรับการอุปถัมภ์เป็นพระภิกษุฝ่ายธรรมยุติกนิกาย เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ เวลา ๑๕ นาฬิกา ๒๒ นาที ที่วัดโพธิสมภรณ์ จังหวัดอุดรธานี โดยมีเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) เมื่อครั้งเป็นที่พระครูสังฆวุฒิกร เป็นพระอุปัชฌายะ พระรต เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระมุก เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ก่อนหน้านั้น ในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๖๗ ได้มีพระอาจารย์มารับการอุปถัมภ์เป็นธรรมยุติกอีก ๒ รูป คือ พระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ และ พระอาจารย์อ่อน ๆ นอกนั้นยังมีพระอาจารย์กว่า สุนโน อีกรูปหนึ่ง ซึ่งพออายุครบบวชก็ได้อุปสมบทเป็นพระธรรมยุติกนิกาย หลังจากพระอาจารย์ฝันอุปถัมภ์เพียงไม่กี่วัน

สำหรับพระอาจารย์ฝัน ภายหลังจากอุปถัมภ์แล้ว ท่านก็เดินทางไปหาพระอาจารย์มั่นที่วัดอรัญวาสี อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคายและจำพรรษาอยู่ที่วัดนั้นเลย

พระอาจารย์ต่าง ๆ ที่ร่วมจำพรรษาในปีเดียวกันนั้น (พ.ศ. ๒๔๖๘) ได้แก่

พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต พระอาจารย์ภู ธมฺมทินฺโน พระอาจารย์กว่า สุมนโน
พระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ พระอาจารย์สาร พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร
พระอาจารย์กว่า สุมนโน และยังมีพระภิกษุสามเณรอีกรวมถึง ๑๖ รูป

ระหว่างพรรษานั้น พระอาจารย์ฝั้นอาพาธเป็นไข้มาเลเรีย ออกพรรษาแล้วก็ยังไม่หายขาด ปรากฏว่าระหว่างอาพาธอยู่นั้น แม้จะมีไข้จับ แต่เมื่อถึงวันประชุมฟังโอวาทจากพระอาจารย์มั่น ท่านก็ไม่เคยย่อท้อ อุตส่าห์ไปฟังโอวาทมิได้ขาดเลยสักครั้งเดียว ยิ่งไปกว่านั้น การทำช้อวตรปฏิบัติ เช่น ตักน้ำ และปิดกวาดบริเวณวัด ทำความสะอาดเสนาสนะ ท่านก็ร่วมทำกับภิกษุสามเณรอื่น ๆ อยู่เสมอมา แม้จะมีผู้นิมนต์ให้ท่านหยุด ท่านก็ไม่ยอม การกระทำตนเหมือนมิได้ป่วยไข้ โดยใช้พลังจิตเข้าต่อสู้ดังกล่าว เป็นอุบายให้ท่านสามารถพลิกความป่วยเจ็บมาเป็นธรรมอริยสังขจขึ้นได้ จนกระทั่งพระอาจารย์มั่นถึงกับออกปากชมว่า “ท่านฝั้นได้กำลังใจมากนะ พรรษานี้”

เมื่อใกล้จะออกพรรษา พระอาจารย์มั่นได้ประชุมหมู่ศิษย์เพื่อเตรียมออกเที่ยวธุดงค์หาที่วิเวก และได้จัดหมู่ศิษย์ออกไปเป็นพวก ๆ โดยจัดพระอาจารย์ภู พระอาจารย์อ่อน และพระอาจารย์ฝั้นให้ไปเป็นชุดเดียวกัน เพราะเห็นว่ามิ้นิสัยต้องกันมาก นอกนั้นก็จัดเป็นชุด ๆ อีกหลายชุด ก่อนออกธุดงค์ พระอาจารย์มั่นได้สั่งไว้ด้วยว่า แต่ละชุดให้เดินธุดงค์เลียบบภูเขา ภาวนาวิเวกไปตามแนวภูเขานั้น และแต่ละชุดก็ไม่จำเป็นต้องเดินธุดงค์ไปด้วยกันโดยตลอด ระหว่างทาง ท่านใดอยากไปพักวิเวก ณ ที่ใด เช่นตามถ้ำซึ่งมีอยู่ตามทางก็ทำได้ เพียงแต่บอกเล่ากันให้ทราบ ในระหว่างพระภิกษุชุดเดียวกัน จะได้นัดหมายไปพบกันข้างหน้าเพื่อเดินธุดงค์ต่อไปได้อีก ครั้นออกพรรษาแล้ว พระอาจารย์ภูกับพระอาจารย์อ่อน ได้แยกไปทางภูเขาพระพุทธรบาทบัวบก อำเภอบ้านฝือ จังหวัดอุดรธานี ส่วนพระอาจารย์ฝั้นออกไปทางบ้านนาบง ตำบลสามขา (ปัจจุบันเป็นตำบลกอนาง) อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย แล้วไปภาวนาอยู่ที่วัดร้างแห่งหนึ่ง

ศาลฎา (นางอ้ว) ริมแม่น้ำโขง

กุฏิสงฆ์ วัดอรัญญาบรรพต อ.ศรีเชียงใหม่

บ้านสามผง อ.ท่าอุเทน

พระอาจารย์ฝั้นพักอยู่ที่วัดร้างนั้นอีกหลายวัน จึงออกเที่ยวรุกคืบต่อไปโดยเลียบไปกับฝั่งแม่น้ำโขง เมื่อเข้าเขตศรีเชียงใหม่ วันหนึ่งขณะที่ท่านออกเที่ยวไปจนค่ำ ไปพบศาลฎาแห่งหนึ่งที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำ เป็นศาลากว้างครึ่งวา ยาว ๑ วา สูงจากพื้นดินประมาณ ๑ ศอก มุงหลังคาด้วยแผ่นไม้เล็ก ๆ คล้ายกระเบื้อง เปิดโล่งสามด้านข้าง ท่านจึงเข้าไปอาศัยพัก ตอนย่ำรุ่ง มีคนแจวเรือมาจอดที่ริมฝั่งน้ำ ตรงกับบริเวณที่ตั้งศาลฎานั้น แล้วยกมือขึ้นอธิษฐานด้วยเสียงอันดังว่า “ขอให้เจ้าแม่นางอ้วบันดาล ให้ค้าขายดี ๆ ร่ำรวย อยู่เย็นเป็นสุข” ท่านนึกขำ จึงออกเสียงแทนเจ้าแม่ไปว่า “เออ เออาซี” เล่นเอาผู้ นั้นรีบแจวหนีไปอย่างตกอกตกใจ ออกจากศาลฎาแล้วท่านก็เที่ยวต่อไป และไปแวะที่วัดผาชัน (วัดอรัญญาบรรพต) ซึ่งอยู่ใกล้ฝั่งแม่น้ำเช่นเดียวกัน พักอยู่หลายวันจึงเลยไปถึงที่หินหมากเป้ง พักอยู่อีก

ระยะหนึ่ง ต่อมาจึงเดินทางย้อนกลับไปพบพระอาจารย์ภู่และพระอาจารย์อ่อน ที่พระพุทธรูปบาทบัวบก ตามที่ตกลงกันไว้ก่อนแยกทาง แต่พอถึงบ้านผักบุ้ง เชิงเขาพระบาทบัวบก ก็ทราบว่ามีพระอาจารย์ทั้งสองได้ออกเดินทางตรงไปที่บ้านค้อแล้ว ท่านจึงพักอยู่ที่บ้านผักบุ้ง ๕ วัน โดยหาสถานที่สงบ เจริญกรรมมีภูฐานอยู่ตามภูเขาภูนั้น

ระหว่างพำนักอยู่ที่นั่น มีเหตุการณ์อันไม่คาดฝันอุบัติขึ้น คือวันหนึ่งเมื่อท่านได้เดินขึ้นไปบนภูเขาเพื่อแสวงหาสถานที่สงบตามลำพัง ขณะผ่านราวป่าท่านถึงกับสะดุ้ง เพราะได้ยินเสียงผีดสังเกตห่างออกไปไม่มากนักทางด้านข้าง เป็นเสียงคล้ายสัตว์กำลังตะกุกตะกักอยู่ สามัญสำนึกบอกท่านว่าคงเป็นสัตว์ใหญ่ อาจเป็นสัตว์ร้าย และอาจเป็นเสือก็ได้ พอนึกถึงเสือ ท่านก็ยืนนิ่งตัวแข็ง แล้วในอีกใจนั้นเอง ขณะที่ท่านกำลังสำรวมจิตมิให้ตื่นตื่นต่อเหตุการณ์ที่จะบังเกิดขึ้น สัตว์ตัวนั้นก็ผงกหัวพังกอ หน้่าอันรกรทึบขึ้นมา เสือจริง ๆ นั้นแหละ เห็นจากหัวที่โผล่ขึ้นมา ตัวมันไม่ใช่เล็ก พอแน่ใจว่าเป็นเสือ ท่านก็เียนวาบไปตามไชสั้นหลัง เหงื่อเม็ดโป้ง ๆ ผุดขึ้นตามใบหน้า ความรู้สึกบอกตัวท่านโดยฉับพลันว่า ถ้าหันหลังวิ่ง เป็นเสร็จมันแน่ มันจะกระโจนเข้าใส่อย่างไม่มีปัญหา จึงพยายามสำรวมจิตใจให้แน่นแนเพื่อรับกับสถานการณ์ที่อุบัติขึ้นอย่างกะทันหัน ทุกลมหายใจในขณะนั้นมันให้ติดให้ขัด ไม่สะดวกตายเหมือนในภาวะธรรมดา นับว่าท่านตัดสินใจรับสถานการณ์ได้ถูกต้อง เจ้าเสือร้ายจ้องดูท่านได้เพียง ๒ - ๓ อึดใจ ก็ร้องก้องป่าแล้วกระโจนหายกลับเข้าไปในป่า บรรดาพระเณรข้างล่างได้ยินเสียงร้องของเสือ ก็ตามขึ้นมาตะโกนถามว่าเกิดอะไรขึ้น ครั้นเมื่อทราบความจริงแล้ว ทุกรูปต่างก็โล่งอก

หลังจากไปเที่ยวธุดงค์ไปหลายแห่งแล้ว พระอาจารย์ฝั้น ก็กลับมายังวัดอรัญวาสี อำเภอบ้านบ่อ จังหวัดหนองคาย ซึ่งเป็นวัดที่ท่านจำพรรษา แต่ขณะที่กลับมาถึง ปราบกฏมาก่อนหน้านั้น พระอาจารย์มั่นออกเดินทางธุดงค์ไปที่ตำบลหนองลาด อำเภอนารายณ์ จังหวัดสกลนคร ท่านจึงได้ติดตามไป พอถึงอำเภอสว่างแดนดิน ท่านก็เกิดอาพาธขึ้น การเดินทางจึงช้าลง และมาทราบภายหลังว่า

พระอาจารย์เก็ง อธิมุตตโก

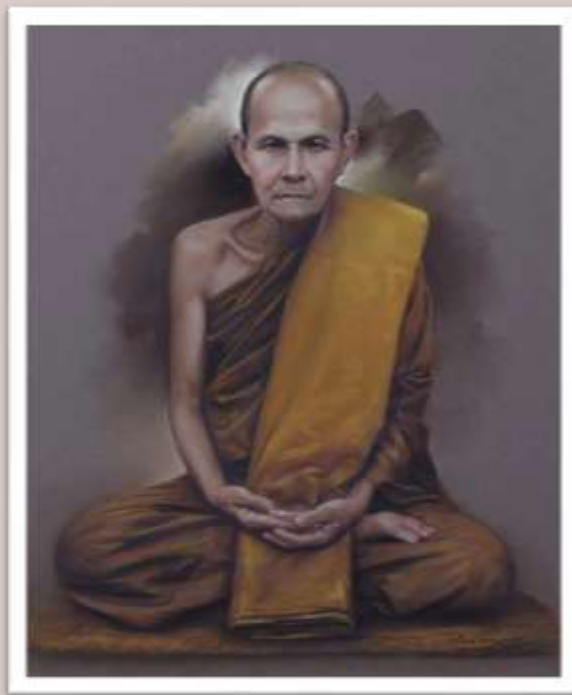
พระอาจารย์สีลา อิสฺสโร

พระอาจารย์เก็ง อธิมุตตโก และ พระอาจารย์สีลา อิสฺสโร ได้อาราธนานิมนต์พระอาจารย์มั่นไปอยู่บ้านสามผง อำเภอท่าอุเทน (ปัจจุบันอยู่ในอำเภอศรีสงคราม) จังหวัดนครพนม พระอาจารย์ฝั้นได้พยายามติดตามไปจนพบพระอาจารย์มั่น แต่อาการอาพาธของท่านก็ยังไม่หายดี พระอาจารย์มั่นจึงให้ท่านนั่งพิจารณาภายในร่างกายตลอดคืน ก็น่าอัศจรรย์อยู่ไม่น้อย พอรุ่งเช้า อาการอาพาธของท่านก็หายไปราวพลีตทั้ง ท่านจึงตั้งใจว่า ในปีต่อไปจะจำพรรษาอยู่กับพระอาจารย์มั่นอีก

พอเดือน ๗ ปี พ.ศ. ๒๔๖๙ พระอาจารย์ฝั้นได้เข้าร่วมทำญัตติกรรมพระอาจารย์เก็ง อธิมุตตโก และ พระอาจารย์สีลา อิสฺสโร พร้อมทั้งพระภิกษุที่เป็นศิษย์ของท่านทั้งสองอีกประมาณ ๒๐ องค์ อีกด้วย ในจำนวนพระภิกษุที่มาทำการญัตติ มีพระอาจารย์สิม พุทธาจาโร ซึ่งครั้งนั้นยังเป็นสามเณรรวมอยู่ด้วยรูปหนึ่ง ที่อุทกทุกเขปสีมา (โบสถ์น้ำ) หนองสามผง สำหรับโบสถ์น้ำที่ท่านจัดสร้างขึ้นนี้ ใช้เรือ ๒ ลำลอยเป็นโປ้ะ เอาไม้พื้่นปูเป็นแพ แต่ไม่มีหลังคา เหตุที่สร้างโบสถ์น้ำทำสังฆกรรมคราวนี้ ก็เพราะในป่าจะหาโบสถ์ให้ถูกต้องตามพระวินัยไม่ได้ การทำญัตติกรรมครั้งนี้ ได้อาราธนาท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) เมื่อครั้งเป็นพระครูชินวาทธำรง มาเป็นพระอุปัชฌาย์ หลังจากนั้นอีก ๗ วัน ท่านอาญาครุฑี ซึ่งเป็นอาจารย์ของพระอาจารย์ฝั้นมาก่อน ก็เดินทางมาขอญัตติอีกรูปหนึ่ง ณ ที่เดียวกันนี้

พระอาจารย์สิม พุทธาจาโร
วัดถ้ำผาปล่อง จ.เชียงใหม่

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนมธูล)
วัดโพธิสมภรณ์ จ.อุดร

ก่อนเข้าพรรษาประมาณ ๗ วัน กำนันบ้านดอนแดงคอกช้าง อำเภอกำแพงแสน (ปัจจุบันอยู่ในกิ่งอำเภอนาหว้า) จังหวัดนครพนม พร้อมด้วยลูกบ้านอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งเลื่อมใสศรัทธาในคณะพระปฏิบัติ สัทธรรมชุดนี้ได้เข้ามาพบ และขอร้องให้พระอาจารย์มั่นไปจำพรรษาที่บ้านดอนแดงคอกช้าง แต่พระอาจารย์มั่นมีเหตุอันจำเป็นต้องขัดข้อง จึงให้พระอาจารย์กู่ พระอาจารย์ฝั้น และพระอาจารย์กว่า ไปจำพรรษาที่บ้านดอนแดงคอกช้าง ตามที่ชาวบ้านปรารถนา ซึ่งนับเป็นพรรษาที่ ๒ ของพระอาจารย์ฝั้น

หลังจากออกพรรษาแล้ว พระอาจารย์มั่นได้เดินทางมาที่บ้านดอนแดงคอกช้าง พร้อมด้วยพระภิกษุสามเณรประมาณ ๗๐ รูป และได้มีการประชุมหารือกันในเรื่องที่จะไปเผยแพร่ธรรมและไปโปรดเทศนาญาติโยมที่เมืองอุบล พร้อมกันนั้นก็หารือในการที่จะให้โยมมารดาของพระอาจารย์มั่น ย้ายไปอยู่ที่เมืองอุบลด้วย เมื่อตกลงกันแล้วก็ปฏิบัติไปตามนั้น เมื่อส่งโยมมารดาของพระอาจารย์มั่น ไปอยู่เมืองอุบลแล้ว ก็แยกเดินทางออกเป็นหมู่ ๆ สำหรับพระอาจารย์ฝั้นได้เดินทางออกจาก

บ้านดอนแดงคอกช้างกับพระอาจารย์ภู พระอาจารย์อ่อน พระอาจารย์กว่า และพระเณรอีก ๒ - ๓ รูป เดินธุดงค์ไปตามป่าเขา ผ่านบ้านตาน บ้านนาห้ว บ้านนางัว - บ้านโพธิสว่าง จนถึงบ้านเชียงเครือ แล้วพักอยู่ที่สกลนคร ๗ วัน จึงออกเดินธุดงค์ไปทางอำเภอนาแก ลัดป่าข้ามภูเขาไปยังบ้านห้วยทราย อำเภอคำชะอี จังหวัดนครพนม แล้วเดินธุดงค์เข้าสู่เขตเมืองอุบล

ระหว่างเดินธุดงค์ร่วมกันมา พระอาจารย์อ่อนเกิดความวิตกและกล่าวขึ้นว่า เมื่อไปพบกับพระอาจารย์มั่นที่เมืองอุบลแล้ว ที่นั่นมีญาติโยมที่เล่าเรียนพระปริยัติธรรมจนแตกฉานเป็นปราชญ์อยู่มาก ถ้าโยมเหล่านั้นตั้งปัญหาธรรมต่าง ๆ พระอาจารย์มั่นคงต้องตอบได้ไม่ติดไม่คา แต่ถ้าถามพระอาจารย์มั่นแล้ววกมาถามพวกศิษย์อย่างเรา ๆ บ้าง ว่าจะเก่งเหมือนพระอาจารย์มั่นหรือไม่ประการใด พวกศิษย์อย่างเราจะตอบปัญหาได้หรือไม่ก็ไม่ทราบ พระอาจารย์ฝั้นได้กล่าวว่า จะกลัวไปทำไมในเรื่องนี้ ธรรมทั้งหลายเกิดขึ้นที่ใจ รวมอยู่ที่ใจ พวกเรารู้จุดรวมของธรรมทั้งหลายอยู่แล้ว ตอบเขาไปวันยังค่ำก็ไม่มีอัปจน เรื่องนี้ไม่ต้องวิตก พระอาจารย์อ่อนได้ฟังดังนั้นก็เกิดกำลังใจ หายวิตกไปได้ ทั้งหมดเดินธุดงค์ไปถึงบ้านห้วยว ตำบลกำแมด เมืองอุบล (ปัจจุบันอยู่อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร) ก็พบพระอาจารย์มั่นคอยอยู่ที่นั่นก่อนแล้ว เมื่อศิษย์ทั้งหลายตามมาครบทุกชุด ก็เดินธุดงค์ต่อไป จนกระทั่งไปพักที่บ้านห้วยตะพาน อำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี แต่พระอาจารย์มั่นแยกไปพักที่บ้านหนองขอน ห่างจากบ้านห้วยตะพานไปประมาณ ๕๐ เส้น โดยพระอาจารย์ฝั้นติดตามไปจัดเสนาสนะถวาย

ระหว่างนั้น สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ติสฺสเถระ อ้วน) เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเป็นพระโพธิวงศาจารย์ เจ้าคณะมณฑลและเจ้าคณะธรรมยุติในภาคอีสาน ทราบข่าวว่าคณะพระกัมมัฏฐานของพระอาจารย์มั่น เดินทางมาพักอยู่ที่บ้านห้วยตะพาน จึงสั่งให้เจ้าคณะแขวง อำเภอม่วงสามสิบ กับเจ้าคณะแขวง อำเภออำนาจเจริญ พร้อมด้วยนายอำเภออำนาจเจริญ ไปทำการขับไล่พระภิกษุคณะนี้ออกไปให้หมด ทั้งยังได้ประกาศด้วยว่า ถ้าผู้ใดใส่บาตรพระกัมมัฏฐานเหล่านี้จะจับใส่คุกให้หมดสิ้น แต่ชาวบ้านก็ไม่

สมเด็จพระมหาวิรวงศ์ (ติสฺสเถระ อ้วน) พระอาจารย์ดี ฉนฺโน

กล่าว ยังคงใส่บาตรกันอยู่เป็นปกติ นายอำเภอทราบเรื่องจึงไปพบพระภิกษุคณะนี้อีกครั้งหนึ่ง แล้ว
แจ้งมาว่า ในนามของจังหวัด ทางจังหวัดสั่งให้มาขับไล่ พระอาจารย์สิงห์ซึ่งเป็นคนจังหวัดอุบลฯ ได้
ตอบโต้ไปว่า ท่านเกิดที่นี่ท่านก็ควรจะอยู่ที่นี่ได้ นายอำเภอไม่ยอม พระอาจารย์ฝั้นก็ได้ช่วยพูดขอร้อง
ให้มีการผ่อนสั้นผ่อนยาวกันบ้าง แต่นายอำเภอก็ไม่ยอมทำเดี๋ยวนั้น ก็จัดซื้อพระกัมมัฏฐานไว้ทุก
องค์ รวมทั้งพระอาจารย์มั่น พระอาจารย์สิงห์ พระอาจารย์มหาปิ่น พระอาจารย์เทียง พระอาจารย์
อ่อน พระอาจารย์ฝั้น พระอาจารย์เกิ่ง พระอาจารย์สีลา ฯลฯ จนหมด แม้กระทั่งนามโยมบิดามารดา
สถานที่เกิด วัดที่บวช ทั้งหมดมีพระภิกษุสามเณรกว่า ๕๐ รูป และพวกลูกศิษย์ผ้าขาวอีกมากร่วม
ร้อยคน นายอำเภอต้องใช้เวลาจัดตั้งแต่กลางวันจนถึงสองยามจึงเสร็จ ตั้งหน้าตั้งตาจดจนกระทั่ง
ไม่ได้กินข้าวเที่ยง เสร็จแล้วก็กลับไป

ทางฝ่ายพระอาจารย์ก็ประชุมปรึกษากันว่า ทำอย่างไรดีเรื่องนี้จึงจะสงบลงได้ ไม่ลุกลามออกไปเป็น
เรื่องใหญ่ พระอาจารย์อ่อน และพระอาจารย์ฝั้นรับเรื่องไปพิจารณาแก้ไข เสร็จการปรึกษาหารือแล้ว
พระอาจารย์ฝั้น ก็รีบเดินทางไปพบพระอาจารย์มั่นที่บ้านหนองขอน ซึ่งอยู่ห่างออกไป ๕๐ เส้น พระ
อาจารย์มั่น ทราบเรื่องจึงให้พระอาจารย์ฝั้นนั่งพิจารณา พอกำหนดจิตเป็นสมาธิแล้วปรากฏเป็นนิมิต

ว่า “แผ่นดินตรงนั้นขาด” คือแยกออกจากกันเป็นสองข้าง ข้างโน้นก็มาไม่ได้ ข้างนี้ก็ไปไม่ได้ พอดีสว่าง พระอาจารย์ฝั้นจึงเล่าเรื่องที่นิมิตให้พระอาจารย์มั่นฟัง

เข้าวันนั้นเอง พระอาจารย์มหาปิ่นกับพระอาจารย์อ่อน ได้ออกเดินทางไปจังหวัดอุบล เพื่อพบกับเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะจังหวัดชี้แจงว่า ท่านไม่รู้เรื่องอะไรเลย จากนั้นได้ให้นำจดหมายไปบอกนายอำเภอว่า ท่านไม่ได้เกี่ยวข้อง เรื่องยุ่งยากทั้งหลายจึงได้ยุติลง เมื่อผ่านพ้นเรื่องนั้นไปด้วยดีแล้ว พระอาจารย์ฝั้นได้กราบลาพระอาจารย์มั่นออกธุดงค์ ย้อนกลับไปเยี่ยม พระอาจารย์ดี ฉนวน ที่บ้านกุดแห่ ตำบลกุดเชียงหมี อำเภอเลิงนกทา (ปัจจุบันขึ้นอยู่กับจังหวัดยโสธร) พระอาจารย์ดี ต้อนรับขับสู้พระอาจารย์ฝั้นอย่างแข็งขัน จากการถามทุกข์สุข พระอาจารย์ดีได้แสดงความวิตกกังวลต่อพระอาจารย์ฝั้นเรื่องหนึ่งว่า ท่านได้สอนธรรมข้อปฏิบัติให้ญาติโยมทั้งหลายไปแล้ว แต่ญาติโยมบางคนเมื่อปฏิบัติแล้วได้เกิดวิปัสสนุกิเลส มีอันเป็นไปต่าง ๆ บางพวกออกจากการภาวนาเดินไปถึงสี่แยกเกิดเข้าใจเอาว่าเป็นทางเดินของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระอรหันตเจ้า พวกนี้จะพากันคุกเข่ากราบไหว้อยู่ที่นั่นเป็นเวลานานจึงได้ลุกเดินไปบ้าง พอไปถึงสี่แยกหน้าก็เข้าใจผิด และปฏิบัติเช่นนี้อีกเรื่อย ๆ บางคนลุกจากภาวนาได้ ก็ถอดผ้าถุงผ้าห่มออกจนหมด เดินฝ่าญาติโยมที่นั่งภาวนาอยู่ด้วยกัน จนเกิดโกลาหลกันยกใหญ่ มีญาติโยมบางคนกราบไหว้พระอาจารย์ดี ให้ท่านช่วยไปแก้ไขให้ ท่านก็มิรู้จะแก้ได้อย่างไร เป็นเหตุให้กระวนกระวายใจมาเกือบปีแล้ว จึงขอความกรุณาให้พระอาจารย์ฝั้นช่วยแก้ไขให้ด้วย พระอาจารย์ฝั้นตรองหาทางแก้ไขอยู่ไม่นานนักก็รับปาก พระอาจารย์ดีจึงให้เณรเข้าไปป่าวร้องในหมู่บ้าน ให้บรรดาญาติโยมไปฟังธรรมโอวาทของพระอาจารย์ฝั้นที่วัดในตอนค่ำ

ถึงเวลานัด ญาติโยมทั้งหลายก็หลั่งไหลเข้าไปในวัด เริ่มแรก พระอาจารย์ฝั้นให้ญาติโยมเหล่านั้นยึดพระไตรสรณคมน์เป็นที่พึ่ง เมื่อบูชาคุณพระรัตนตรัยแล้ว ท่านได้เริ่มเทศนาให้รู้จักแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยตนเอง เมื่อญาติโยมเข้าใจวิธีแก้แล้ว ท่านจึงนำเข้าไปที่ภาวนา เมื่อเห็นผู้ใดกำหนดจิตไม่

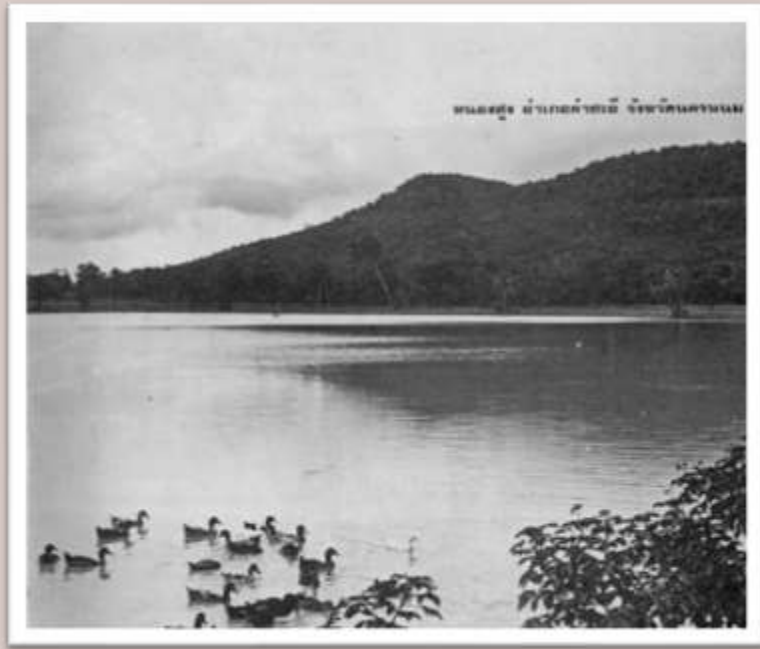

กุฏิสงฆ์ วัดป่าสันติธรรม บ้านบ่อชะเนง

ถูกต้อง ท่านก็เตือน ขณะเดียวกันท่านก็กำหนดจิตติดตามกำกับจิตของญาติโยมเหล่านั้นไปเรื่อย ๆ ญาติโยมที่เคยกำหนดจิตหลงทาง ต่างก็กลับมาเดินถูกทางไปทั้งหมด พอเลิกจากการภาวนา ต่างก็สาธุการ และแซ่ซ้องยินดีโดยทั่วกัน พวกนี้กราบไหว้เคารพว่า ท่านอาจารย์ช่างเข้าใจวิถีแก้ได้เก่งมาก หากไม่ได้ท่าน พวกเขาอาจถึงกับเสียชีวิตไปก็ได้ พระอาจารย์ฝั้นได้นำพวกญาติโยมภาวนาติดต่อกัน ไปถึง ๔ - ๕ ค่ำ เมื่อเห็นว่าต่างก็เดินถูกทางกันแล้ว ท่านก็กลับมากราบเรียนพระอาจารย์มั่นที่บ้านหนองขอน ให้ทราบเรื่องราวที่ได้ปฏิบัติไป

พระอาจารย์ฝั้นตั้งใจไว้ว่า ในปีนี้จะจำพรรษาพร้อมกับพระอาจารย์มั่นต่อไปอีก ขณะเดียวกันท่านอาจารย์กู่ก็ไปจำพรรษาที่บ้านบ่อชะเนง อำเภอเดียวกัน ระยะเวลาที่ปรากฏว่าฝนตกชุกมาก พระภิกษุประสงค์ไม่อาจไปร่วม ทำอุโบสถได้สะดวก โดยเฉพาะที่บ้านบ่อชะเนง ไม่มีพระ สวดปาฏิโมกข์ได้ พระอาจารย์มั่นจึงได้สั่งให้พระอาจารย์ฝั้นซึ่งสวดปาฏิโมกข์ได้ ไปจำพรรษาเพื่อช่วยพระอาจารย์กู่ ที่บ้านบ่อชะเนง ในระหว่างพรรษาที่บ้านบ่อชะเนง พระอุปัชฌาย์ลุย เจ้าคณะตำบลบ้านเคิ่งใหญ่ได้ทราบว่าพระอาจารย์กู่ และพระอาจารย์ฝั้นมาสร้างเสนาสนะป่าเป็นสำนักสงฆ์ขึ้นในเขตตำบลของท่าน จึงเดินทางไปขับไล่ เพราะไม่ชอบพระกัมมัฏฐาน พระอุปัชฌาย์ลุยปรารภขึ้นว่า "ผมมาที่นี่เพื่อไล่พวกท่าน และจะไม่ให้มีพระกัมมัฏฐานอยู่ในเขตตำบลนี้ ท่านจะว่าอย่างไร" พระอาจารย์ฝั้นตอบไปว่า

"ท่านมาขับไล่ก็ดีแล้ว กัมมัฏฐานนั้นได้แก่อะไร ได้แก่ เกศา คือ ผม โลมา คือขน นขา คือ เล็บ ทันทา

หนองสูง อำเภอกำแพงแสน

คือ ฟัน และ ต้จ คือ หน้ ท่านเจ้าคณะก็เป็นพระอุปชฌาย์ด้วย ได้สอนกัมมัฏฐานแก่พวกกุลบุตรที่เข้ามาบวชเรียนเป็นศิษย์ของท่าน ท่านก็คงสอนกัมมัฏฐานอย่างนี้ให้เขาไม่ใช่หรือขอรับ แล้วท่านจะมาขับไล่กัมมัฏฐานด้วยวิธีใดกันละ เกศา – โลมา ท่านจะไล่ด้วยวิธีต้มน้ำร้อนลวก แบบฆ่าเป็ดฆ่าไก่ แล้วเอาคีมเอาแหนบมาถอนเช่นนี้หรือ ? ส่วน นขา – ทันตา – และต้อ ท่านจะไล่ด้วยการเอาค้อนตีตูปูตีเอากระนั้นหรือไร? ถ้าจะไล่กัมมัฏฐานแบบนี้กระผมก็ยินดีให้ไล่นะขอรับ"

พระอุปชฌาย์ลุยได้ฟังก็โกรธมาก พุดอะไรไม่ออก คว้าย่ามลงจากกุฎิไปเลย

ระหว่างพรรษาปีนั้น พระอาจารย์กู่กับพระอาจารย์ฝั้น ได้เทศนาสั่งสอนพวกญาติโยมบ้านบ่อชะเนง และบ้านอื่น ๆ ใกล้เคียงมาตลอด ผู้คนต่างก็เลื่อมใสในปฏิปทาของท่านทั้งสองเป็นอย่างมาก ถึงกับให้ลูกชายลูกสาว บวชเป็นพระเป็นเณร และเป็นแม่ชีกันอย่างมากมาย เมื่อออกพรรษาแล้ว พระอาจารย์มั่น ได้พาพระภิกษุสามเณร มาที่บ้านบ่อชะเนง แล้วปรึกษาหารือกันในอันที่จะเดินทางเข้าตัวจังหวัดอุบลฯ เพื่อเทศนาสั่งสอนประชาชนตลอดจนญาติโยมที่ศรัทธาต่อไป

เมื่อนัดหมายกันแล้ว พระอาจารย์ฝั้นได้เดินทางร่วมกับพระอาจารย์มั่นไปก่อน พักที่วัดสุทัศน์ ๒ คืน วัดเลียบ ๒ คืน แล้วพักที่วัดบูรพาอีก ๑๐ คืน ระหว่างพักที่วัดบูรพา พระอาจารย์มั่นได้พาโยมมารดาจากอุบลฯ ไปอยู่บ้านบ่อชะเนง ตามที่ตั้งใจไว้ตั้งแต่ต้น เมื่อจัดหาที่พักให้โยมมารดาเรียบร้อยแล้ว ก็มอบให้พระอาจารย์อ่อน รับภาระดูแลโยมมารดาต่อไป ออกพรรษาครั้งนี้ พระอาจารย์ฝั้น พร้อมด้วยพระภิกษุสามเณร ๓ รูป และลูกศิษย์ ผู้ชาย ๒ คน ได้ลาพระอาจารย์มั่นออกเที่ยวธุดงค์ไปตามป่าเขา จนกระทั่งไปถึงบ้านหนองสูง อำเภอคำชะอี จังหวัดนครพนม ขณะเสาะหาสถานที่บำเพ็ญภาวนาอยู่นั้น โยมผู้หนึ่งได้แจ้งแก่ท่านว่า ละแวกนี้มีถ้ำอยู่แห่งหนึ่ง ชื่อถ้ำจำปา ท่านจึงให้พาไป ครั้นพอไปถึงหนองน้ำใหญ่แห่งหนึ่งก็พากันหยุดพักพอหายเหนื่อยก็พากันเดินทางต่อไป เมื่อเดินไปได้พักใหญ่ก็ยังไม่ถึงสักที โยมซักละล้าละลัง แล้วก็บอกว่า ถ้าจะเลยมาเสียแล้ว จึงได้พากันเดินย้อนกลับมาที่หนองน้ำใหม่ ได้เดินกลับไปกลับมาเช่นนี้อยู่สองเที่ยว โดยวกไปเวียนมา ในที่สุดก็กลับมาที่เก่าทุกคราว โยมที่นำมาบอกว่า ไม่ใช่ที่เก่า ท่านจึงได้ช้ำน้ำมากที่ท่านได้บ้วนไว้ตอนหยุดพักเหนื่อยเมื่อสักครู่นี้ให้ดู โยมคนนั้นจึงได้ยอมจำนน แล้วได้พากันเดินทางต่อไป ในที่สุดก็พบถ้ำจำปาเอาเมื่อเวลาประมาณ ๕ โมงเย็น ต่างก็เข้าไปดูสภาพภายในถ้ำและจัดเตรียมที่ที่จะพักกันต่อไป พระอาจารย์ฝั้นได้ถามโยมผู้นั้นอีกว่า หมู่บ้านอยู่ที่ไหน เพื่อที่จะทราบที่บิดนขาตและบริเวณนี้จะหาน้ำได้ที่ไหน โยมตอบว่า หมู่บ้านไม่รู้เหมือนกันว่าอยู่ตรงไหนแน่ ส่วนน้ำอยู่ใต้ถ้ำ

คืนนั้น ในขณะที่ท่านได้นั่งสมาธิอยู่ ได้ยินเสียงเห็นทางคนเดิน และได้ยินเสียงว้าวร้อง ท่านจึงได้มองตามทางสายนั้นไปเรื่อย ๆ จนได้ระยะจากถ้ำประมาณ ๒๐๐ เส้น จึงเห็นโรงนาหลังหนึ่งและทางเข้าหมู่บ้านอยู่ใกล้ ๆ ในตอนเช้าวันรุ่งขึ้นท่านพร้อมด้วย พระ เณร และลูกศิษย์ผู้ชายคนหนึ่งได้ออกบิดนขาต โดยตัวท่านเองเดินนำไปตามทาง ปรากฏว่า ระหว่างทางเป็นป่ารก ต้นไม้ก็ทึบทึบ สุดท้ายก็ได้พบโรงนาและทางเข้าหมู่บ้านซึ่งตรงกับที่ปรากฏในนิมิต ท่านจึงนำเข้าไปบิดนขาตในหมู่บ้าน ซึ่งมีอยู่ประมาณ ๗ - ๘ หลังคาเรือน ในตอนกลับ ทั้งหมดต่างก็กลับไม่ถูก ได้ถามชาวบ้านดู ก็ไม่มีใครรู้จักถ้ำจำปาเลยสักคนเดียว ทั้งนี้เนื่องจากชาวบ้านเหล่านี้เพิ่งจะอพยพมาอยู่และตั้งหมู่บ้านนี้ขึ้นได้เมื่อไม่นานมานี้เอง ยังไม่คุ้นกับภูมิประเทศในละแวกนี้ ท่านได้ออกปากถามถึงหนองน้ำใหญ่ ชาวบ้านก็รู้จักกันดี ท่านจึงได้ให้ชาวบ้านพาไปส่ง แล้วจับเส้นทางจากหนองน้ำกลับไปถ้ำ กว่าที่จะถึงก็เป็นเวลาล่วงเข้า ๓ โมงเช้าแล้ว

เจ้าคุณพระปัญญาพิศาลเถร (หนู ฐิตปณฺโญ)

ที่ถ้าจำปา พระอาจารย์ฝั้นได้พักทำความเพียรอยู่เป็นเวลาถึง ๒๐ วัน จึงได้เดินทางกลับไปที่บ้านบ่อชะเนง พอไปถึงได้ทราบว่า เจ้าคุณพระปัญญาพิศาลเถร (หนู ฐิตปณฺโญ) เจ้าอาวาสวัดสระปทุม ได้พาพระอาจารย์มั่นเข้ากรุงเทพฯ ไปแล้ว เมื่อไม่พบพระอาจารย์มั่น ท่านจึงได้เดินทางย้อนกลับไปยังบ้านหนองสูงอีก

ในพรรษาที่ ๔ ของพระอาจารย์ฝั้น คือ พ.ศ. ๒๔๗๑ ท่านได้จำพรรษาอยู่สำนักสงฆ์ ที่หนองน่อง บ้านห้วยทราย อำเภอคำชะอี จังหวัดนครพนม ซึ่งเป็นที่พระอาจารย์มั่นได้เคยจำพรรษาเมื่อปี ๒๔๖๔ ระหว่างที่จำพรรษาท่านได้อาพาธโรคกระเพาะ อากาหนักมาก แต่พอออกพรรษาก็ค่อยหายเป็นปกติ จึงได้เดินทางย้อนกลับมาที่อำเภอนานาจเจริญ จังหวัดอุบลฯ อีกครั้ง และได้ร่วมปรึกษารื้อกับพระอาจารย์สิงห์ และพระอาจารย์มหาปิ่น ที่บ้านหัววัวว่า ขณะนี้จังหวัดขอนแก่นมีเหตุการณ์ไม่สู้ดี ควรลงไปช่วย **เจ้าคุณพระพิศาลธรรมเขต (จันทร์ เขมฺมิโย)*** ซึ่งเป็นเจ้าคณะธรรมยุตจังหวัดขอนแก่นอยู่ เมื่อเห็นพ้องต้องกันแล้ว ต่างก็แยกย้ายกันออกเดินทาง โดยกำหนดให้ไปพบกัน

* ชื่อและฉายาพ้องกับ พระเทพสิทธิอาจารย์ (จันทร์ เขมฺมิโย) วัดศรีเทพประดิษฐาราม จังหวัดนครพนม เจ้าคณะธรรมยุตจังหวัดนครพนม

ก่อนเข้าพรรษาที่ขอนแก่น สำหรับพระอาจารย์ฝั้น ต้องการจะไปเยี่ยมญาติโยมทางอำเภอพรรณานิคมก่อน จึงได้เดินทางผ่านธาตุพนม นาแก มาจนถึงสกลนคร พอถึงวัดพระธาตุเชิงชุม ก็เห็นรถยนต์โดยสารเข้า ตั้งแต่เกิดมาท่านไม่เคยเห็นรถยนต์เลย จึงคิดจะลองขึ้นดูบ้าง เมื่อนั่งไปได้สักครู่หนึ่ง ก็เกิดความสงสัยขึ้นมา ว่ารถยนต์นี้วิ่งไปได้อย่างไรหนอ จึงได้กำหนดจิตพิจารณาไปจนกระทั่งเข้าไปถึงเครื่องยนต์ เพียงแวบเดียวเครื่องยนต์ก็ดับ คนขับก็ลงไปตรวจดู แต่ก็ไม่พบข้อบกพร่อง จึงติดเครื่องใหม่ รถก็สตาร์ทติดเป็นปกติ แต่พอรถวิ่งผ่านกรมทหาร (ปัจจุบันคือที่ตั้ง กองทัพบก ๒) ไปได้หน่อยเดียว ท่านก็กำหนดจิตกลับเข้าไปที่เครื่องยนต์อีก เพียงแวบเดียว เครื่องยนต์ก็ดับอีกเป็นครั้งที่ ๒ พอคนขับลงไปแก้ไข ก็ไม่พบข้อบกพร่องเหมือนครั้งแรก จึงขึ้นมาติดเครื่องขับต่อไปใหม่ เมื่อรถวิ่งไปอีกสักครู่ ท่านก็กำหนดจิตเข้าไปในเครื่องยนต์อีก เครื่องยนต์ก็ดับอีกเป็นครั้งที่ ๓ ครั้งนี้ท่านจึงได้ทราบสาเหตุและคิดเสียใจที่ความอยากรู้อยากเห็นของท่านทำให้ผู้อื่นต้องเดือดร้อนและเสียเวลา จึงได้เลิกพิจารณาอีก รถก็ได้วิ่งไปถึงพรรณานิคมโดยเรียบร้อย พระอาจารย์ฝั้น ลงรถที่บ้านม่วงไข่แล้วเดินไปพักที่บ้านบะทอง เมื่อเยี่ยมญาติโยมที่นั่นตามที่ตั้งใจไว้แล้ว ก็ออกเดินทางต่อไปทางบ้านแร่ ไปออกอำเภวาริชภูมิ ตัดป่าฝ่าภูเขามาอำเภอนองหาน จังหวัดอุดรฯ ไปพักที่บ้านเชียงแหว และมุ่งต่อไปอำเภอกุมภวาปี แล้วเดินไปจนถึงอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น จากนั้นก็ขึ้นรถไฟจากน้ำพองไปลงในตัวจังหวัด เพื่อพบกับพระอาจารย์สิงห์และพระเณรตามที่ได้นัดกันไว้ที่วัดเหล่างาต่อไป

พระอาจารย์ฝั้น อาจารย์ ๓

จากหนังสือ ภาพ ชีวิตประวัติและปฏิปทาของ พระอาจารย์ฝั้น อาจารย์

ที่วัดเหล่าंगा (ปัจจุบันคือวัดวิเวกธรรม) พระปฏิบัติสัทธรรมชุดนี้ซึ่งมีอยู่ประมาณ ๗๐ รูป ได้ประชุมตกลงให้แยกย้ายกันไปตั้งเป็นสำนักสงฆ์วัดป่าฝ่ายอรัญวาสีขึ้นหลายแห่งในจังหวัดขอนแก่น เพื่อเผยแผ่ธรรม เทศนาสั่งสอนประชาชนให้ละมิจฉาทิฎฐิ เลิกจากการเคารพนับถือภูตผีปีศาจ และให้ตั้งอยู่ในไตรสรณาคมน์

ในพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๗๒ พระอาจารย์สิงห์ ขนดะยากโม พระอาจารย์ภุมมี จูฑิตธมโม พระอาจารย์กงมา จิรปุณโณ พระอาจารย์หลุย จันทสาโร จำพรรษาที่วัดเหล่าंगा ตำบลโนนทัน อำเภอพระลับ (ปัจจุบัน อำเภอเมือง) จังหวัดขอนแก่น พระอาจารย์สิม พุทธาจาโร ซึ่งอุปสมบทเป็นพระภิกษุในปีนั้น ก็ได้มาจำพรรษารวมอยู่ด้วย

พระอาจารย์มหาปิ่น ปญญาพโล พระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ จำพรรษาที่วัดป่าบ้านพระ คือ ตำบลโนนทัน

พระอาจารย์เก็ง อธิมุตตโก จำพรรษาที่วัดป่าชัยวัน บ้านสีฐาน อำเภอพระลับ

พระอาจารย์สีลา อิสสุโร จำพรรษาที่วัดป่าบ้านคำไฮ ตำบลเมืองเก่า

พระอาจารย์ดี ฉนโน จำพรรษาที่วัดบ้านโคกโจด อำเภอพระลับ

พระอาจารย์อ่อน จำพรรษาที่วัดป่าบ้านท่ม

พระอาจารย์ชามา อจตุโต จำพรรษาที่วัดป่าบ้านยางคำ

พระอาจารย์นิน จำพรรษาที่วัดป่าสุนนาลัย อำเภอบ้านไผ่

สำหรับพระอาจารย์ฝั้นเอง จำพรรษาที่วัดป่าบ้านฝือ ตำบลโนนทัน

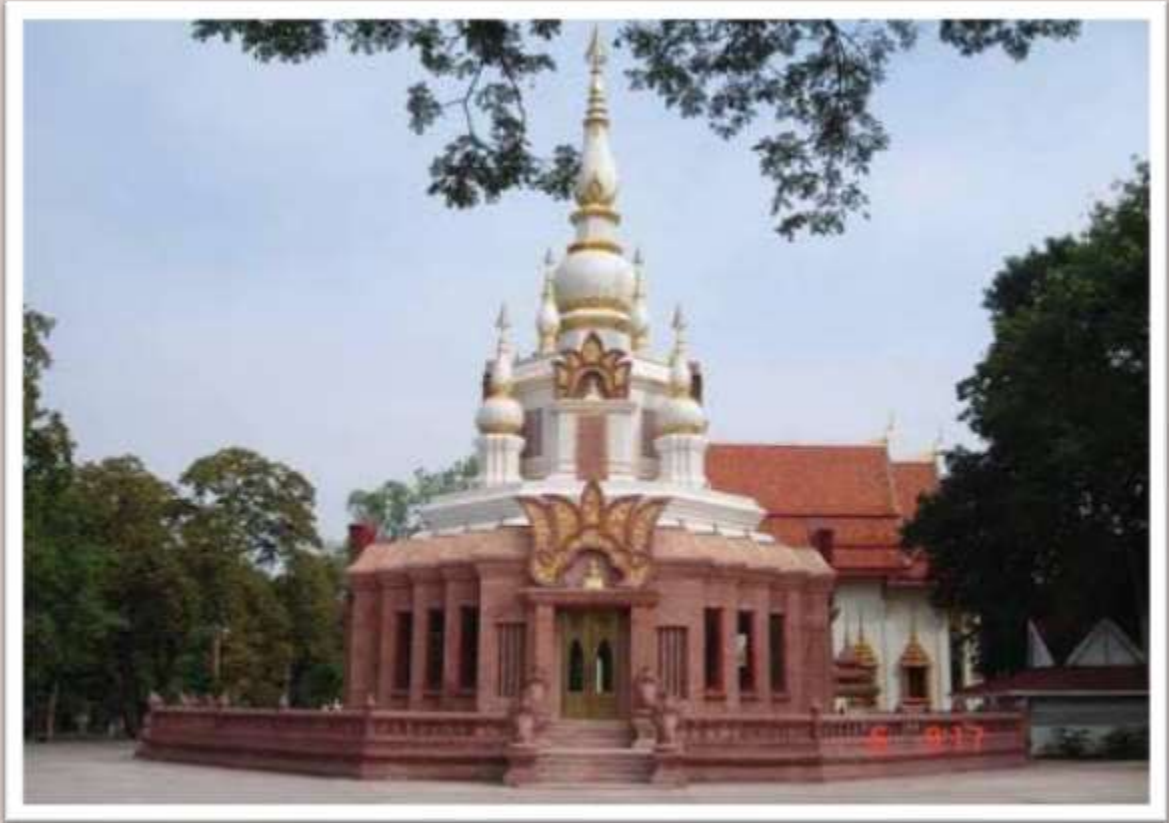

พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร พระอาจารย์มหาปิ่น ปญญาพล
และพระอาจารย์สิงห์ ขนตยาคโม

พระอาจารย์ขามา อจฺจุตโต

เมื่อพระอาจารย์ฝั้นเดินทางไปถึงบ้านผือ ท่านได้ไปพักอยู่ที่ศาลภูตา ศาลภูตาคือสถานที่ซึ่งชาวบ้านสร้างเป็นหอขึ้น สำหรับเป็นที่สิงสถิตของภูตผีปีศาจ ชาวบ้านไปสักการะบวงสรวงกันบ่อย ๆ เพราะถือเป็นสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ ระหว่างที่ไปพักอยู่ศาลภูตา มีชาวบ้านสองคนมาตักน้ำ เมื่อพบท่านเข้า จึงเอาน้ำมาถวาย ท่านก็ขอให้ชาวบ้านทั้งสองไปบอกผู้ใหญ่บ้านให้รับทราบในการมาพักของท่านด้วย หลังจากนั้นไม่นานนัก ผู้ใหญ่บ้านกับลูกบ้านอีก ๔ คน ก็มาถึง ลูกบ้านได้แสดงความไม่พอใจในการที่

พระมหาเจดีย์บูรพาจารย์ ณ วัดป่าวิเวกธรรม (เหล่าंगा) จ.ขอนแก่น

รูปเหมือนพระบูรพาจารย์ ประดิษฐาน ณ พระมหาเจดีย์บูรพาจารย์ วัดป่าวิเวกธรรม

ท่านมาพักที่ศาลภูตานี้ คนหนึ่งได้ไว้วางใจขึ้นว่า พระอะไรไม่เคยเห็น มาอนกลางดินกินกลางทราย เช่นนี้ จะถือว่าเป็นพระอย่างไรได้ คนที่สองให้ความเห็นขึ้นมามาก ๆ ว่า เอาป็นยิ่งหัวเสียก็สิ้นเรื่อง คนที่สามก็โพล่งขึ้นว่า เอาซากมองที่หัวไปก็พอ แต่คนสุดท้ายออกความเห็นไม่รุนแรงเหมือนสามคนแรก เพียงให้เอาก่อนหินขว้างขับไล่ให้ไป ผู้ใหญ่บ้านดูจะเป็นคนที่มีใจเป็นธรรมกว่าเพื่อน ได้ตัดทานลูกบ้านทั้ง ๔ คนนั้นไว้ว่า ควรสอบถามดูก่อนว่าเป็นพระจริงหรือพระปลอม พระดีหรือพระร้าย ยังผลให้ลูกบ้านทั้ง ๔ ไม่พอใจแต่พากันถอยออกไปยืนดูอยู่ห่าง ๆ พระอาจารย์ฝันได้บอกกับ ผู้ใหญ่บ้านว่า ท่านเที่ยวรุดงค์ปฏิบัติกัมมัฏฐานไปตามสถานที่อันวิเวกต่าง ๆ เมื่อมาถึงที่นี่ จึงขอพักอาศัยในศาลภูตานี้ เพราะศาลภูตาเป็นที่พึ่งของคนในหมู่บ้าน ท่านจึงขอพึ่งพาอาศัยบ้าง ท่านได้บอก ผู้ใหญ่บ้านไปด้วยว่า ท่านพึ่งศาลภูตาได้ดีกว่าชาวบ้านเสียอีก ชาวบ้านพึ่งศาลภูตากันอย่างไร ปล่อยให้สกปรกรกรุงรังอยู่ได้ ท่านเองพอเข้ามาพึ่งก็ปิดกวาดตากถางหนามและข่อยออกไปจนหมดสิ้น อย่างที่เห็น ผู้ใหญ่บ้านประจักษ์ข้อเท็จจริงเพียงประการแรกถึงกับนิ่งงัน ครั้นแล้วก็สอบถามท่านถึงปัญหาธรรมต่าง ๆ เหมือนเป็นการลองภูมิ ท่านก็อธิบายให้ฟังอย่างลึกซึ้งหมดจดไปทุกข้อ ทำเอา ผู้ใหญ่บ้านถึงกับออกปากว่า “น่าเลื่อมใสจริง ๆ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จโปรดเทศนาสั่งสอนคนสมัยก่อน บัดนี้มาเจอเอาคนจริงเข้าแล้ว” เช่นเดียวกัน ลูกบ้านทั้ง ๔ ซึ่งยืนสดับรับฟังอยู่ใกล้ ๆ เกิดความเลื่อมใสไปด้วย

ทั้งหมดได้กลับไปหมู่บ้าน จัดหาเสื่อที่นอนและหมอนมุ้งไปทำที่พักให้พระอาจารย์ฝัน ทิฎฐิเดิมีที่อยู่ปลาสนาคารไปจนหมดสิ้น ถึงกับนิมนต์ให้ท่านจำพรรษาเสียที่นั่นเลยด้วยซ้ำ แต่ท่านปฏิเสธว่า ที่นั่นน้ำท่วม เพราะใกล้กับลำชี ไม่อาจจำพรรษาได้อย่างที่ชาวบ้านปรารถนา ชาวบ้านซึ่งมีความเลื่อมใสศรัทธาอยู่ก็แจ้งแก่ท่านว่า ไม่ห่างไปจากที่นี่นัก มีดอนป่าช้าอยู่แห่งหนึ่งน้ำไม่ท่วม เหมาะสำหรับเป็นสถานที่จำพรรษาอย่างยิ่ง ท่านไม่อาจปฏิเสธต่อไปอีกได้ จึงไปจำพรรษาอยู่ที่ดอนป่าช้าตามที่ชาวบ้านนิมนต์

ดอนป่าช้า บ้านฝื่อ จ.ขอนแก่น

ถึงกลางพรรษา ชาวบ้านส่วนหนึ่งซึ่งยังนับถือภูตผีปีศาจอยู่ ได้รับความเดือดร้อนตามความเชื่อเรื่องผีเข้าเป็นอันมาก กล่าวคือ เชื่อกันว่า มีผีเข้าไปอาละวาดอยู่ในหมู่บ้าน เข้าคนโน้นออกคนนี้ ที่ตายไปก็มี ที่ยังไม่ตายก็มี นอกจากนี้ยังมีโยมอุปัฏฐาก ๓ - ๔ คน ไปปรึกษากับพระอาจารย์ฝั้นด้วย เล่าว่า สามีล่องเรือบรรทุกข้าวไปขายที่จังหวัดอุบลราชธานี ภรรยา กับลูก ๆ ซึ่งเป็นโยมอุปัฏฐากกล่าวว่าถูกผีเข้าเหมือนคนอื่น ไม่ทราบจะพึ่งใครได้ จึงมาราบไหว้ขอให้ท่านเป็นที่พึ่ง พระอาจารย์ก็บอกว่าไม่เป็นไร ไม่ต้องกลัว ภาวนา พุทโธ พุทโธ ไว้เสมอ ผีเข้าไม่ได้หรอก ต่อให้เรียกผี หรือทำผีมากิน มันก็ไม่กล้ามากิน หรือมารบกวน โยมอุปัฏฐากกลุ่มนั้นก็เชื่อฟังและปฏิบัติตาม อยากรู้คดี ปรากฏว่ายังมีผีเข้าชาวบ้านอยู่เรื่อย ๆ มีชาวบ้านได้ไปแจ้งแก่พระอาจารย์ฝั้นให้ทราบว่า ได้ถามผีดูแล้วว่า ทำไมไม่ไปเข้าพวกที่ปฏิบัติอุปัฏฐากบ้างล่ะ ผีในร่างคนก็ตอบว่า ไม่กล้าเข้าไป จะเข้าไปได้อย่างไร พอเข้าบ้านก็เห็นแต่พระพุทธรูปนั่งอยู่เป็นแถว

อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านกลุ่มอื่นยังคงมีความหวาดหวั่นเรื่องผีเข้ากันอยู่ ได้มีการประชุมหารือกันเพื่อหาหมอผีมาไล่ผีออกไป เมื่อเสาะหาหมอผีมาได้แล้ว ชาวบ้านกลับเดือดร้อนหนักยิ่งขึ้นไปอีก เพราะหมอผีตั้งเงื่อนไขว่า จะไล่ผีออกไปจากหมู่บ้านนั้นไม่ยาก แต่ทุกครั้งเรือต้องนำเงินไปมอบให้เสียก่อน จึงจะทำพิธีขับไล่ให้ โยมอุปัฏฐากจึงได้นำความไปปรึกษาหารือกับพระอาจารย์ฝั้น ว่าจะทำ

อย่างไรดี ท่านจึงแนะนำว่า หากหมอผีจะเก็บเงินเพื่อไปสร้างโน่นสร้างนี่ที่เป็นสาธารณสมบัติ หรือสร้างวัดวาอารามก็ควรให้ แต่ถ้าหมอผีเก็บเงินไปเพื่อประโยชน์ส่วนตนก็ไม่ควรให้ ทั้งยังได้แนะนำไม่ให้เชื่อเรื่องผีสางอีกต่อไป เพราะเป็นเรื่องเหลวไหล คนเราป่วยเจ็บกันได้ทุกคน จะปักใจเชื่อเอาเสียเลยว่าผีเข้า ย่อมเป็นเรื่องงมงายไร้เหตุผล โยมเหล่านั้นก็พากันเชื่อฟังท่าน และไม่ยอมจ่ายเงินให้ตามที่หมอผีเรียกร้องไว้ ในที่สุด หมอดผีก็หมดความสำคัญไป ความเชื่อเรื่องผีสางของชาวบ้านก็ค่อย ๆ ลดน้อยลง

ออกพรรษาปีนั้น พระอาจารย์ฝั้นได้ลาญาติโยมออกจากป่าช้าจะไปอำเภอน้ำพอง เมื่อถึงวัดศรีจันทร์ปรากฏว่าเดินทางต่อไปไม่ได้ เพราะชาวบ้านเหล่านั้นได้ติดตามมาขอร้องให้ท่านกลับไปช่วยเหลืออีกสักครั้ง โดยอ้างว่ามีผีร้ายขึ้นไปอยู่บนหลังคาบ้านทุกหลัง ท่านจึงต้องกลับไปหมู่บ้านนั้นอีกครั้งหนึ่ง การกลับไปครั้งนี้ ผู้ใหญ่บ้านได้ประชุมลูกบ้านแล้วมานมัสการท่าน ขอรับไตรสรณคมน์ ต่อจากนั้น ความเชื่อเรื่องผีสางจึงหมดสิ้นลง

ปี พ.ศ. ๒๔๗๓ พระอาจารย์ฝั้นได้จำพรรษาที่วัดบ้านผือ จังหวัดขอนแก่น พอออกพรรษาแล้ว ท่านกับพระอาจารย์อ่อน ได้เที่ยวธุดงค์กัมมัฏฐานไปจนถึงหมู่บ้านจิด ในเขตอำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี บังเอิญได้ข่าวว่า โยมพี่สาวของพระอาจารย์อ่อนป่วยหนัก พระอาจารย์อ่อนจึงแยกไปรักษา โยมพี่สาว ส่วนท่านพำนักอยู่ที่บ้านจิดโดยลำพัง ที่นั่น พระอาจารย์ฝั้นได้เผชิญศึกหนักเข้าเรื่องหนึ่ง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ “ธรรมต่อไก่” ธรรมต่อไก่เป็นวิธีบรรลुธรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งชีผ้าขาวคนหนึ่งชื่อ “ไต้สุข” บัญญัติขึ้นมาว่า หากใครนำไก่ตัวผู้และไก่ตัวเมียคู่หนึ่งมามอบให้ชีผ้าขาวแล้ว เพียงแต่กลับไปนอนบ้านก็สามารถบรรลุธรรมได้ มีชาวบ้านหลงเชื่อกันอยู่เป็นจำนวนมาก

พระอาจารย์ฝั้นได้ชี้แจงแสดงธรรมต่อไปทั้งวัน ชีผ้าขาวกับผู้ที่เชื่อถือเหล่านั้นก็ยังไม่ยอมแพ้ ตอนหนึ่ง ชีผ้าขาว อ้างว่าตนมีคาถาดี คือ หุ โส โม นะ สา ฤ พระอาจารย์ฝั้นได้ออกอุบายแก้ว่า

ทุ สะ นะ โส เป็นคำของเปรต ๔ พี่น้อง ทั้งสี่ ก่อนตายเป็นเศรษฐีที่ทรัพย์สมบัติมากมาย แต่ตลอดชีวิตไม่เคยทำคุณงามความดี ไม่เคยสร้างกุศลเลย เอาแต่ประพฤตชั่ว เสเพลไปตามที่ต่าง ๆ ครั้นตายแล้ว จึงกลายเป็นเปรตไปหมด ต่างตกรนรกไปถึง ๖ หมื่นปี พอครบกำหนด คนพี่ไพล่ขึ้นมาก็ออกปากพูดได้คำเดียวว่า “ทุ” พวกน้อง ๆ ไพล่ขึ้นมาก็ออกปากได้คำเดียวเช่นกันว่า “สะ” “นะ” “โส” ตามลำดับ หมายถึงว่า เราทำแต่ความชั่ว เราไม่เคยทำความดีเลย เมื่อไหร่จะพ้นหนอ ฉะนั้น คำเหล่านี้จึงเป็นคำของเปรต ไม่ใช่คาถาหรือคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สั่งสอนแก้ไขกันอยู่ถึงอาทิตย์หนึ่ง ก็ยังไม่อาจละทิฐิของพวกนั้นลงได้ พอดีโยมพี่สาวของพระอาจารย์อ่อนหายป่วย พระอาจารย์อ่อนจึงย้อนกลับมา โดยมีพระอาจารย์กู่มาสมทบด้วยอีกรูปหนึ่ง กำลังใจของพระอาจารย์ฝั้นจึงดีขึ้น เพราะตลอดเวลาที่ผ่านมา ทางฝ่ายท่านมีท่านเพียงรูปเดียวเท่านั้น อธิบายอะไรออกไปก็ถูกขัดถูกแย้งเสียหมด ในที่สุดชีผ้าขาวกับพรรคพวกก็ยอมแพ้ ยอมเห็นตามและรับว่า เหตุที่เข่าบัญญัติ “ธรรมต่อไก่” ขึ้นมาก็เพื่อเป็น “นากิน” (อาชีพหากินด้วยการหลอกลวง) และยอมรับนับถือไตรสรณาคมน์ตามที่ท่านสั่งสอนไว้แต่ต้น แต่ปัญหาก็กังยังไม่หมดไปอยู่ดี เพราะว่าเมื่อพระอาจารย์ฝั้นบอกให้ชีผ้าขาวตัดผมเสีย ชีผ้าขาวผู้นั้นก็ไม่ยอมตัด อ้างว่าถ้าตัดผมเป็นต้องตายแน่ ๆ พระอาจารย์อ่อนจึงบอกว่า อย่ากลัว ดูที่หรือว่าจะตายจริงหรือไม่ คนอื่นเขาตัดผมกันทั่วไปไม่เห็นตายเลยสักคน ชีผ้าขาวจึงได้ยอมเมื่อตัดผมแล้วไม่ตาย ชีผ้าขาวจึงยอมรับนับถือบรรดาพระอาจารย์ทั้งสามยิ่งขึ้น

ระหว่างที่พำนักอยู่ที่บ้านจืด มีโยมผู้หญิงคนหนึ่ง ไต่ทั้งวันทั้งคืน เสาะหายาจากที่ต่าง ๆ มากิน จนนับขนานไม่ถ้วนก็ยังไม่หาย ฟังเทศน์ก็ฟังไม่ได้ ขณะฟังก็ไต่อยู่ตลอดเวลา เป็นที่รบกวนสมาธิของผู้อื่น คั้นที่สาม พอฟังเทศน์จบลง พระอาจารย์ฝั้นจึงถามว่า ทำไมไม่รักษา โยมผู้นั้นตอบว่า กินยามาหลายขนานแล้วก็ไม่เห็นหาย ท่านจึงบอกโยมผู้นั้นไปว่า คงเป็นกรรมเก่าที่ทำมาแต่ปางก่อน ขอให้หัดภาวนาคู แล้วบอกคาถาให้บริกรรมว่า ปฐิกะ มันตุ ภูตานิ วันแรกท่านให้ภาวนาตั้งจิตบริกรรม โดยกำหนดจิตที่ใดที่หนึ่ง วันแรกนั่งบริกรรมได้สักพักก็ยังไม่ไต่อยู่ตลอด วันที่สองปรากฏว่ามีอาการ

ถ้าเรากลัวเสือหรือกลัวกิเลส
กิเลสเป็นทำให้เราตาย
เป็นภพนิบาตไม่ถาวร
เสือตัวนี้เป็นทำให้เราตายได้หมดเดียว

หลวงปู่กมมา จิรปุณฺโณ

ค่อยชุ่มคอขึ้นหน่อย อาการไอห่างไปบ้าง พอถึงวันที่สามอาการไอก็หายไปราวกับปลิดทิ้ง รู้สึกคอชุ่ม
ขึ้น โยมผู้นั้นนั่งบริกรรมอยู่จนตึกตื่น ใคร ๆ หลับกันหมด แกก็ยังไม่ยอมหลับ ในที่สุดอาการไอก็หาย
โดยเด็ดขาดตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา โยมผู้นั้นสำนึกในบุญคุณ ได้เอาเงินทองมาถวายพระอาจารย์ฝั้น
แต่ท่านไม่ยอมรับ ผลที่สุดก็เอาจักรเย็บผ้ามาถวาย อ้างว่าเป็นค่ายกครู เพื่อไม่ให้เสียน้ำใจ ท่านจึงได้
เอาจักรนั้นไปเย็บจีวรของท่านเองจนเสร็จแล้วจึงคืนให้

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๔ ซึ่งเป็นพรรษาที่ ๗ ของพระอาจารย์ฝั้น ท่านได้จำพรรษาอยู่ที่ภูระงำ อำเภอชนบท
จังหวัดขอนแก่น โดยมีพระอาจารย์กมมา จิรปุณฺโณ ติดตามอยู่ร่วมจำพรรษาดด้วย นับเป็นปีที่ ๓ ที่
ท่านไปจำพรรษาอยู่ที่ขอนแก่น ก่อนหน้าที่จะไปถึงภูระงำ ท่านได้ออกจากอำเภอหนองหาน มาที่วัด
ศรีจันทร์ และได้เข้าร่วมพิธีกระทำญัตติกรรมพระภิกษุครั้งใหญ่ ในครั้งนี้ท่านอดตาหลับขับตานอน
จนตาทายไปหมด เพราะต้องเตรียมตัดเย็บสบง จีวร สังฆาฏิ ทั้งกลางวันกลางคืน เป็นเหตุให้ท่าน
อาพาธลง พอเข้าใกล้พรรษาจึงได้ตัดสินใจไปจำพรรษาที่ภูระงำ ซึ่งขณะนั้นอาการอาพาธของท่านก็
ยังไม่ทุเลาดีนัก ระหว่างจำพรรษาอยู่บนภูระงำ ปรากฏว่าท่านได้รับความทุกขเวทนาเป็นอันมาก
ตามเนื้อตัวปวดไปหมด จะนั่งจะนอนก็ปวดเมื่อยไปทุกอิริยาบถ ท่านจึงตัดสินใจออกไปนั่งภาวนาทำ
ความเพียรอยู่ในที่โล่งแจ้ง ตั้งใจว่าจะภาวนาสละชีวิต คือภาวนาไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะมรณภาพ โดย

ปากถ้ำเป็นที่โล่งแจ้ง ที่พระอาจารย์นั่งภาวนา

นั่งภาวนาถึงความทุกข์ ความเวทนาที่เกิดขึ้นในร่างกาย และด้วยความสำรวมใจที่แน่วแน่ จิตของท่านก็พลันสงบลงไป ร่างกายเบาหวิว ความทุกข์ทรมานทั้งหลายแหล่ก็พลอยปลาศนาการไปหมดสิ้น ตั้งแต่ทุ่มเศษจนกระทั่ง ๙ โมงเช้า ท่านนั่งภาวนาในอิริยาบถเดียวอยู่ตลอดเวลา จนพระเณรทั้งหลายที่กลับจากบิณฑบาต ไม่กล้ารบกวน แต่พอพระเณรเข้าไปกราบท่านก็รู้สึกตัวและถอนจิตออกจากสมาธิขึ้นมา พระเณรต่างนิมนต์ให้ท่านฉันทันที แต่ท่านแย้งว่า ยังไม่ได้ถอนบิณฑบาตเลย พระเณรต้องกราบเรียนว่า ขณะนั้นใกล้จะ ๑๐ โมงอยู่แล้ว ต่างไปบิณฑบาตกลับมากันหมดแล้ว ท่านจึงรำพึงขึ้นมาว่า ท่านได้นั่งภาวนาประเดี๋ยวเดียวเท่านั้นเอง นี่ไม่ถึงเลยว่าจะข้ามคืนมาจนถึงขณะนี้ จนระลึก "พุทโธ" ได้เป็นครั้งแรก ปรากฏว่า จากการนั่งบำเพ็ญสมาธิภาวนาบนภูระงำครั้งนั้น ยังผลให้ท่านระลึก พุทโธ ได้เป็นครั้งแรก อาการอาพาธปวดเมื่อยหายไปหมด พ้นจากการทุกข์ทรมาน เบาตัว เบากาย สบายเป็นปกติ และทำให้ท่านคิดได้ด้วยว่า สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เคยทำความเพียร นั่งสมาธิอยู่ได้นานถึง ๔๙ วัน เมื่อเป็นเช่นนี้ หากท่านจะนั่งนานยิ่งกว่าที่ท่านเคยนั่งในขณะนี้อีกสักเท่าไร ก็ควรจะตั่งนั่งได้

ในการนั่งภาวนาทำความเพียรอีกครั้งหนึ่ง พอจิตสงบ ท่านได้นิมิตเห็นหญิงมีครรภ์แก่มาเจ็บท้องอยู่ตรงหน้า แล้วคลอดมาเป็นเด็กใหญ่ สามารถเดินได้ วิ่งได้เลยทันที ขณะเดียวกันก็นิมิตคาถาขององค์ลูมิต ซึ่ง เป็นคาถาสำหรับหญิงคลอดลูกขึ้นมาได้ด้วย เมื่อถอนจิตจากสมาธิแล้ว ท่านได้จดคาถาบทนั้นไว้ว่า “โสตถิคัพพะสะ”

สมเด็จพระมหาวิรวงศ์ (อ้วน ติสฺโส)

พระอาจารย์ภุมมี ฐิตธมโม

ต่อมาปรากฏว่า มีหญิงชราผู้หนึ่ง พาลูกสาวซึ่งเจ็บท้องใกล้จะคลอดเป็นท้องแรกมาหา แจ้งว่า เจ็บท้องมา ๓ วันแล้วไม่คลอดสักที ได้รับทุกข์เวทนาเป็นอันมาก ขอร้องให้ท่านช่วยเหลือ เพราะไม่ทราบจะพึ่งใครได้ พระอาจารย์ฝันจึงได้เขียนคาถาบทนั้นลงไปบนซองยา แล้วให้ไปภวนาที่บ้าน ต่อมาอีก ๓ วัน หญิงชราก็มาส่งข่าวว่า ลูกสาวคลอดบุตรแล้วไม่เจ็บไม่ปวดแต่ประการใด ตั้งแต่นั้นมา ชาวบ้านจะคลอดลูก ก็มาขอคาถาท่านอยู่เป็นประจำ

ออกพรรษาครานั้น ท่านลงจากภูระงำ เทียบจุดดงค้ปฏิบัติกัมมัฏฐาน เทศนาธรรมสั่งสอนชาวบ้านไปเรื่อย ๆ จนถึงอำเภอน้ำพอง ซึ่งที่นั่น ท่านได้พบพระอาจารย์สิงห์ พระอาจารย์มหาปิ่น และพระเถระอีกหลายรูป ซึ่งต่างก็เทียบจุดดงค้กันมาจากสถานที่ที่จำพรรษาร่วมกันทั้งนั้น และที่อำเภอน้ำพองนี้เอง สมเด็จพระมหาวิรวงศ์ (อ้วน ติสฺโส) เจ้าคณะมณฑลอีสาน เมื่อครั้งยังเป็นพระพรหมมุนี ได้มีบัญชาให้พระอาจารย์สิงห์นำพระภิกษุสามเณรในคณะของท่านเดินทางไปจังหวัดนครราชสีมา เพื่อเทศนาสั่งสอนพุทธบริษัทซึ่งพระอาจารย์ฝันก็ได้ร่วมเดินทางไปกับพระภิกษุสามเณรคณะนี้ด้วย เป็นที่น่าสังเกตว่า สมเด็จพระมหาวิรวงศ์ (อ้วน ติสฺโส) นั้น แต่ไหนแต่ไรมาท่านไม่ชอบพระจุดดงค้เอาเลย ท่านว่า

พระอุโบสถวัดสุทธจินดา นครราชสีมา

เป็นพระขี้เกียจ ไม่ศึกษาเล่าเรียน ถึงกับมีเรื่องต้องขับไล่ไสส่งมาแล้วหลายครั้งหลายหน แม้แต่พระอาจารย์สิงห์ ซึ่งเป็นสัทธิวิหาริกของท่านเองก็ยังคงเคยถูกขับไล่มาแล้ว จนบางครั้งพระอาจารย์สิงห์เกิดรำคาญถึงกับจะหลบออกนอกประเทศไปเลยก็มี แต่ทุกครั้งที่มีเหตุการณ์รุนแรงดังกล่าว พระอาจารย์ฝั้นจะเป็นผู้แก้ไข และได้พยายามขอร้องให้พระอาจารย์สิงห์ต่อสู้ด้วยการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบมาตลอด ในที่สุดสมเด็จพระมหาธีรวงศ์ก็กลับบังเกิดความเลื่อมใส และยอมรับปฏิบัติทาของพระอาจารย์ทั้งปวง ในสายกัมมัฏฐานตลอดมา จนถึงกาลอวสานแห่งชีวิตของท่านเมื่อถึงนครราชสีมา พระอาจารย์ฝั้นได้

เจ้าคุณอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท) วัดบรมนิवास

ไปพักอยู่ที่วัดสุทธจินดา ที่วัดนั้นมีพุทธบริษัทไปร่วมทำบุญกันมาก เมื่อครั้งที่หลวงชาญนิคม ผู้บังคับกองตำรวจ จังหวัดนครราชสีมา ได้ยกที่ดินผืนใหญ่ให้สร้างวัดป่าศาลวัน ท่านก็อยู่ร่วมในพิธีถวายที่ดินครานั้นด้วย รุ่งขึ้นจากวันที่มีการถวายที่ดิน พระอาจารย์ฝั้นก็เดินทางเข้ากรุงเทพฯ เป็นครั้งแรก โดยเดินทางร่วมมากับพระอาจารย์สิงห์ และพระมหาปิ่น ปญญาพล เพื่อเข้ามาเยี่ยมอาการป่วยของเจ้าคุณอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท) เมื่อถึงกรุงเทพฯ ก็ได้เข้าพักอยู่ที่วัดบรมนิवास ตั้งแต่เดือนสาม จนถึงเดือนหก

ระหว่างพำนักอยู่ในกรุงเทพฯ เรื่องที่ไม่น่าจะเกิด ได้อุบัติขึ้นแก่ท่านโดยบังเอิญ ที่ว่าไม่น่าจะเกิดขึ้นนั้น ก็เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสตรีเพศ เรื่องมีว่า วันหนึ่งพระอาจารย์สิงห์ ได้พาท่านไปนมัสการท่านเจ้าคุณ พระปัญญาพิศาลเถระ (หนู) ที่วัดสระปทุม ระหว่างทางได้เดินสวนกับผู้หญิงคนหนึ่งเข้า นับตั้งแต่วินาทีนั้นเป็นต้นมา พระอาจารย์ฝั้นก็ลืมผู้หญิงคนนั้นไม่ลง ท่านรู้สึกว่าคุณได้เกิดความรักขึ้นในใจเสียแล้ว ขณะเดียวกัน ท่านก็บอกตัวเองด้วยว่า ท่านจะต้องขจัดความรู้สึกดังกล่าวออกไปเสียให้พ้นจากความรู้สึกนึกคิดให้ได้ กลับวัดบรมนิवासในวันนั้น ท่านได้นั่งภาวนา พิจารณาแก้ไข

พระอาจารย์เทศก์ เทสรังสี

พระอาจารย์สิงห์ ขนตยาคโม
(พระญาณวิศิษฏ์สมิทธิวีราจารย์)

ตัวเองถึงสามวัน แต่ก็ไม่ได้ผล ใบหน้าของผู้หญิงนั้นยังคงอยู่ในความรู้สึกนึกคิด จนไม่อาจสลัดให้ออกไปได้ ในที่สุด เมื่อเห็นว่า เป็นการยากที่จะแก้ไขได้ด้วยตัวเองแล้ว ท่านจึงได้เล่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้ท่านพระอาจารย์สิงห์ฟัง เพื่อให้ช่วยแก้ไข พระอาจารย์สิงห์ได้แนะนำให้ท่านไปพักในพระอุโบสถ พร้อมกับให้พิจารณาทำความเพียรให้หนักขึ้น พระอาจารย์ฝันได้บำเพ็ญภาวนาอยู่ในพระอุโบสถเป็นเวลาถึง ๗ วัน ก็สามารถรู้ชัดถึงบุพเพสันนิวาสแต่ในปางก่อน ว่าผู้หญิงคนนี้กับท่าน เคยเป็นสามีภรรยา กันมา จึงทำให้เกิดความรู้สึกดังกล่าวขึ้นเมื่อตระหนักในเหตุในผล ท่านก็สามารถตัดขาด ลืมผู้หญิงคนนั้นไปได้โดยสิ้นเชิง

หลังจากพักอยู่ในวัดบรมนิวาสได้ ๓ เดือน พระอาจารย์ฝันก็เดินทางกลับไปจังหวัดนครราชสีมา และได้จำพรรษาอยู่ที่วัดป่าศรีธารารวม ตำบลหัวทะเล พรรชานี้เป็นพรรษาที่ ๘ ของท่าน (พ.ศ. ๒๔๗๕) และน่าสังเกตด้วยว่า นับแต่ปี ๒๔๗๕ เป็นต้นมาจนถึงปี ๒๔๘๖ (พรรษาที่ ๘ ถึง พรรษาที่ ๑๙) ท่านได้จำพรรษาอยู่ที่วัด ในจังหวัดนครราชสีมาโดยตลอด วัดป่าศรีธารารวมที่ท่านจำพรรษาใน

บริเวณวัดป่าศรัทธารวม ตำบลหัวทะเล

พรรษาที่ ๘ นั้น แต่ก่อนเคยเป็นป่าช้าที่ ๒ สำหรับเผาศพผู้ตายด้วยโรคติดต่อ เช่นอหิวาตกโรค และ กาฬโรค ฯลฯ เป็นต้น

ในพรรษานี้ มีพระภิกษุสามเณรอยู่จำพรรษาด้วยกันรวม ๑๔ รูป คือนอกจากท่านแล้ว ยังมีพระอาจารย์มหาปิ่น ปญญาพล, พระอาจารย์เทศก์ เทศรังสี, พระอาจารย์ภุมมี จิตธมฺโม, , พระอาจารย์กงมา จิรปุณฺโญ ฯลฯ รวมพระภิกษุ ๑๐ รูป และสามเณรอีก ๔ รูป ตลอดระยะเวลาเข้าพรรษา พระอาจารย์เทศก์ กับพระอาจารย์ฝั้นได้ช่วยเหลือพระอาจารย์มหาปิ่นในภาระต่าง ๆ เป็นอันมาก เช่น แสดงพระธรรมเทศนาอบรมญาติโยม และรับแขกที่มาเยี่ยมเยียน เป็นต้น ออกพรรษาปีนั้น คือ พ.ศ. ๒๔๗๕ พระอาจารย์ฝั้นได้ชวนพระอาจารย์อ่อน รุดงค์ไปวิเวกภาวนาที่บ้านคลองไผ่ ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ตอนหนึ่งขณะไปวิเวกอยู่ที่บ้านหนองบัว พระอาจารย์ฝั้นได้เกิดอาพาธเป็นไข้มาเลเรียขึ้นมาอีก ฉันทยาควินินก็แล้ว ยาอื่น ๆ ก็แล้ว ก็ไม่หายขาดลงไปได้ ท่านจึงได้ใช้วิธีนั่งภาวนากำหนดจิตดู พอจิตรวมได้ที่แล้ว ท่านก็พิจารณากายเพื่อดูอาการใช้ ทันใด ท่านก็นิมิตเห็นอะไรอย่างหนึ่งจะเรียกว่าอะไรก็ไม่ทราบ ได้กระโดดออกจากร่างของท่านไปยืนอยู่ข้างหน้า ท่านพิจารณากำหนดจิตเพ่งดูมันต่อไป เจ้าอะไรตนนั้นก็กลับกลายเป็นกวาง แล้วกระโดดลงไปในห้วย

บริเวณโคกป่าช้า บ้านมะรุ้ม อ.โนนสูง
ที่พระอาจารย์ฝั้นได้จัดสร้างเสนาสนะป่าขึ้นจำพรรษา

จากนั้นกระโดดขึ้นจากห้วยวังต่อไป ขณะวิ่งมันได้กลายเป็นช้างตัวใหญ่ บุกป่าเสียงไม้หักโครมคราม
ลับไปจากสายตาของท่าน รุ่งเช้าอาการไข้ของท่านก็กลับหายเป็นปกติ

พอเข้าเดือน ๖ นายอำเภอบุขนมสมหารได้อาราธนาพระอาจารย์อ่อนกับพระอาจารย์ฝั้นไป
จัดสร้างวัดขึ้นวัดหนึ่ง ใกล้สถานีรถไฟบ้านใหม่สำโรง ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว เสร็จแล้วพระ
อาจารย์ฝั้นได้รุดงค์กลับไปโคราชเพื่อต่อไปยังอำเภอนोनสูงพอถึงบ้านมะรุ้ม ได้จัดสร้างเสนาสนะป่า
เป็นสำนักสงฆ์ขึ้นบนโคกป่าช้า ซึ่งอยู่ระหว่างหมู่บ้านแฝกและหมู่บ้านหนองงา ตำบลพลสงครามและ
ได้จำพรรษาอยู่ใน พ.ศ. ๒๔๗๖ – ๒๔๗๗ (พรรษาที่ ๙ – ๑๐) ส่วนพระอาจารย์อ่อนได้แยกไปจำ
พรรษาอยู่ที่วัดป่าบ้านใหม่สำโรง

ออกพรรษาปี ๒๔๗๖ พระอาจารย์ฝั้นได้กลับไปโคราช เพื่อนมัสการพระอาจารย์สิงห์ ที่วัดป่าสาละวัน
พอดีเกิด “กบฏบวรเดช” จะเที่ยวรุดงค์ทางไกลก็ไม่ได้ จึงชวนพระอาจารย์อ่อนพร้อมด้วยพระภิกษุ
สามเณรอีกหลายรูป ไปเที่ยววิเวกภาวนาอยู่ในท้องที่อำเภอบึงกรังไชย ระหว่างไปพักอยู่ที่ถ้ำเขาตะกู
รัง มีเสือมารบกวนทั้งคืน เลียบ ๆ เคียง ๆ จะเข้ามาทำร้ายให้ได้ ท่านนึกรำคาญขึ้นมา จึงคว่ำก้อน

หินโยนเข้าไปก่อนหนึ่ง มันก็เลยโจนเข้าป่าไป ไม่มารบกวนอีกต่อไป หลังจากตระเวนทำความเพียรในที่ต่าง ๆ จนตลอดฤดูแล้ง ถึงเดือน ๖ พระอาจารย์ฝั้นก็กลับมาที่อำเภอปงธงไชย พอดีพวงญาติโยมมีความศรัทธาอาราธนาให้ท่านสร้างวัดป่าขึ้นใกล้ ๆ อำเภอ ท่านจึงพักอยู่ที่นั่นเพื่อจัดการให้ พอกำหนดเขตวัด วางแนวกุฎิศาลาไว้ให้พอสมควรแล้ว ท่านก็มอบหน้าที่ให้บรรดาญาติโยมสร้างกันเองต่อไป ส่วนท่านเดินทางกลับวัดป่าสาลวัน เพื่อกราบเรียนให้ท่านอาจารย์สิงห์ทราบว่าจะไปสร้างวัดป่าไว้ขอให้ท่านรับรองการสร้างวัดนี้ไว้ด้วย

ในพรรษาที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๔๗๗) พระอาจารย์ฝั้นได้กลับไปจำพรรษาอยู่ที่บ้านมะรุุม อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ต่อมาออกพรรษาปีนั้น พระอาจารย์ฝั้นได้ตกลงใจจะออกเดินธุดงค์ ไปทางดงพญาเย็นโดยมีพระภิกษุ ๓ รูป กับสามเณรอีก ๑ รูปร่วมคณะไปด้วย โยมผู้หนึ่งชื่อหลวงบำรุงฯ มีศรัทธาเอารถไปส่งให้จนถึงชายป่า เมื่อลงจากรถแล้วก็มุ่งเข้าดงพญาเย็นทั้งคณะ ระหว่างเดินธุดงค์พระเณรที่ร่วมคณะเกิดกระหายน้ำ ท่านก็บอกให้หยุดฉีบน้ำก่อน ส่วนท่านเองเดินล่วงหน้าไป สักพักหนึ่งก็รู้สึกสังหรณ์ใจว่ากำลังมีอะไรเกิดขึ้นแก่ท่านสักอย่าง เดินอยู่ดี ๆ ก็รู้สึกใจเต้นแรง แต่มองไปรอบข้าง ไม่เห็นมีอะไรผิดปกติ ท่านจึงเดินไปเรื่อย ๆ แม้กระนั้นก็ยังไม่หายใจเต้น ทันใดท่านก็เห็นเสื่อนอนหันหลังให้อยู่ตัวหนึ่งข้างหน้า จะหลบหลีกก็ไม่ได้เสียแล้ว เพราะเป็นเรื่องกะทันหันเกินไปตอนนี้หัวใจที่เต้นแรงแทบว่าจะพาลหยุดเต้นเลยทีเดียว แต่ถึงอย่างไร ท่านก็ยังสำรวจสติได้อย่างรวดเร็ว ท่านตัดสินใจอย่างไม่เคยมีใครทำมาก่อน เดินเข้าไปใกล้ ๆ มัน แล้วร้องตามไปว่า

“เสื่อหรือนี้ ! “

เจ้าเสื่อร้ายผงกหัวหันมาตามเสียง พอเห็นท่านก็แผ่นแผ้ว หายเข้าป่ารกที่บไป เมื่อพระเณรตามมาทัน ทั้งหมดจึงออกเดินทางต่อเพื่อมุ่งหน้าไปยังบ้านสอยดาว อำเภอปากช่อง อยู่ห่างจากสถานีจันทักไปประมาณ ๓๐๐ เส้น แต่ก่อนจะถึงได้แวะไปที่ไร่หลวงบำรุงฯ แล้วพักอยู่ที่นั่นหลายวัน คนของหลวงบำรุงฯ ได้จัดทำอาหารถวายพระ โดยมีได้ขาดตกบกพร่องแต่ประการใด

ที่ไร่ของหลวงบำรุงฯ ท่านอาจารย์ฝันได้เผชิญกับฝีกองกอยเข้าครั้งหนึ่ง ปกติพวกชาวบ้านเข้าใจว่า ฝีกองกอยคือนกไม้หอม ถ้านกประเภทนี้ไปร้องที่ไหน เชื่อกันว่ามีไม้หอมอยู่ที่นั่น ก่อนไปหาไม้หอม เช่น ไม้จันทร์หอม ชาวบ้านจะทำพิธีบวงสรวงกันเสียก่อน อธิษฐานให้นกไปร้องอยู่ที่บริเวณที่มีไม้หอม จะได้หาพบง่ายยิ่งขึ้น พอบวงสรวงเสร็จก็เข้าไปนั่งคอยนอนคอยอยู่ในป่า ตกกลางคืนได้ยินเสียงนกประเภทนี้ร้องทางไหน ก็ตามเสียงไปทางนั้น ท่านอาจารย์ฝันได้ยินมันร้องทุกคืน พอตะวันตกดิน ได้ยินเสียงร้องจากทางหนึ่งไปอีกทางหนึ่ง พอสว่างก็ได้ยินเสียงร้องย้อนกลับไปทางเก่า ระหว่างนั้น เด็กคนหนึ่งซึ่งติดตามมาด้วยได้ละเมียดคำสั่งของท่าน ขณะเข้าป่าไม่ได้สำรวมศีล มักลักลอบไปจับไก่ กิ้งก่า หรือบางทีก็จับแยม่ากิน ด้วยเหตุนี้ พอตกกลางคืน แทนที่ฝีกองกอยจะไปตามทางของมันอย่างเคย กลับวกมายังที่พักรุดงค์แล้วไปยังที่พักของเด็ก ท่านให้นึกเอะใจว่า เด็กคงศีลขาดเสียแล้ว จึงพร้อมทั้งพระภิกษุสามเณรจุดโคมเทียนโดยมีผ้าคลุมติดไว้ทุกทิศ แล้วนั่งล้อมเด็กไว้ คอยพิจารณาดูตัวมัน แต่ได้ยินเพียงเสียงของมันเท่านั้น พระอาจารย์ฝันจึงนั่งสมาธิพอจิตรวมได้ที่ ก็เห็นฝีกองกอยตัวนั้น หน้าเท่าเล็บมือ ผมยวคล้ายชะนี หล่นตุ้บลงมาจากต้นไม้แล้วหายสาบสูญไปเลย เมื่อทราบความจริงว่า เด็กละเมียดคำสั่งสอนของท่านจนศีลขาด ท่านจึงส่งเด็กกลับไปเสีย แล้วคณะของท่านก็เดินทางต่อไปจนถึงบ้านสอยดาว ทำความเพียรอยู่ที่นั่นอีกหลายเดือน จึงได้กลับไปยังนครราชสีมา

พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ๔

จากหนังสือ ภาพ ชีวิตประวัติและปฏิปทาของ พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร

ระหว่างอยู่นครราชสีมา ท่านได้บำเพ็ญทุกรกิริยาอยู่พักหนึ่ง กล่าวคือท่านตั้งใจจะอดอาหารสัก ระยะเวลาหนึ่ง โดยจะไม่ฉันอะไรเลยนอกจากน้ำ เข้าขึ้นมา ท่านออกไปบิณฑบาตก็จริง แต่ได้มาแล้ว ก็ถวายองค์อื่นจนหมดสิ้น จากนั้นก็นั่งเฝ้าปะจิวร สบง ไปตามเรื่อง พอล่วงเข้าวันที่ ๓ ขณะที่กำลัง สนเข็มอยู่ ท่านก็รู้สึกว่ามีอัสสัน จึงพิจารณาทบทวนดู ก็ประจักษ์ความจริงว่า ไฟถ้าขาดเชื้อเสียแล้ว ย่อมไม่อาจลุกโพล่งขึ้นได้ฉันใด มนุษย์เราก็จะต้องมีอาหารสำหรับประทังชีวิตฉันนั้น ท่านจึงเลิกอด อาหาร แต่ฉันให้น้อยลงกว่าเดิม แม้ลูกศิษย์ของท่านบางคนมาขออนุญาตอดอาหารบ้าง ท่านก็ไม่ อนุญาต เพราะเห็นว่าไม่เกิดประโยชน์อันใดดังกล่าวแล้ว

ในพรรษาที่ ๑๑ - ๑๙ (พ.ศ. ๒๔๗๘ - ๒๔๘๖) ท่านได้กลับไปจำพรรษาที่วัดป่าศรีธารารวม ตำบลหัว ทะเล จังหวัดเดียวกันอีก เมื่อเดือน ๓ ข้างขึ้น ๑๔ ค่ำ ปี ๒๔๗๙ ท่านได้ออกจากวัดป่าศรีธารารวม ไป ตามพระอาจารย์มั่นที่เชียงใหม่ เพราะเวลาที่จากกัน ท่านคิดถึงพระอาจารย์มั่นอยู่ตลอดเวลา ในการ ไปตามหาพระอาจารย์มั่นครั้งนี้ พระอาจารย์อ่อนได้เดินทางร่วมไปด้วยเมื่อลงรถไฟที่สถานีเชียงใหม่ แล้วทั้งสองท่านได้เดินทางต่อไปที่วัดเจติยหลวง นับว่าน่าอัศจรรย์เป็นอันมาก ไม่ทราบที่ท่าน อาจารย์มั่นยังรู้ได้อย่างไร จึงมาคอยท่านอยู่ก่อนแล้ว พระอาจารย์มั่น ได้บอกกับท่านทั้งสองว่า พระณรมหาเป็นร้อย ๆ ยังไม่ดีใจเท่าที่ท่านมาเพียงสององค์ มีพระณรมหากันมากแต่ไม่พบ เพราะท่านเที่ยวรุกคืบปฏิบัติกัมมัฏฐานไปเรื่อย ๆ เมื่อเข้าสู่ที่พักซึ่งพระอาจารย์มั่นกำหนดให้แล้ว ทั้ง สองท่านได้ถวายการปฏิบัติต่อพระอาจารย์มั่น สักพักใหญ่ พระอาจารย์มั่นก็ลุกขึ้นมาเทศนาให้ฟัง ตอนหนึ่งท่านบอกด้วยว่า พระอาจารย์อ่อนและพระอาจารย์ฝั้น เป็นพระเจ้าผู้ พระอาจารย์ทั้งสองได้ ฟังกึ่งงงและบังเกิดความตกใจ แต่เมื่อพิจารณาตัวเองดูแล้ว ก็ประจักษ์ว่าจริงอย่างที่ท่านบอก เพราะผ้าจีวร สบง เปลี่ยนไปเป็นสีเหลือง ไม่ใช่สีกลัก มีหน้าซำ ฝ่าบาตรที่ท่านพระอาจารย์ฝั้นใช้อยู่ ยังประดับมุกอีกด้วย วัดเจติยหลวง จ.เชียงใหม่

วัดป่าศรีธารวม

คืนนั้น พระอาจารย์ทั้งสองนั่งสมาธิทำความเพียรจนสว่าง เช้าวันรุ่งขึ้น พระอาจารย์อ่อนขอลาพระอาจารย์มั่นไปอำเภอฟ้าว พระอาจารย์ฝั้นจะไปด้วย แต่พระอาจารย์มั่นไม่ยอมให้ไป ท่านให้พักอยู่ด้วยกันไปก่อน ต่อมาพระอาจารย์อ่อน และพระอาจารย์ฝั้นได้ขอลาไปวิเวกที่อื่นอีกหลายครั้ง แต่พระอาจารย์มั่นพูดตัดบทไว้ทุกที อ้างว่าอยู่ที่นี้ดีอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม พระอาจารย์มั่นได้อนุญาตให้ท่านทั้งสองไปพักอยู่ที่ห้วยน้ำริน และต่อมาได้ไปยังบ้านปง ที่บ้านปงนี้เอง พระอาจารย์อ่อนเกิดอาพาธด้วยไข้มาเลเรีย พระอาจารย์ฝั้นได้ช่วยรักษาพยาบาลจนกระทั่งทุเลาลง แล้วพากันกลับไปหาพระอาจารย์มั่นยังวัดเจติยหลวงอีกครั้ง กลับไปคราวนี้ พระอาจารย์มั่นได้ให้พระอาจารย์ฝั้น มุ่งทำความเพียรทั้งกลางวันกลางคืน ปรากฏว่าท่านทั้งสองต่างสามารถมองเห็นกันทางสมาธิโดยตลอด ทั้ง ๆ ที่กุฏิห่างกันเป็นระยะทางถึงเกือบ ๕๐๐ เมตร

พอใกล้เข้าพรรษา สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ ธรรมธโร) ครั้งเป็นพระญาณดิลก ได้ขึ้นไปเป็นกรรมการสอบสวนชำระอธิกรณ์ที่วัดเจติยหลวง ได้ให้พระอาจารย์อ่อนเดินทางไปให้นิสสัยพระมอญ ซึ่งได้รับการยุติกรรมเป็นพระธรรมยุติกนิกาย ที่วัดหนองคู้ จังหวัดลำพูน แต่เนื่องจากวัดนี้อยู่ริมแม่น้ำปิง ขณะนั้นน้ำกำลังท่วม พระอาจารย์อ่อนจึงตัดสินใจไม่ไป พอดีกับพระอาจารย์ฝั้นได้รับจดหมายพร้อมกับธนฉัตติจากหลวงเกรียงศักดิ์พิชิตเป็นปัจจัยมูลค่า ๔๐ บาทถวายเป็นค่าพาหนะ ให้ท่านเดินทางกลับไปจำพรรษาที่นครราชสีมา ท่านทั้งสองจึงตัดสินใจกลับจากเชียงใหม่ในเดือน ๘ ขึ้น ๗ ค่ำ ปี พ.ศ. ๒๔๘๐

ระหว่างออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๖ พระอาจารย์ฝั้นได้ออกเดินทางจากวัดป่าศรีธารวม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา อันเป็นวัดที่ท่านพำนักจำพรรษาติดต่อกันนานถึง ๑๒ ปี ไปพักวิเวกภาวนาตามป่าเขา ที่เห็นว่าสงบเงียบพอเจริญกัมมัฏฐานได้ โดยเปลี่ยนสถานที่ผ่านหมู่บ้านและอำเภอด่าง ๆ ไปเรื่อย ๆ จนถึงเขาพนมรุ้ง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อบำเพ็ญความเพียรอยู่ที่เขาพนมรุ้งเป็นเวลานานพอสมควรแล้ว ท่านได้เดินทางต่อไปถึงจังหวัดสุรินทร์ และได้ไปพักอยู่

ในไม้กระเบา ริมห้วยเสนง ซึ่งร่มรื่นและเงียบสงบ เหมาะแก่การภาวนาเป็นอย่างยิ่ง การเดินธุดงค์ครั้งนี้ มีพระและเณรติดตามไปด้วยรวม ๓ รูป ทั้งยังมีเด็กลูกศิษย์ ๓ คน ขอติดตามท่านมาจากอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์อีกด้วย

ระหว่างที่พระอาจารย์ฝั้น พำนักอยู่ในป่าริมห้วยเสนง บรรดาพุทธบริษัทชาวจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดใกล้เคียงต่างเลื่อมใสในตัวท่านเป็นอันมาก สังเกตได้จากจำนวนผู้คนที่พากันไปฟังพระธรรมเทศนาและรับการอบรมจากท่านอย่างเนืองแน่นมิได้ขาด ผู้คนล้นหลามไปนมัสการทั้งกลางวันกลางคืน รวบรวมว่ามีงานมหกรรมขึ้นมากทีเดียว

พระอาจารย์ฝั้น ได้ให้ลูกศิษย์หาเครื่องยามาประกอบเป็นยาตอง โดยมีผลสมเป็นตัวยาสำคัญ กับเครื่องเทศอีกบางอย่าง ปรากฏว่ายาตองที่ท่านประกอบขึ้นคราวนี้มีสรรพคุณอย่างมหาศาล แก้กโรคได้สารพัด แม้คนที่เป็โรคท้องมานหลายปี รักษาที่ไหนก็ไม่หาย พอไปฟังพระธรรมเทศนา รับไตรสรณาคมน์ และรับยาตองจากท่านไปกินเพียง ๓ วัน โรคท้องมานก็หายดังปลิดทิ้ง แม้กระทั่งคนที่เสียจริต เมื่อรับไตรสรณาคมน์ และได้รับการประพรมน้ำมนต์แล้วก็หายเป็นปกติ ทันทาเห็น ไปหลายราย พุทธบริษัททั้งหลายจึงพากันแตกตื่นในความศักดิ์สิทธิ์ของท่านเป็นอย่างยิ่ง ถึงขนาดขนานนามให้ท่านเป็น “เจ้าผู้มีบุญ” เลยทีเดียว ตั้งแต่นั้นมา แม้พระอาจารย์ฝั้นจะจากไปประจำอยู่ที่จังหวัดสกลนครแล้ว พุทธบริษัทชาวจังหวัดสุรินทร์ ก็ยังพยายามติดตามไปนมัสการ ทำบุญ ภาวนา และรับการอบรมจากท่านอยู่เสมอมิได้ขาด

ระหว่างพักอยู่ริมห้วยเสนงนั้น พระอาจารย์ฝั้นได้ย้ายสถานที่ไปพักโปรดญาติโยมตามที่ตั้งต่าง ๆ ตามคำนิมนต์ของชาวบ้านผู้มีจิตเลื่อมใสบ้างเป็นบางครั้ง แต่ละแห่งที่ท่านไปพัก บรรดาพุทธบริษัทต่างก็ติดตามไปรับการอบรมและปฏิบัติธรรมอย่างล้นหลามทุกครั้ง สถานที่แห่งที่สามที่ท่านไปพัก ต่อมาได้กลายเป็นวัดป่าโยธาประสิทธิ์ ซึ่งได้เจริญรุ่งเรืองเรื่อยมาจนกระทั่งทุกวันนี้

บริเวณวัดป่าโยธาประสิทธิ์ จ.สุรินทร์

พอใกล้จะเข้าพรรษา พระอาจารย์ฝั้น จึงได้ลาญาติโยมเดินทางออกจากสุรินทร์ไปจำพรรษาที่วัดบูรพา จังหวัดอุบลราชธานีตามบัญชาของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (อ้วน ติสโส) สังฆนายก สาเหตุที่สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า มีบัญชาให้พระอาจารย์ฝั้นไปจำพรรษาที่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นเพราะในปีนั้น สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า อพาธหนัก ถึงขนาดฉันอาหารไม่ได้ ต้องถวายอาหารทางเส้นโลหิต ท่านจึงเรียกพระเถระฝ่ายกัมมัฏฐานเข้าไปปรึกษาหารือเพื่อหาทางบำบัดโรค ในทางธรรมเนียมปฏิบัติ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ได้นิมนต์พระอาจารย์สิงห์ให้อธิบายธรรมเป็นองค์แรก เมื่อพระอาจารย์สิงห์อธิบายจบลงแล้ว สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า จึงให้พระอาจารย์ทอง อโกลโส เจ้าอาวาสวัดบูรพาอธิบายอีก จากนั้นจึงหันมาทางพระอาจารย์ฝั้นให้อธิบายธรรมให้ฟังอีกเป็นองค์สุดท้าย พระอาจารย์ฝั้นจึงได้อธิบายธรรมถวายโดยมีวรรคดังนี้

ให้ท่านทำจิตเป็นสมาธิ ยกไวยกรณ์ธรรม ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้น ยกอันนี้ไว้เสียก่อน ทำจิตให้เป็นสมาธิ เราต้องตั้งสมาธิให้ได้ ภาวนากำหนดจิตให้เป็นสมาธิ พอตั้งเป็นสมาธิดีแล้ว ให้เป็นหลัก เปรียบเหมือนเราจะนั่งตั้งร้อยตั้งพัน ก็ต้องตั้งหนึ่งเสียก่อน ถ้าเราไม่ตั้งหนึ่งเสียก่อน ก็ไปไม่ได้ ฉันทะจิตของเราจะรู้ได้ เราก็ตั้งจิตของเราเป็นสมาธิเสียก่อน เรียบเหมือน นัยหนึ่งคือเหมือนเราจะปลูกต้นไม้

พอปลุกลงแล้ว ก็มีคนเขาวว่า ปลุกตรงนั้นมันจะงามดี ก็ถอนไปปลุกตรงนั้น และก็มีคนเขามาบอกอีกว่า ตรงโน้นดีกว่า ก็ถอนไปปลุกตรงโน้นอีก ทำอย่างนี้ ผลที่สุดต้นไม้ก็ตาย ทิ้งเสียเปล่า ๆ ไม่ได้อะไรเสียอย่าง ฉันทใด เราจะทำอะไรจะปลุกอะไร ก็ฝังให้มันแน่น ไม่ต้องถอนไปไหน มันเกิดขึ้นเอง นี่แหละสมาธิ ฉันทใดก็ฉันทนั้นแหละ หรืออีกนัยหนึ่ง เปรียบเหมือนเราจะขุดน้ำบ่อ ต้องการน้ำในพื้นที่ เราก็ขุดลงไปแห่งเดียวเท่านั้น พอเราขุดไปได้หน่อยเดียว ได้น้ำสัก ๒ - ๓ บาตรแล้ว มีคนเขาบอกว่าที่นั่นมันดี เราก็ย้ายไปขุดที่อื่นอีก พอคนอื่นเขาบอกว่า ตรงนั้นไม่ดี ตรงนี้ไม่ดี ก็ย้ายไป ย้ายมา ผลที่สุดก็ไม่ได้กินน้ำ ใครจะว่าก็ช่างเขา ขุดมันแห่งเดียวคงถึงน้ำ ฉันทใด เปรียบเหมือนสมาธิของเรา ต้องตั้งไว้แห่งเดียวเท่านั้น เมื่อเราตั้งไว้แห่งเดียว ไม่ต้องไปอื่นไกล ไม่ต้องส่งไปข้างหน้า ข้างหลัง ไม่ต้องคิดถึงอดีต อนาคต กำหนดจิตให้สงบอันเดียวเท่านั้น

ได้ให้ท่านทำสมาธิภาวนา ทำจิตให้สงบ ให้พิจารณาแยกธาตุ แยกขันธ์และอายตนะออกเป็นส่วน ๆ ตามความเป็นจริง พิจารณาให้เห็นความเป็นไปของสิ่งเหล่านั้นตามหน้าที่ของมัน ให้แยกกายออกจากจิต แยกจิตออกจากกาย ให้ยึดเอาตัวจิต คือผู้รู้เป็นหลัก พร้อมด้วยสติ ธาตุทั้ง ๔ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ให้พิจารณาให้อยู่ในสภาพของมันเองแต่ละอย่าง เมื่อพิจารณาตามความเป็นจริงแล้ว จะเห็นได้ว่าธาตุทั้ง ๔ ต่างเจ็บไม่เป็น ป่วยไม่เป็น แดดจะออก ฝนจะตก ก็อยู่ในสภาพของมันเอง ในตัวคนเราก็ประกอบไปด้วยธาตุทั้ง ๔ นี้รวมกัน การที่มีความเจ็บปวดป่วยไข้อยู่ นั่น ก็เนื่องมาจากตัวผู้รู้ คือจิต เข้ายึดด้วยอุปาทานว่าเป็นตัวเป็นตน เป็นของเขาของเรา เมื่อพิจารณาตามความเป็นจริงแล้ว ตัวผู้รู้คือจิตเท่านั้นที่ไปยึดเอามาว่าเจ็บ ว่าปวด ว่าร้อน ว่าเย็น หรือหนาว ฯลฯ ตามสภาพความเป็นจริงแล้ว สิ่งทั้งปวงเหล่านั้นไม่ได้เป็นอะไรเลย ดินก็คงเป็นดิน น้ำก็คงเป็นน้ำ ไม่มีส่วนรู้เห็นในความเจ็บปวดใด ๆ ด้วย เมื่อทำจิตให้สงบและพิจารณาเห็นสภาพความเป็นจริงแล้ว จิตย่อมเบื่อหน่ายและวางจากอุปาทาน คือเว้นการยึดถือมั่นในสิ่งเหล่านั้น เมื่อละได้เช่นนี้ ความเจ็บปวดต่าง ๆ ตลอดจนความตายย่อมไม่มีตัวตน เพราะฉะนั้น หากทำจิตให้สงบ เป็นสมาธิแน่นแน่แล้ว โรคต่าง ๆ ก็จะทุเลาหายไปเอง

พระอุโบสถวัดสุพรรณาราม

เมื่อพระอาจารย์ฝั้นอธิบายธรรมถวายสมเด็จพระมหาวิรวงศ์จบแล้ว สมเด็จพระเจ้า ได้พูดขึ้นว่า เออ, เข้าที่ดี แล้วถามพระอาจารย์ฝั้นว่า ในพรรษานี้ ฉันจะอยู่ได้ตลอดพรรษาหรือไม่ พระอาจารย์ฝั้นก็เรียนตอบไปว่า ถ้าพระเดชพระคุณทำจิตให้สงบได้ตั้งที่อธิบายถวายมาแล้ว ก็รับรองว่าอยู่ได้ตลอดพรรษาแน่นอน

สมเด็จพระมหาวิรวงศ์ จึงมีบัญชาให้พระอาจารย์ฝั้นไปจำพรรษาอยู่กับท่านที่จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อจะได้ศึกษาธรรมให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นดังกล่าวแล้ว โดยพระอาจารย์ฝั้นได้เลือกเอาวัดบูรพาเป็นที่จำพรรษา เพราะวัดนี้อยู่ฝั่งเดียวกันกับวัดสุพรรณที่สมเด็จพระเจ้าฯ พำนักอยู่ การไปมาสะดวกกว่าวัดป่าแสนสำราญ ซึ่งอยู่ทางฝั่งอำเภวารินชำราบ

วัดบูรพาที่ท่านเลือกพัก มีเขตเป็นสองตอน ตอนหนึ่งเป็นสำนักเรียนพระปริยัติธรรม อีกตอนหนึ่งเป็นป่า มีกุฏิหลังเล็ก ๆ อยู่ ๕ - ๖ หลัง สำหรับพระเถรอาศัยปฏิบัติธรรมโดยเฉพาะ พระอาจารย์ฝั้นได้เลือกเอาด้านที่เป็นป่า เป็นที่พักตลอดพรรษานั้น และได้หมั่นไปอธิบายธรรมปฏิบัติถวายสมเด็จพระมหาวิรรวงศ์ที่วัดสุปัฏน์เกือบทุกวัน และด้วยอำนาจการปฏิบัติธรรมนั้น สมเด็จพระมหาวิรรวงศ์ก็หายวันหายคืน ทั้งอยู่ได้ตลอดพรรษาและล่องเลยต่อมาอีกหลายปี

สมเด็จพระมหาวิรรวงศ์ได้ออกปากยอมรับในความจริงและชมว่า พระคณะกัมมัฏฐานนี้เป็นผู้ปฏิบัติดีจริง ทั้งยังทำได้ดังพูดจริง ๆ อีกด้วย สมควรที่พระมหาเปรียญทั้งหลายจะถือเอาเป็นตัวอย่างปฏิบัติต่อไป ท่านได้กล่าวต่อหน้าพระอาจารย์ฝั้นด้วยว่า ฉันเป็นพระอุปัชฌาย์ บวชพระบวชเถรมาจนนับไม่ถ้วน แต่ไม่เคยนึกสนใจใน ตัจฉัญจกัมมัฏฐานเหล่านี้เลย เพิ่งจะมารู้ซึ่งในพรรษานี้เอง พูดแล้วท่านก็นับ เกสา โลมา นขา ทนฺตา ตโจ แล้วถามพระอาจารย์ฝั้นว่า นี่เป็นธาตุดิน นี่เป็นธาตุน้ำ นี่เป็นธาตุลม นี่เป็นธาตุไฟใช่ไหม ? พระอาจารย์ฝั้นก็รับว่าใช่ จากนั้นท่านก็ปรารภขึ้นว่า ตัวท่านเองเปรียบเหมือนผู้บวชใหม่ เพิ่งจะมาเรียนรู้ เกสา โลมา ฯลฯ ความรู้ในด้านมหาเปรียญ ที่เล่าเรียนมามากนั้นไม่ยังประโยชน์และความหมายต่อชีวิตท่านเลย ยศฐาสมณศักดิ์ ก็แก้ทุกข์ท่านไม่ได้ ช่วยท่านไม่ได้ พระอาจารย์ฝั้นให้ธรรมปฏิบัติในพรรษานี้ได้ผลคุ้มค่า ทำให้ท่านรู้จักกัมมัฏฐานดีขึ้น

ในพรรษา พ.ศ. ๒๔๘๗ นั้น พระอาจารย์ฝั้นเกือบไม่มีเวลาเป็นของตัวเองเลย ทั้งนี้เพราะท่านได้ทำหน้าที่อุปัฏฐากพร้อมกันถึง ๒ อาจารย์ กล่าวคือ นอกจากกลางคืนจะต้องเข้าถวายธรรมแก่สมเด็จพระมหาวิรรวงศ์ ที่วัดสุปัฏน์ จากหัวค่ำไปจนถึงเวลาประมาณ ๔ ทุ่ม บางครั้งก็ถึง ๖ ทุ่ม จึงได้กลับวัดบูรพา แล้วพอเช้าขึ้น ท่านก็ออกบิณฑบาตไปเรื่อย ๆ แล้วข้ามแม่น้ำมูลไปทางฝั่งอำเภวารินชำราบ ไปฉันเช้าที่วัดป่าแสนสำราญ ฉันเสร็จก็ประกอบยารักษาโรค ถวายพระอาจารย์มหาปิ่น ซึ่งปีนั้นกำลังอาพาธด้วยโรคปอด อยู่ที่วัดป่าแสนสำราญ พระอาจารย์ฝั้นได้พยายามหาสมุนไพรต่าง ๆ มาปรุงแล้วกลั่นเป็นยาถวายพระอาจารย์มหาปิ่น หยูกยาที่ทันสมัยก็ไม่มี เพราะขณะนั้นกำลังอยู่ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒

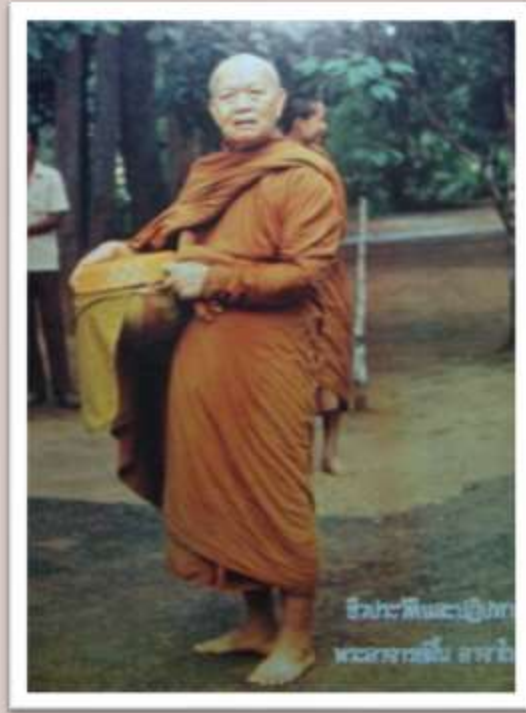
พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

หลวงปู่มหาปิ่น ปณฺญาพโล

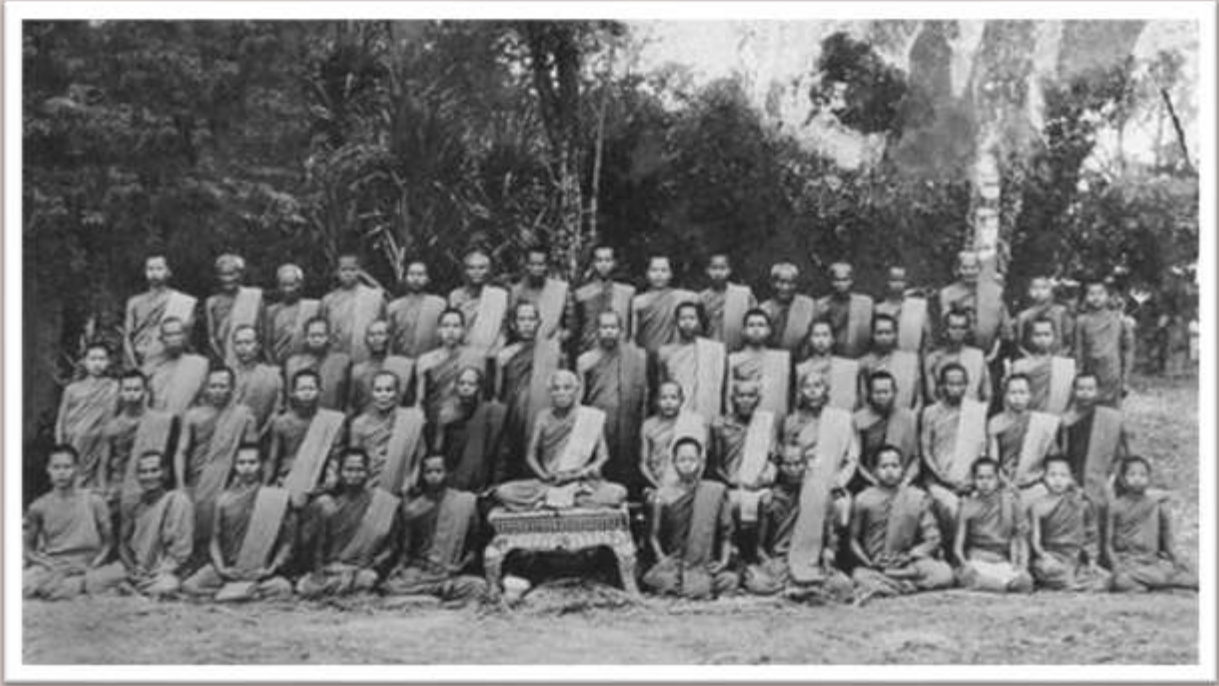
เมื่อพูดถึงสงครามโลกครั้งที่ ๒ นำบันทึกไว้เป็นพิเศษในที่นี้ด้วยว่า การหยั่งรู้เหตุการณ์ล่วงหน้าของ พระอาจารย์มั่น ยังเป็นที่จดจำและประทับใจในบรรดาลูกศิษย์ลูกหาและบรรดาพุทธบริษัทจำนวนมากในจังหวัดอุบลราชธานีมาจนกระทั่งทุกวันนี้

ปีนั้นอยู่ในราวกลางพรรษา พ.ศ. ๒๔๘๗ จังหวัดอุบลราชธานี გადაเคลื่อนไปด้วยทหารญี่ปุ่นซึ่งเข้าไปตั้งมั่นอยู่ จึงเป็นธรรมดาอยู่เองที่ฝ่ายสัมพันธมิตรจะต้องจัดจ้องทำลายล้าง โดยส่งเครื่องบินเข้ามาทิ้งระเบิดตามจุดยุทธศาสตร์อยู่เสมอ ชาวบ้านร้านถิ่นจึงพากันอพยพหลบภัยออกไปอยู่ตามรอบนอกหรืออำเภอชั้นนอกที่ปลอดภัยจากทหารญี่ปุ่น ในตัวเมืองอุบลฯ จึงเงียบเหงาลงถนัด จะหลงเหลืออยู่ก็เฉพาะผู้ที่มีความจำเป็นไม่อาจโยกย้ายหรืออพยพเท่านั้น ตกกลางคืน คนเหล่านี้จะนอนตาไม่หลับลงง่าย ๆ ต้องคอยหลบภัยทางอากาศกันอยู่เสมอ ปกติเครื่องบินฝ่ายพันธมิตรจะมาทิ้งระเบิดในราวอาทิตย์ละ ๒ หรือ ๓ ครั้ง ถ้าวันไหนเครื่องบินจะล่องล้ำเข้ามาทิ้งระเบิด พระอาจารย์มั่นจะบอกล่วงหน้าให้บรรดาศิษย์ทั้งหลายรู้ก่อนอย่างน้อย ๒ ชั่วโมง เช่นในตอนเย็น ขณะพระเณรซึ่งเป็นศิษย์กำลังจัดน้ำฉันน้ำใช้ถวายอยู่นั้น ท่านจะเตือนขึ้นว่า ให้ทุกคนรีบทำกิจให้เสร็จไปโดยเร็ว แล้วเตรียม

หลบภัยกันให้ดี คืบนี้เครื่องบินจะมาทิ้งระเบิดอีกแล้ว ภิกษุสามเณรทั้งหลายก็รีบทำตามที่ท่านสั่ง พอตกกลางคืน ก็มีเครื่องบินข้าศึกเข้ามาทิ้งระเบิดจริง ๆ บางครั้งในตอนกลางวันแท้ ๆ ท่านบอกลูกศิษย์ลูกหาว่า เครื่องบินมาแล้ว รีบทำอะไรให้เสร็จ ๆ แล้วรีบไปหลบภัยกันเสีย ทุกองค์ต่างมองตากันด้วยความงุนงง แต่อีกไม่นานนัก ก็มีเครื่องบินเข้ามาจริง ๆ ชาวบ้านชอบลู่จูงหลานเข้าไปหลบภัยอยู่ในบริเวณวัดเต็มไปหมด พระอาจารย์ฝันก็ลงจากกุฏิไปเตือนให้อยู่ในความสงบ และให้ภาวนา “พุทโธ พุทโธ” ไว้โดยทั่วกันทั้งเด็กและผู้ใหญ่

ออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๗ เสร็จฤดูกาลกฐินแล้ว พระอาจารย์ฝัน ได้เข้านมัสการลาสมเด็จพระมหาธีรวงศ์ที่วัดสุปัฏนาราม ขอเดินทางไปสกลนคร อันเป็นจังหวัดบ้านเกิดของท่าน เพื่อบำเพ็ญกุศลทักษิณานุประทาน อุทิศแด่บุพการี คือโยมบิดามารดา สมเด็จฯ ก็อนุญาต จากนั้นท่านได้ไปนมัสการลาพระอาจารย์สิงห์ กับพระอาจารย์มหาปิ่นที่วัดแสนสำราญ อำเภอวารินชำราบ แล้วไปลาญาติโยมพุทธบริษัท เสร็จแล้วท่านพร้อมด้วยพระภิกษุรูปหนึ่ง สามเณรรูปหนึ่ง กับเด็กลูกศิษย์อีกคนหนึ่ง ได้ออกเดินทางจากอุบลราชธานี มุ่งหน้าไปสกลนคร

พระอาจารย์เสาร์ กนฺตสีโล (องค์นั่งกลาง) ผู้เป็นบูรพาจารย์สายพระป่าในประเทศไทย
รวมถึงเป็นพระอาจารย์ของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ น้ำมันเชื้อเพลิงขาดแคลนมาก รถยนต์โดยสารต้องใช้ถ่านแทน และมีวิ่งน้อยคัน พระอาจารย์ฝันได้พาพระภิกษุสามเณรและลูกศิษย์ นั่งรถโดยสารซึ่งใช้ถ่านเป็นเชื้อเพลิง ออกจากอุบลราชธานีตั้งแต่เช้า ไปถึงอำเภอมุกดาหารจังหวัดนครพนม เมื่อเวลา ๓ ทุ่มเศษ แล้วไปขอพักค้างคืนที่วัดศรีมงคล เข้ารุ่งขึ้นได้โดยสารรถคันเดิมไปพักค้างคืนที่วัดป่าเกาะแก้ว อำเภอรธาตุพนม ซึ่งที่นั่นพระอาจารย์ฝันได้พาคณะของท่านไปกราบนมัสการพระธาตุพนมด้วย แล้วได้กล่าวแก่พระภิกษุสามเณรและลูกศิษย์ว่า ใครผู้ใดเดินทางผ่านมาถึงแล้วไม่แวะนมัสการองค์พระธาตุพนม คน ๆ นั้นนับว่าบาปหนา มีกรรมปกปิดจนไม่สามารถจะมองเห็นบุญสถานอันสำคัญ ท่านเล่าด้วยว่า ก่อนโน้น บริเวณพระธาตุพนมเต็มไปด้วยป่ากรุงรัง องค์พระธาตุก็เต็มไปด้วยเถาววัลย์ปกคลุม พระอาจารย์เสาร์กับพระอาจารย์มั่น สมัยยังหนุ่มแน่นเมื่อเที่ยวธุดงค์ถึงที่นั่นก็มักจะนำญาติโยมไปรื้อเถาววัลย์ออก และถางป่ารอบ ๆ บริเวณจนสะอาด หลังจากพักอยู่ที่วัดป่าเกาะแก้วได้ ๔ - ๕ วัน พระอาจารย์ฝันก็พาคณะออกเดินทางต่อ โดยสะพายบาตรแบกกลด หิ้วกาน้ำออกเดินทาง จากอำเภอรธาตุพนมมุ่งไปยังอำเภอนาแก กว่าจะถึงก็เกือบมืด จึงแวะพักที่วัดบ้านนาแกน้อยคืนหนึ่ง

วัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร ต.ธาตุพนม อ.ธาตุพนม จ.นครพนม

พอเช้าวันรุ่งขึ้นก็ออกเดินทางต่อไปถึงวัดป่าบ้านนาโสก ที่วัดนี้ท่านได้บำเพ็ญภาวนาอยู่หลายคืน และที่วัดนี้เอง ท่านได้ตัดนิสสัยกลัวภูตผีของพระภิกษุลูกศิษย์ที่ร่วมคณะไปด้วยจนได้ผล เรื่องมีอยู่ว่า ท่านจะพำนักอยู่วัดใดก็ตาม ปกติท่านจะลงจากกุฏิไปอยู่ตามร่มไม้ ซึ่งเรียกว่าอยู่รุกขมูลเสมอมา เมื่อมาพักที่วัดป่านาโสก เจ้าอาวาสได้จัดกุฏิถวายให้ท่านพักก็จริง แต่ท่านพักได้คืนเดียวก็พาพระภิกษุที่เดินทางไปด้วย ลงไปทำที่พักใหม่ โดยยกแคร่ขึ้นไต่ร่มไม้ในบริเวณป่าช้า ซึ่งที่นั่นเป็นป่าโปร่งบ้าง ทุ้งบ้าง สัตว์ป่าต่าง ๆ ก็ชุกชุมมาก เมื่อทำที่พักเฉพาะท่านเสร็จแล้ว ท่านก็บอกพระภิกษุให้หาที่พักใน

บริเวณเดียวกันตามใจชอบ แล้วถามว่ากลัวผีกันหรือเปล่า พระภิกษุรูปนั้นก็ตอบตามตรงว่า กลัว แต่แทนที่ท่านจะบอกให้ทำที่ปักไถ่ ๑ ท่านกลับพาไปหาที่ปักกลางป่าช้า ลึกเข้าไปในดงดิบ รอบ ๆ ที่ปักเต็มไปด้วยหลุมศพทั้งเก่าและใหม่ แต่เนื่องจากเคารพและเชื่อฟังในตัวท่าน พระภิกษุรูปนั้นจึงจัดทำที่ปักโดยมิได้อึดเอื้อนแต่ประการใด ทั้ง ๆ ที่จิตใจเต็มไปด้วยความหวาดหวั่น

ระยะนั้น อากาศกำลังหนาวจัด แต่คืนนั้นพระภิกษุลูกศิษย์แม้ไม่ใช้ผ้าห่มเลย เหนือก็ยังไหลโถมร่วง เพราะจิตใจไม่เป็นปกติให้กลัวผีมาหลอกหลอนอยู่เรื่อย คืนต่อมา พระอาจารย์ฝันก็สั่งสอนให้รู้จักแก้ความกลัวในสิ่งต่าง ๆ โดยท่านถามว่า เมื่อคืนนี้ เวลากลับมาก ๆ อย่างนั้นนะ ภาวนาไปแล้วจิตมันสงบหรือเปล่า พระภิกษุรูปนั้นตอบว่า จิตไม่สงบเลย เพราะมีแต่ความกลัวจนนอนไม่หลับ พระอาจารย์ฝันก็บอกว่า ถ้าจิตไม่สงบก็แสดงว่ามันไม่กลัวนะซี เพราะถ้าจิตมันกลัว มันก็ต้องสงบ และต้องรวมเป็นสมาธิได้ ถ้าจิตมันยังแส่หา หรือนึกว่ามีผีและยังกลัวอยู่ เรียกว่าจิตไม่สงบ เมื่อจิตไม่รวมไม่สงบ ก็แสดงว่าจิตมันไม่กลัว ตามธรรมดา เมื่อคนเราบังเกิดความกลัวขึ้นมา เป็นต้นว่า กลัวช้าง กลัวเสือ หรือกลัวสัตว์ต่าง ๆ ย่อมต้องการที่หลบที่กำบัง หรือหาที่พึ่ง เช่นวิ่งเข้าหลบในบ้านเรือน เมื่อหลบกำบังแล้ว ความกลัวมันก็หายไป ตรงกันข้าม ถ้าวิ่งออกไปข้างนอกโดยปราศจากที่สำหรับกำบัง ความปลอดภัยจะเกิดขึ้นได้อย่างไร จิตของคนเราก็คงเช่นกัน เมื่อบังเกิดความกลัว ก็ความสงบนิ่งอยู่กับสมาธิภาวนา ไม่ใช่วิ่งออกไปหาผีตามป่าช้าแล้วก็นั่งกลัวตัวสันอยู่คนเดียว แล้วท่านก็สั่งสอนอีกว่า ความกลัวผีนั้นเป็นเพียงอุปาทานของเราเอง เราหลอกตัวเราเอง เราเองนึกขึ้นว่าผี แล้วเราก็กกลัวผี เมื่อบังเกิดความกลัวขึ้นมา ต้องรีบสำรวจใจให้สงบ จิตจะได้มีกำลังต้านทานต่อสิ่งร้ายเหล่านั้นได้ จิตของเราจะได้มีกำลังพิจารณาหาเหตุผลต่าง ๆ เพื่อจะได้ต่อสู้กับภัยทั้งปวงที่จะเกิดขึ้น จิตยิ่งฟุ้งซ่านเท่าไร แม้ไปไม่ร่วงก็เข้าใจว่าผีหลอก ดีไม่ดี ออกวิ่งจิวรปลิวไปเปล่า ๆ เมื่อสั่งสอนถึงตอนนี้แล้ว ท่านก็บอกต่อไปว่า ต่อไปนี้ ถ้ากลัวผีมากกว่าครูบาอาจารย์ละก็ จงไปคุกเข่ากราบผีเสียดีกว่า ไม่ต้องมากราบไหว้ครูบาอาจารย์ให้เสียเวลา พระภิกษุรูปนั้นเล่าในภายหลังว่า ได้ยินคำสอนของพระอาจารย์ฝันเช่นนั้นแล้ว ให้บังเกิดความมานะเป็นอันมาก พยายามต่อสู้ความกลัวด้วยการรวบรวม

กฐิพระอาจารย์เสาร์ ที่วัดป่าเกาะแก้ว อ.ธาตุพนม

กฐิวัดป่าบ้านนามน จ.สกลนคร

สมาธิจนเป็นผลสำเร็จ และได้พบความจริงด้วยว่า เมื่อพิจารณากันด้วยเหตุผล กล้าต่อสู้กับความป็นจริงอย่างพระอาจารย์ฝั้นสั่งสอนแล้ว แมตกอยู่กลางป่าช้าดงดิบอันเต็มไปด้วยหลุมฝังศพ ก็ไม่ใช่เรื่องที่น่ากลัวแต่ประการใด เพียงแต่ตัวเองคิดขึ้นมาหลอกตัวเองเท่านั้น

พักอยู่ที่วัดป่าบ้านนาโสกประมาณ ๘ - ๙ วัน พระอาจารย์ฝั้นก็พาภิกษุสามเณรเดินทางต่อไปพักที่วัดป่าบ้านนามน ตำบลตองโขบ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร อันเป็นวัดที่พระอาจารย์มั่นพัก

กุฏิวัดป่าบ้านโคก จ.สกลนคร

โบสถ์น้ำกลางหนองแวง

จำพรรษาอยู่ก่อน แต่ขณะนั้นพระอาจารย์มั่นได้ย้ายไปพักที่วิเวกใกล้ ๆ กับบ้านห้วยแคนแล้ว เข้าวันรุ่งขึ้น พระอาจารย์ฝั้นจึงเดินทางไปกราบนมัสการพระอาจารย์มั่น ที่วัดป่าห้วยแคน และอีก ๓ วันต่อมา ได้เดินทางต่อไปยังวัดป่าบ้านโคก ซึ่งเป็นวัดที่พระอาจารย์มั่น เคยพักจำพรรษามาก่อนเช่นกัน พระอาจารย์ฝั้นพักอยู่กับพระอาจารย์กงมา จิรปัญโญ ประมาณ ๔ - ๕ คืน ก็เดินทางต่อไปยังวัดป่าสุทธาวาส แต่ไปได้แค่บ้านนายอ ก็ค่ำลงเสียก่อน ท่านจึงแวะพักค้างคืนที่โรงเรียนประชาบาล เข้าวันรุ่งขึ้น หลังจากบิณฑบาตและฉันเสร็จก็เดินทางต่อไปยังวัดป่าสุทธาวาส พักอยู่ที่วัดนั้นอีก ๓ คืนจึงเดินทางต่อไปยังอำเภอพรรณานิคมแล้วเดินทาง ตัดทุ่งนาไปยังบ้านบะทอง อันเป็นบ้านเกิดของ

ท่านเอง พักที่บ้านบะทองเพียงคืนเดียว ก็ย้ายเข้าไปพักในป่าข้างป่าช้าใกล้ ๆ กับหนองแขว ซึ่งบรรดาญาติโยมได้พากันไปตากกลางทำที่พักราวคร่าวๆ ให้ ที่พักราวดังกล่าวได้กลายมาเป็นวัดป่าอุดมสมพรในปัจจุบัน ส่วนหนองแขวได้กลายมาเป็นสระน้ำใหญ่ที่มีโบสถ์น้ำอยู่กลางสระ ณ ที่พักราวนั้นเอง พระอาจารย์ฝั้นได้เตรียมการทำบุญอุทิศส่วนกุศล แต่บุพการีของท่าน โดยมีญาติโยมมาช่วยเตรียมการด้วยอย่างแข็งขัน เมื่อทุกอย่างพร้อมแล้ว ท่านจึงได้เริ่มพิธี งานทำบุญครั้งนั้นปรากฏว่าได้กระทำกันอย่างใหญ่โต ชาวบ้านหลายหมู่บ้านได้ไปร่วมงานอย่างคับคั่ง ไม่มีมหรสพ ไม่มีเครื่องกระจายเสียง มีแต่ฟังเทศน์อบรมธรรมแต่ประการเดียวตลอดคืน โดยมีพระเถระผู้ใหญ่ไปร่วมในพิธีด้วยหลายรูป

เมื่อพระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์เรียบร้อยแล้ว ก็เป็นการแสดงธรรม พระภิกษุองค์แรกที่ขึ้นแสดงธรรมคือพระอาจารย์ฝั้น ในนามของเจ้าภาพ ท่านได้ตักเตือนให้บรรดาญาติโยมตั้งใจรับการอบรมอย่างจริงจัง อย่างรบกวนสมาธิของผู้ฟังด้วยกัน จากนั้นก็นิมนต์พระอาจารย์ดี หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “ท่านอาญาครูดี” ขึ้นเทศน์เป็นองค์ต่อไป พระอาจารย์ดีเทศน์จนถึง ๖ ทุ่ม ก็จบลง ต่อไปพระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ ได้ขึ้นเทศน์ต่อตั้งแต่ ๖ ทุ่มไปจนสว่าง เมื่อได้เวลาออกบิณฑบาต ท่านจึงได้ลงจากธรรมาสน์ บรรดาญาติโยมที่ไปร่วมงานบำเพ็ญกุศลกับพระอาจารย์ฝั้นครั้งนั้น ต่างก็ปลื้มปีติและซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง เพราะนาน ๆ จะมีพระภิกษุไปชักจูงให้ประกอบการบุญการกุศลสักครั้งหนึ่ง และตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา สถานที่แห่งนั้นก็เริ่มมีพระภิกษุสามเณรอยู่จำพรรษามาตลอด จนได้กลายเป็นวัดป่าอุดมสมพรดังได้กล่าวแล้วข้างต้น

น่าสังเกตว่า คืนแรกที่พระอาจารย์ฝั้นได้พาพระภิกษุร่วมคณะเข้าไปพักในป่าแห่งนี้ ท่านได้ให้โยมตากป่าแล้วเอาฟางมาปู จากนั้นก็ปูเสื่อทับลงไปบนฟาง ตกกลางคืนปลวกได้กลิ่นฟางจึงออกมาอาละวาด ต้องย้ายกันตลอดคืนถึง ๔ - ๕ ครั้งจนสว่าง ทุกรูปต่างไม่ได้หลับไม่ได้นอนตลอดคืน เข้ารุ่งขึ้นต้องทำเป็นแคร่ยกขึ้นพ้นจากพื้น จึงปลอดภัยจากกองทัพปลวกไปได้ การที่สถานที่นั้นกลายมาเป็นวัดป่าอุดมสมพร ที่เจริญรุ่งเรืองอยู่ในปัจจุบัน ก็เป็นเพราะว่าพระอาจารย์ฝั้นได้บุกเบิกมาด้วยความยากลำบาก นับตั้งแต่คืนแรกเลยทีเดียว

กุฏิหลวงปู่ฝั้น เป็นกุฏิไม้หลังเดิมที่หลวงปู่ฝั้น อาจาโร ได้จำพรรษา
ด้านล่างของกุฏิหลวงปู่ฝั้น มีรูปหล่อหลวงปู่ฝั้นประดิษฐานอยู่ ณ วัดป่าอุดมสมพร จ.สกลนคร

เสร็จจากการบำเพ็ญกุศลทักษิณานุปทานแต่บุพการีของท่านแล้ว อีกไม่กี่วันต่อมา พระอาจารย์ฝั้นได้ลาบรรดาญาติโยมทั้งหลายเดินทางไปยังจังหวัดอุบลราชธานีอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากได้รับนิมนต์ไปร่วมงานศพของคุณแม่ชีสาริกา ซึ่งทางเจ้าภาพและคณะสงฆ์จากจังหวัดอุบลฯ นิมนต์ไว้ล่วงหน้าแล้ว ก่อนจะเดินทางออกจากจังหวัดอุบลฯ มาจังหวัดสกลนคร เมื่อจัดบริหารเสร็จเรียบร้อยแล้ว พระอาจารย์ฝั้นก็พาศิษย์ออกเดินทางโดยเดินเท้าจากที่พักดังกล่าว ย้อนกลับไปทางตัวเมืองสกลนคร แต่เดินทางไปทั้งวันไปได้แค่บ้านพาน จึงแวะเข้าไปพักในป่าช้าหนึ่งคืน รุ่งเช้าจึงออกไปบิณฑบาตในหมู่บ้าน วันนั้นพระอาจารย์ฝั้นและพระลูกศิษย์บิณฑบาต ได้เพียงข้าวเหนียวกับน้ำอ้อยเพียง ๔ ก้อนเท่านั้น

เกี่ยวกับบิณฑบาตนี้ พระอาจารย์ฝั้นได้เคยเล่าให้บรรดาพระภิกษุสามเณรที่เป็นศิษย์ใกล้ชิดฟังว่า สมัยก่อนท่านเที่ยวธุดงค์ไปตามที่ต่าง ๆ บางหมู่บ้านท่านบิณฑบาตไม่ได้อะไรเลยก็มี แม้ข้าวเหนียวสักปิ่นหนึ่งก็ไม่ได้ ต้องอดอาหารเดินทางต่อไปอีก แต่ถึงจะลำบากยากเข็ญสักเพียงใด ท่านก็ไม่เคยย่อท้อ ยิ่งอดอยากมากเท่าไรก็ยิ่งทำความเพียรได้มากขึ้นเท่านั้น สำหรับท่านเองนั้นเคยฝึกหัดทรมานตนด้วยการอดอาหารมาแล้วเป็นเวลาหลาย ๆ วันก็มี

พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร วัดป่าอุดมสมพร อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร

พระอาจารย์พรหม จิรปุณฺโญ

วัดป่าธาตุนาเวง

เมื่อฉันข่าวเหนียวกับน้ำอ้อยตอนเช้าวันนั้นเสร็จแล้ว พระอาจารย์ฝันกับพระภิกษุลูกศิษย์ก็เดินทางต่อไปยังวัดป่าธาตุนาเวง ซึ่ง พระอาจารย์พรหม จิรปุณฺโญ เคยเป็นเจ้าของอาวาสอยู่มาก่อน วัดนี้เป็นป่าดงดิบอยู่ใกล้กับโรงเรียนพลตำรวจ เขต ๔ เมื่อสมัยโน้น แต่ปัจจุบันเปลี่ยนมาเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครไปแล้ว ท่านตั้งใจจะพักที่วัดป่าธาตุนาเวงเพียงคืนเดียว แต่เนื่องจากมีผู้นิมนต์ให้ท่านจำพรรษาอยู่ที่สกลนคร เพื่อแบ่งเบาภาระพระอาจารย์มันอีกแรงหนึ่ง ประกอบกับธุรกิจการกุศลที่ท่านตั้งใจไปกระทำที่อุบลราชธานี ได้หมดความจำเป็นไปแล้ว เพราะศพคุณแม่ชีสาริกาได้จัดการเผาไปเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากกำหนดการเดิมผิดพลาดไป ท่านจึงตกลงใจรับปาก และพักจำพรรษาอยู่ที่วัดป่าธาตุนาเวง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๘ เป็นต้นมา

ขณะจำพรรษาอยู่ที่วัดป่าธาตุนาเวงนั้น พระอาจารย์ฝันได้เป็นผู้นำในการบูรณะวัด โดยซ่อมแซมกุฏิที่ผุพังให้มีสภาพดีขึ้นสำหรับอยู่อาศัย ภายหลังวัดนี้ได้เปลี่ยนชื่อเป็นวัดป่าภูธรพิทักษ์ พอถึงวันอุโบสถ พระอาจารย์ฝันจะอบรมสานุศิษย์เป็นประจำ อบรมแล้วก็นำให้นั่งสมาธิภาวนาและเดินจงกรมตลอดคืน ระหว่างพรรษานั้น มีเรื่องอัศจรรย์ซึ่งบรรดาพระลูกศิษย์ชุดที่จำพรรษาอยู่ด้วยยังจำกันได้แม่นยำอยู่เรื่องหนึ่ง

พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร วัดป่าอุดมสมพร จ.สกลนคร

กล่าวคือ เวลาพระอาจารย์ฝั้นมีกิจธุระต้องเข้าไปในตัวเมือง หรือไปที่วัดป่าสุทธาวาสนั้น หากคิดระยะทางดูแล้วจะเห็นได้ว่า จะต้องเดินเท้าออกจากวัดไปเป็นระยะทาง ๑ กิโลเมตรเศษจึงจะถึงสี่แยกถนนใหญ่ และจากสี่แยกไปจนถึงตัวเมืองสกลนคร จะเป็นระยะทางอีกประมาณ ๖ กิโลเมตร บางครั้งท่านจะนำพระภิกษุสามเณรออกเดินทางด้วยเท้าไปจนถึงตัวเมืองเลยทีเดียว แต่ที่น่าอัศจรรย์มีอยู่ว่า บางครั้ง เมื่อเตรียมตัวจะออกจากวัดเพื่อเดินทาง ก็ได้ยินเสียงรถยนต์วิ่งกระหึ่มอยู่บนถนนใหญ่ ซึ่งแน่ใจได้ว่าเป็นรถโดยสารที่วิ่งจากอุดรฯ จะเข้าสู่ตัวเมืองสกลนคร พอได้ยินเสียงรถ พระภิกษุที่จะร่วมเดินทางด้วยก็เรียนท่านว่า จะขอวิ่งออกไปก่อนเพื่อบอกให้รถหยุดตรงสี่แยก แต่ท่านจะบอกว่า ไม่ต้องหรอก วิ่งไปให้เหนื่อยเปล่า ๆ รถคันนั้นต้องหยุดรอเราแน่ ๆ จากนั้นท่านก็นำคณะออกเดินเท้าไปตามสบาย พอถึงสี่แยกก็พบรถโดยสารจอดรอเราอยู่แล้วจริง ๆ ปรากฏว่าเครื่องยนต์ดับ คนขับสตาร์ทเท่าไรก็ไม่ติด พระอาจารย์ฝั้นได้สอบถามดูแล้ว ท่านก็บอกแก่คนขับรถโดยสารว่า เอาละ เครื่องดีแล้ว รีบไปกันเถอะ อาตมาขอโดยสารไปในตัวเมืองด้วย กล่าวจบท่านก็พาคณะก้าวขึ้นรถ คนขับลองสตาร์ทดูใหม่ ก็ปรากฏว่าเครื่องติดดังกระหึ่มขึ้นจริง ๆ ผู้คนในรถจึงพากันเอ่ยปากว่าแปลกแท้ และต่างมองหน้ากันเองด้วยความไม่เข้าใจ

พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร วัดป่าอุดมสมพร จ.สกลนคร

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ไม่อาจมีใครทราบได้ว่า เกิดจากกระแสจิตอันแรงกล้าของพระอาจารย์ฝั้นหรืออย่างไร แต่พระภิกษุผู้เป็นศิษย์ของท่านรูปหนึ่ง ยังจำได้ถึงคำสั่งสอนของท่านเกี่ยวกับอำนาจจิตได้ดี กล่าวคือ ท่านเคยเทศน์ถึงความแก่กล้าของจิตว่า ก่อนจะต้องบำเพ็ญความเพียร ขำระกิเลสออกจากจิตให้หมดสิ้นไปเสียก่อน เมื่อขัดกลางจนหมดจดได้แล้ว อำนาจของจิตย่อมเกิดขึ้นได้เอง เปรียบเช่นกับ น้ำฝน เมื่อตกลงสู่แผ่นดินอันเต็มไปด้วยฝุ่นละออง น้ำฝนที่ใสก็กลายเป็นขุ่นขุ่น ยิ่งไปกวมนเข้าก็ยิ่งขุ่นมากขึ้น ใครฉลาดตักใสภาชนะวางทิ้งไว้หนึ่ง ๆ ความสกปรกก็จะตกตะกอน และน้ำนั้นก็ใสขึ้นใหม่ สามารถใช้ดื่มกินได้ สภาพของจิตนั้นเดิมก็ใสสะอาด ปราศจากมลทินเป็นสิ่งที่มีความอยู่แล้ว แต่เมื่อเข้ามายึดถือในอรรถภาพร่างกาย อันเต็มไปด้วยกิเลสต่าง ๆ จิตก็จะเศร้าหมองขุ่นมัว หากชำระให้หมดไปได้ จิตก็จะใสสะอาด มีพลังและมีอำนาจสามารถทำอะไร ๆ ได้ตามกำลังของจิต

พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ๕

จากหนังสือ ภาพ ชีวิตประวัติและปฏิปทาของ พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร

ก่อนเข้าพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๘ พระอาจารย์ฝั้นได้พาพระภิกษุอีกบางรูป เทียวธุดงค์ต่อไปโดยออกจากวัดป่าบ้านหนองผือ เมื่อเดินทางไปถึงวัดป่าบ้านโคก พระภิกษุรูปหนึ่งเกิดอาพาธเป็นไข้มาเลเรียอย่างหนัก ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ หยูกยาหายากมาก ท่านได้รับพากลั้ววัดป่าธาตุนาเวง และให้การรักษายาบาลป้อนข้าวป้อนน้ำอย่างใกล้ชิด จนกระทั่งหายเป็นปกติ เกี่ยวกับเรื่องไข้มาเลเรียนี้ ท่านได้เล่าให้บรรดาสาธุศิษย์ฟังว่า ตัวท่านเคยประสบมาแล้วเช่นเดียวกัน ออกเดินธุดงค์คราใดจะต้องมีรากยาติดยามไปด้วยเสมอ บางครั้งเดินอยู่ดี ๆ เกิดอาการไข้ขึ้นมาอย่างกะทันหัน ต้องแหวะนอนไต้ร่มไม้ เอรากยาออกมาเคี้ยวแล้วกลืนน้ำลายเข้าไปแทน เพราะน้ำที่จะฝนรากยาหาไม่ได้ในละแวกนั้น ต้องทนลำบากเพราะไข้มาเลเรียอยู่ถึงสิบกว่าปี จึงได้ชินกับไข้ประเภทนี้ ท่านได้เตือนบรรดาพระลูกศิษย์ที่ร่วมธุดงค์อยู่เสมอมาด้วยว่า เวลาเดินธุดงค์ไปในที่ต่าง ๆ ให้ระวังเรื่องน้ำเหน้อย ๆ และหิวจัด อย่าดื่มน้ำในทันทีที่เห็นน้ำ ควรรอให้หายเหน้อยเสียก่อนจึงค่อยดื่ม เหยือกำลังออกโสร่งก็เช่นเดียวกัน อย่าอาบน้ำทันที ควรรอให้เหงื่อแห้งเสียก่อน จึงค่อยอาบน้ำ ถ้าดื่มน้ำในเวลาหิวจัด หรืออาบน้ำทั้งเหงื่อ หรือกำลังเหน้อย บางครั้งจะจับไข้ทันที

เสร็จฤดูการรับภจิณ หลังออกพรรษาปี ๒๔๘๘ พระอาจารย์ฝั้น ได้ออกเทียวธุดงค์ไปในเขตเทือกเขาภูพาน ไปพักวิเวกตามสถานที่อันสงบตามเชิงเขาบ้าง ไปป่าที่บ้นเต็มไปด้วยสัตว์ร้ายต่าง ๆ บ้างแล้วเลยขึ้นไปพักบนภูเขาใกล้ ๆ กับบ้านนาสีนวล (วัดดอยธรรมเจดีย์ในปัจจุบัน) ซึ่งขณะนั้นยังเป็นป่า เต็มไปด้วยเสือร้ายและสัตว์ป่านานาชนิด พักวิเวกอยู่ที่นั่นได้ประมาณเดือนเศษก็ลงมา แล้วไปพักที่วัดป่าบ้านโคก หรือวัดป่าวิสุทธิธรรมซึ่งพระอาจารย์กงมา จิรปุญโญได้สร้างขึ้นและนิมนต์พระอาจารย์มั่นมาจำพรรษาในปี ๒๔๘๗ จากนั้นในปีถัดมาพระอาจารย์มั่นจึงได้ไปจำพรรษาที่วัดป่าบ้านหนองผือนาใน แต่พระอาจารย์กงมายังคงอยู่ที่วัดป่าบ้านโคกต่อไป หลวงปู่ฝั้นได้ชักชวนพระอาจารย์กงมาให้ร่วมธุดงค์ไปด้วย จากนั้นเดินทางไปพักที่วัดป่าร้างใกล้กับบ้านหนองมะเกลือ ตำบลดงชนอีกประมาณเดือนเศษ จึงย้ายไปพักที่ป่าไผ่ บ้านธาตุตุ่ม ห่างตัวเมืองสกลนครในราว ๔ - ๕ กิโลเมตร

กุฏิพระอาจารย์มั่น วัดป่าบ้านหนองผือ

ครั้งเดือนกว่า ๆ ต่อมา เมื่อทราบข่าวว่าพระอาจารย์มั่นอาพาธอยู่ที่วัดป่าบ้านหนองผือ พระอาจารย์ฝั้นกับพระอาจารย์กงมา จึงรีบเดินทางไปเยี่ยม ปรนนิบัติท่านอยู่ในราว ๒ สัปดาห์ พระอาจารย์มั่นก็ทุเลาลง จึงเดินทางกลับไปพักที่ป่าไผ่บ้านธาตุคุมอีกและต่อมาได้ย้ายไปพักที่วัดร้างแห่งหนึ่ง

ในเขตเทศบาลเมืองสกลนคร คือวัดสระแก้ว วัดนี้ร้างพระเณรอยู่หลายปีมาแล้ว บริเวณวัดจึงเต็มไปด้วยป่ากรู้งรัง (ปัจจุบันปลูกสร้างเป็นโรงพยาบาลจังหวัดสกลนคร)

ระยะแรกที่พระอาจารย์ฝั้น กับพระอาจารย์กงมา พร้อมด้วยพระภิกษุสามเณรอีกบางรูป ได้เข้าไปพักในวัดร้างแห่งนี้ ภายในวัดมีกุฏิร้างจะพังมีพังแหล่หันหน้าเข้าหากันอยู่ ๒ หลัง ระหว่างกลางเป็นชานโล่ง ปูพื้นติดต่อกัน พระอาจารย์ทั้งสองท่านต่างก็พักอยู่รูปละหลัง พระภิกษุสามเณรไปพักรวมกันอยู่อีกหลังหนึ่ง คนละด้านกับพระอาจารย์ ส่วนอีกหลังหนึ่งนั้น จัดไว้สำหรับเป็นที่ฉันจังหันรวม สำหรับพระอาจารย์กงมานั้น พักอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่งก็เดินทางกลับไปวัดป่าบ้านโคก ต่อมาวันหนึ่ง พระอาจารย์ฝั้นได้บอกกับพระภิกษุสามเณรว่า พักอยู่บนกุฏินี้ไม่ค่อยสงบนัก ลงไปอยู่ร่วมไม้รุกขมุลกันดีกว่า แล้วท่านก็ลงจากกุฏิไปเลือกเอาที่พักใหม่ใต้ต้นสัก ซึ่งมีสระน้ำอยู่ใกล้ ๆ โดยทำที่พักและทางจงกรมขึ้น แล้วยกแคร่ไม้ไปตั้งเป็นที่นอน

พระอาจารย์ฝั้นพักอยู่ตรงนั้นได้ ๒ - ๓ คีน เข้ารุ่งขึ้นก็บอกกับพระลูกศิษย์ว่า เมื่อคีนนี้เห็นแก้วอะไรใส ๆ จมอยู่ที่ก้นสระ แล้วจึงพาพระลูกศิษย์กับนายใช้ ผู้ซึ่งมีบ้านอยู่ติดกับริ้ววัดและได้ปฏิบัติอุปัฏฐากพระอาจารย์ฝั้นมาตลอดเวลาที่พักอยู่ในวัดนั้น ไปเดินรอบ ๆ สระ ปรากฏว่าสระนั้นเต็มไปด้วยสาหร่ายมองไม่เห็นอะไรเลย พระอาจารย์ฝั้นเดินสังเกตอยู่ครู่หนึ่ง ก็ชี้ลงไปทีสาหร่ายแห่งหนึ่ง แล้วบอกว่าอยู่ตรงนี้แหละ เมื่อนายใช้ลงไปงมดูก็พบขวดโหลแก้วขนาดกลางจมอยู่ในเลน ๒ ลูก เมื่อล้างสะอาดพิจารณาดูแล้ว พระอาจารย์ฝั้นก็เอ่ยขึ้นว่า คงเป็นโหลใส่อัฐิของท่านผู้ใดผู้หนึ่ง อาจเป็นโหลใส่อัฐิของคุณพระพิณิจฯ ก็ได้ เพราะบริเวณนั้นมีเจดีย์เก็บอัฐิของคุณพระพิณิจฯ อยู่ใกล้ ๆ จึงพากันเดินไปดูที่เจดีย์ เมื่อให้นายใช้ปีนขึ้นไปดูด้านบน ก็พบว่าเจดีย์ถูกคนร้ายลอบขุด โดยคนร้ายทุบคอเจดีย์แตกแล้วขนสมบัติมีค่าต่าง ๆ ที่บรรจุอยู่ข้างในไปหมด ส่วนอัฐิของคุณพระพิณิจฯ และภรรยา ก็ถูกเทออกจากขวดโหลกองไว้เป็น ๒ กอง เมื่อญาติ ๆ ของคุณพระพากันมาดู ก็ยืนยันว่าเป็นขวดโหลที่ใส่อัฐิดังกล่าวจริง จึงพร้อมใจกันทำบุญอุทิศส่วนกุศลและทำพิธีบรรจุอัฐิใหม่ แล้วบรรจุเข้าไว้ยังเจดีย์ตามเดิม พระอาจารย์ฝั้น พักวิเวกอยู่ที่วัดร้างแห่งนั้นประมาณเดือนเศษ ก็พาพระภิกษุสามเณรกลับไปวัดป่าธาตุนาเวงอีก และได้นำบรรดาทหาร ตำรวจในจังหวัดให้ช่วยกันพัฒนาวัดป่าธาตุนาเวงให้สะอาดเรียบร้อยขึ้น จนเจริญรุ่งเรืองสืบต่อมาเป็นวัดป่าภูธรพิทักษ์กระทั่งทุกวันนี้

มีข้อเท็จจริงที่ประจักษ์แจ้งอยู่ประการหนึ่งว่า การพัฒนาบ้านเมืองซึ่งทางราชการกำลังเร่งรัดเพื่อความเจริญของท้องถิ่น ตลอดจนสนับสนุนให้ประชาชนร่วมกันพัฒนาอยู่ในปัจจุบันนี้นั้น แม้ที่จริงพระอาจารย์ฝั้น ได้มีโครงการและลงมือปฏิบัติเอง และได้เป็นผู้นำในการพัฒนามาก่อนแล้ว กล่าวคือไม่ว่าท่านจะไปพำนักอยู่ที่ใด แม้จะชั่ว ๓ วัน ๗ วันก็ตาม ท่านจะแนะนำชาวบ้านให้ทำความสะอาดบ้านเรือน ตลอดจนถนนหนทางให้ดูสะอาดตาอยู่เสมอ แม้ขณะที่ท่านไปพำนักอยู่ในป่าช้าหรือหมู่บ้านบริเวณเชิงเขาภูพาน หนทางที่ท่านจะเดินไปบิณฑบาตในหมู่บ้าน จะมีชาวบ้านร่วมกันลากถาด ปิดกวาด และทำความสะอาดอยู่เสมอ ที่โรงเรียนพลตำรวจเขต ๔ ในสมัยนั้นก็เช่นเดียวกัน ก่อนที่พระอาจารย์ฝั้นจะไปพักอยู่ที่วัดป่าธาตุนาเวง บริเวณนั้นรกร้างด้วยป่าหญ้า ไข้มาเลเรียก็

ชุกชุม ตำรวจป่วยเป็นไข้มาเลเรียขึ้นสมอง ถึงขนาดโดดหน้าต่างกองร้อยตายไปก็มี ตำรวจและครอบครัวเชื่อกันว่า เป็นเพราะผีเจ้าพ่อหนองหญ้าไซพิโรธ หาใช้โรครมาเลเรียอะไรไม่ พระอาจารย์ฝันได้พยายามอธิบายให้ตำรวจเหล่านั้นเข้าใจในเหตุผล เลิกเชื่อถือผีสาว แต่ตำรวจและครอบครัวเหล่านั้นก็ยังไม่ยอมเชื่อ

ต่อมาเมื่อคณะตำรวจนิมนต์ท่านไปเทศน์ที่กองร้อย ท่านจึงปรารภกับผู้กำกับการตำรวจว่า ถ้าอยากให้เกิดความอยู่เย็นเป็นสุข ก็ควรจัดสถานที่ให้สะอาดขึ้น ตัดถนนหนทางเรียบร้อย ถางป่าและหญ้าในบริเวณเสียให้เตียน อากาศจะได้ปลอดโปร่งและถ่ายเทได้ดีขึ้น สำหรับหนองหญ้าไซนั้นเล่าก็ควรขุดลอกให้เป็นสระน้ำเสีย จะได้ดูสวยงามและได้ประโยชน์ในการใช้สระน้ำด้วย เมื่อผู้กำกับประชุมตำรวจแล้ว ที่ประชุมตกลงทำทุกอย่าง เว้นแต่การขุดลอกหนองหญ้าไซเท่านั้น เพราะกลัวผีเจ้าพ่อหนองหญ้าไซจะพิโรธ คร่าชีวิตตำรวจตลอดจนสมาชิกในครอบครัวมากขึ้น แล้วก็จัดการตัดถนน ทำสนามฟุตบอล สนามเด็กเล่น ถางป่า ถางหญ้าจนสะอาดตา ทำให้อากาศถ่ายเทโดยสะดวกขึ้นกว่าก่อน ต่อมาถึงวาระประชุมอบรมฟังเทศน์ที่กองร้อยอีก คณะตำรวจและครอบครัวไปประชุมฟังเทศน์กันอย่างคับคั่ง พระอาจารย์ฝันจึงหยิบยกปัญหาการขุดลอกหนองหญ้าไซขึ้นมาปรารภอีกครั้งหนึ่ง ทุกคนก็บอกว่าไม่กล้า กลัวเจ้าพ่อหักคอเอา แต่หากท่านไปนั่งเป็นประธานดูพวกตนขุดแล้วจึงจะยอมทำ พระอาจารย์ฝันก็ตอบตกลง การขุดลอกหนองหญ้าไซจึงได้เริ่มขึ้นในโอกาสต่อมา ต่อหน้าพระอาจารย์ฝัน จนกลายเป็นสระน้ำขึ้นมา อากาศก็ดีขึ้น ไข้มาเลเรียที่เคยชุกชุมก็ค่อย ๆ ทุเลาลงจนเหือดหายไปเป็นที่สุด

ก่อนเข้าพรรษาปีนั้นคือปี พ.ศ. ๒๔๘๙ หลวงหาญสงคราม ผู้บัญชาการทหารนครราชสีมา ซึ่งเป็นศิษย์ที่มีความเคารพพระอาจารย์ฝันเป็นอย่างมาก ได้เดินทางไปตรวจราชการที่จังหวัดสกลนคร พอทราบข่าวพระอาจารย์ฝันพำนักอยู่ที่วัดป่าธาตุนาเวง ก็รีบรุดไปหา เพื่อขอนิมนต์ไปโปรดทหาร และประชาชนชาวจังหวัดนครราชสีมาอีกครั้ง หลวงหาญสงครามนี้เคยเป็นศิษย์ของท่านสมัยที่ท่านพำนัก

อยู่ที่นครราชสีมา โดยเฉพาะเมื่อคราวที่ท่านเป็นแม่ทัพนำกำลังเข้าล้อมเมืองเชียงตุง ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ล้อมอยู่หลายวัน ไม่อาจหาทางเข้าตีขั้นแตกหักได้ จึงนั่งสมาธิภาวนาระลึกถึงพระอาจารย์ฝั้นในคืนวันหนึ่ง เช้ามีดวงรุ่งขึ้น ได้ชวนทหาร ๒ - ๓ คนออกเดินสำรวจไปเรื่อย ๆ ในที่สุดก็ไปพบมารดาเจ้าเมืองเชียงตุงเข้าโดยบังเอิญ จึงได้รู้ถึงทางเข้าตีเมืองเชียงตุงจากมารดาเจ้าเมือง การยกเข้าตีก็ประสบความสำเร็จ หลวงหาญฯ จึงรำลึกในพระคุณ ของพระอาจารย์ฝั้นยิ่งขึ้น ภายหลังได้เที่ยวตามหาพระอาจารย์ฝั้น แต่ไม่พบ จนกระทั่งไปราชการที่สกลนครแล้วทราบที่พำนักของท่านเข้า จึงรีบรุดไปนิมนต์ดังกล่าวแล้ว แต่หลวงหาญสงครามไม่อาจนิมนต์พระอาจารย์ฝั้นไปโปรดที่นครราชสีมาได้ เพราะผู้กำกับการโรงเรียนพลตำรวจเขต ๔ ได้พยายามทัดทานไว้อย่างหนัก ต่างฝ่ายต่างขอกันอยู่พักใหญ่ ในที่สุดหลวงหาญฯ ก็ใจอ่อนเลิกล้มความตั้งใจ กล่าวคือไม่นิมนต์ท่านไปนครราชสีมา แต่ท่านตั้งข้อแม้เอาไว้ว่า ท่านผู้กำกับการตำรวจจะต้องดูแลปฏิบัติพระอาจารย์ฝั้นของท่านให้ดี ผู้กำกับการก็รับปากจะปฏิบัติตามนั้นอย่างแข็งขัน

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๙ หลังเข้าพรรษามาจนถึงเดือนเก้า คือ เดือนสิงหาคมเข้าไปแล้ว ฝนฟ้าก็ยังไม่ตก ต้องตามฤดูกาล ชาวบ้านกลัวอดข้าวเพราะทำนาไม่ได้ จึงไปปรารภกับพระอาจารย์ฝั้น ท่านจึงแนะนำให้รักษาศีลให้เคร่งครัดโดยพร้อมเพรียงกัน ท่านกล่าวว่า หากยึดมั่นในพระรัตนตรัยแล้วจะไม่อดตายอย่างแน่นอน กุศลความดีทั้งหลายจะรักษาผู้ปฏิบัติชอบเสมอ บรรดาญาติโยมและอุบาสก อุบาสิกาทั้งหลายต่างก็พากันเข้าวัด ปฏิบัติถือศีล ๕ ศีล ๘ กันอย่างมั่นคง ต่อมาวันหนึ่ง พระอาจารย์ฝั้นให้ศิษย์เอาเสื่อไปปูที่กลางแดดบนลานวัด แล้วท่านกับพระภิกษุ ๒ รูป สามเณรอีก ๒ รูป ก็ลงไปนั่งสวดคาถาท่ามกลางแสงแดดจ้า (คาถาที่สวดนั้นพระอาจารย์ฝั้นเป็นผู้จดลงในสมุดปกแข็งสีน้ำเงิน มีความยาวประมาณ ๓ หน้ากระดาษ) นั่งสวดไปได้ประมาณครึ่งชั่วโมง ก็เกิดสิ่งมหัศจรรย์ขึ้น ท้องฟ้าที่กำลังมีแดดจ้า พลันมีเสียงฟ้าคำราม แล้วบังเกิดก้อนเมฆก้มมีฝนตกลงมาอย่างหนัก พระอาจารย์ฝั้นจึงให้พระเณรที่ร่วมสวดหลบฝนไปก่อน ส่วนตัวท่านเองก็ยังคงนั่งอยู่ที่เดิมอีกนานจึงได้ลุกขึ้น ฝนตกอย่างลุ่มหลุ่มตาไม่ขึ้นเกือบ ๓ ชั่วโมง จึงได้หยุดตก และเมื่อหยุดตกแล้ว ท้องฟ้าก็แจ่มใสดังเดิม ตั้งแต่นั้นมา ฝนฟ้าก็ตกต้องตามฤดูกาล ชาวบ้านได้ทำนากันตามปกติโดยทั่วถึง

เจ้าคุณพระธรรมเจดีย์

พระอาจารย์วัง ฐิติสาโร

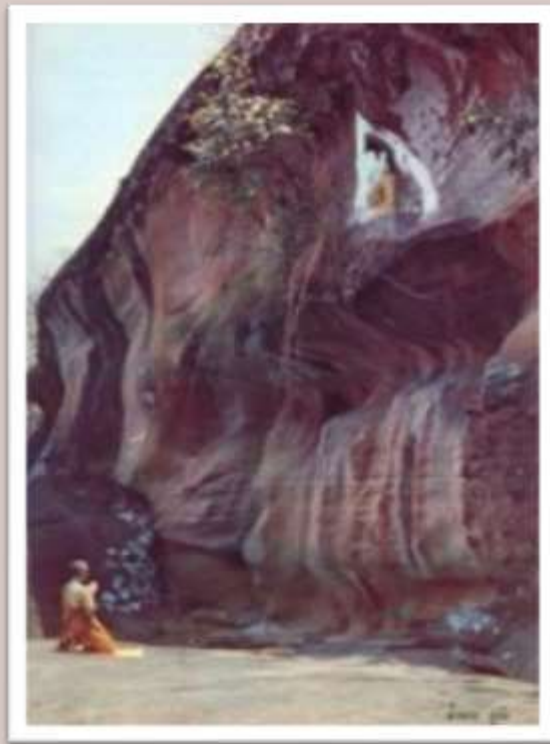
พระครูอุดมธรรมคุณ

พระอาจารย์ฝั้นได้ ฟานักและบูรณะวัดป่าธาตุนาเวงเป็นเวลานานถึง ๙ ปี ระหว่างนั้นเมื่อเสร็จฤดูกาล
กฐิน ท่านจะพาภิกษุสามเณร เดินธุดงค์ไปวิเวกตามสถานที่ต่าง ๆ อยู่เสมอ

ในปีพ.ศ. ๒๔๙๑ เมื่อออกพรรษา ท่านได้พาภิกษุสามเณร เดินธุดงค์ไปวิเวกที่ภูว้าว ในท้องที่อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย เหตุที่จะไปพำนักเพื่อบำเพ็ญความเพียรบนภูว้าว เริ่มจากท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ วัดโพธิสมภรณ์ ได้นิมนต์ท่านไปในงานศพของพระอาจารย์อ่อน ที่อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เสร็จงานศพแล้ว พระอาจารย์ฝั้น พระอาจารย์อ่อน และท่านพระครูอุดมธรรมคุณ (ทองสุข สุจิตโต อดีตเจ้าอาวาส วัดป่าสุทธาวาส) ได้ปรึกษาหารือกันว่า จะไปทางไหนกันดี หรือจะแยกย้ายกันกลับวัด พระอาจารย์อ่อนก็ออกความเห็น ว่า ไปวิเวกต่อแถว ๆ ภูลังกา หรือภูว้าวก่อนดีกว่า ต่างก็เห็นดีด้วย ทั้งสามท่าน พร้อมด้วยภิกษุผู้เป็นศิษย์อีกบางรูป จึงพร้อมกันออกเดินทางจากอำเภอท่าอุเทนไปทางอำเภอบ้านแพง จนกระทั่งถึงภูลังกา ซึ่งเป็นที่พำนักของพระอาจารย์วัง ฐิติสารโห เมื่อขึ้นไปพักอยู่กับพระอาจารย์วังฯ ได้ประมาณ ๗ - ๘ วัน พระอาจารย์ฝั้นได้พิจารณาเห็นความยากลำบากในการขึ้นลง เพราะเขาสูงมากลงมาบิณฑบาตไม่ได้ พวกญาติโยมต้องจัดเสบียงอาหารส่งขึ้นไปให้ลูกศิษย์ทำอาหารถวาย พระเณร ยิ่งมากรูปก็ยิ่งลำบากแก่ญาติโยมมากขึ้น จึงได้สอบถามพระอาจารย์วังฯ เกี่ยวกับภูว้าว โดยปรารภว่า อยากจะไปวิเวกอยู่ที่นั่น พระอาจารย์วังก็บอกว่า ภูว้าวเป็นที่วิเวกดีมาก เป็นป่าดงดิบเต็มไปด้วยสัตว์ร้ายนานาชนิด เช่น ช้าง เสือ ตลอดจนวัวกระทิง โดยเฉพาะอีแก้ง กับ กวาง ลิงมีเป็นฝูง ๆ พระอาจารย์อ่อนกับพระอาจารย์ฝั้น และท่านพระครูอุดมธรรมคุณ จึงได้ลงจากภูลังกา เดินทางต่อไปยังบ้านโพธิ์หมากแข้ง แล้วไปพักอยู่ในวัดร้างบริเวณป่าไถ่ ๆ บ้านโสกก่าม เมื่อถามญาติโยมถึงสถานที่อันเหมาะแก่การบำเพ็ญกัมมัฏฐานบนภูว้าว พวกญาติโยมก็บอกว่ามีอยู่หลายแห่ง พระอาจารย์ฝั้นจึงให้นำขึ้นไป

หิน "ก้อนน้ำอ้อย" ที่ถ้ำพระ บนภูว้าว

พระพุทธรูปที่ภูว้าว

วันแรกที่ขึ้นภูว้าว ได้ไปพักที่ "ก้อนน้ำอ้อย" ที่เรียกว่าก้อนน้ำอ้อยเพราะเป็นหินก้อนใหญ่ รูปร่างคล้ายบ่อน้ำอ้อย ตั้งอยู่บนหินใหญ่อีกก้อนหนึ่ง ได้หินก้อนน้ำอ้อยเป็นที่หลบแดดหลบฝนได้สบายมาก เพราะด้านใต้ของหินเป็นเพิงออกมาโดยรอบคล้าย ๆ ถ้ำ พระอาจารย์ทั้งสามพำนักอยู่ที่นี่หลายวัน

ก็เห็นว่าเป็นสถานที่ไม่สงบนัก เพราะเป็นทางช้างผ่านขึ้นลงอยู่เป็นประจำ กลางคืนช้างจะขึ้นมาทั้งโขลง ส่งเสียงรบกวนสมาธิอยู่เสมอ โขลงหนึ่งนับร้อย ๆ เชือก ช้างไม่อาจใช้ทางอื่นได้ เพราะทางอื่นเป็นหน้าผาชันไปทั้งหมด ทั้งสามท่านจึงย้ายไปพักบริเวณที่ถ้ำพระ โดยให้พวกญาติโยมยกแคร่ขึ้นเป็นที่พัก

ถ้ำพระแห่งนี้ อยู่ในบริเวณริมห้วยบางบาด มีลานหินกว้างใหญ่ และมีที่สำหรับบำเพ็ญภาวนาอย่างเหมาะสม ร่มรื่นและสงบดีเป็นอันมาก แต่ถึงอย่างไรก็ยังห่างไกลจากหมู่บ้าน ลงไปบิณฑบาตไม่ได้ ต้องให้ลูกศิษย์ทำอาหารถวายทุกวัน โดยอาศัยญาติโยมบ้านนาตะไก่อ บ้านโสกก่าม และบ้านดอนเสียด หมุนเวียนกันส่งเสียบียงทุกวันพระ ถ้าวันไหนพระอาจารย์ฝันจะไม่ฉันจึงหัน ท่านก็จะบอกให้ทำฉันกันเอง ท่านจะอดอาหารไปกี่วัน ท่านก็จะบอกล่วงหน้าให้ทราบ เพื่อความสะดวกในการจัดทำอยู่เสมอ

จริงอย่างที่พระอาจารย์วังพูดไว้ บนภูว้วมเต็มไปด้วยสัตว์ป่านานาชนิด น้ำท่าก็อุดมสมบูรณ์ดี ในห้วยบางบาดมีวังน้ำอยู่แห่งหนึ่ง น้ำลึกมากและมีกระเซี้ยวใหญ่ ๆ อาศัยอยู่หลายตัว กลางวันแดดร้อนจัด มันจะขึ้นจากถ้ำมานอนอ้าปากตากแดดอยู่เป็นประจำ แม้กระทั่งทุกวันนี้ก็ยังมีกระเซี้ยวอาศัยอยู่ในวังน้ำแห่งนั้น แต่ขณะนี้หมู่บ้านใหม่ตั้งใกล้เข้าไปอีก ห่างจากถ้ำพระประมาณ ๖ - ๗ กิโลเมตร พระและเณรที่ไปพักบริเวณจึงพอเดินไปบิณฑบาตกันได้แล้ว

พระอาจารย์ฝันพักบริเวณอยู่ที่ถ้ำพระบนภูว้วมได้ประมาณ ๒ เดือนเศษ ท่านพระครูอุดมธรรมคุณ ก็ออกความเห็นขึ้นว่า ควรจะทำอะไรไว้เป็นที่ระลึกในสถานที่นั้นสักอย่าง บังเอิญบนที่พักสูงชันไปเป็นหน้าผา เหมาะสำหรับจะสร้างพระประธานไว้สักการบูชาเป็นอย่างยิ่ง พระอาจารย์ฝันจึงได้ตกลงสร้างพระพุทธรูปบนหน้าผาขึ้นด้วยวัสดุที่หาได้ง่าย ๆ เช่น มูลช้าง มูลวัว จึงแจ้งให้บรรดาญาติโยมบ้านดอนเสียด บ้านโสกก่าม และบ้านนาตะไก่อ พร้อมด้วยบ้านอื่น ๆ ใกล้เคียงช่วยหาให้ สำหรับช่างปั้นนั้น พระอาจารย์ฝันกับพระครูอุดมมีฝีมือเยี่ยมอยู่แล้ว จึงไม่ต้องเสาะหา เมื่อได้ของพร้อมแล้วก็ลง

ครูบาอาจารย์พระป่ากรรมฐาน สำนักศิษย์หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต

แถวหลัง : หลวงปู่ฝั้น อาจาโร, หลวงปู่ขาว อนาลโย, พระธรรมเจดีย์ (หลวงปู่จุม พนฺธุโล),

หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ, หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน

แถวกลาง : พระอาจารย์จันทร์ เขมปตฺโต, หลวงปู่กงมา จิรปุณฺโณ

แถวหน้า : หลวงปู่บัว สิริปุณฺโณ, หลวงปู่อ่อนสา สุขกาโร

บันทึกภาพร่วมกัน ณ ใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ วัดโพธิสมภรณ์ ต.หมากแข้ง อ.เมือง จ.อุดรธานี

มีบันทึกที่ ปีนั้นฝนตกหนัก น้ำก็หลากมาแรง การสร้างพระพุทธรูปบนหน้าผาจึงประสบอุปสรรคไปบ้าง แต่ทั้ง ๆ ที่ยังสร้างไม่เสร็จ พระอาจารย์ฝั้นก็ผลุนผลันชวนท่านพระครูอุดมธรรมคุณลงจากภูวี่ โดยไม่มีใครคาดฝัน พระอาจารย์ฝั้นไม่มีเหตุผลอะไรในสายตาของพระภิกษุลูกศิษย์และในสายตาของญาติโยมทั้งหลายทั้งปวง ในการทิ้งงานสำคัญไปอย่างกะทันหัน พระภิกษุลูกศิษย์ไปทราบเอาเมื่อท่านกลับไปถึงวัดป่าบ้านหนองผือแล้วว่า การที่ท่านผลุนผลันลงมาจากภูวี่นั้น เป็นเพราะท่านต้องการกลับไปเยี่ยมอาการอาพาธของพระอาจารย์มั่น ซึ่งขณะนั้นกำลังป่วยหนักยิ่งกว่าครั้งใด ๆ

พระอาจารย์ฝั้นทราบได้อย่างไรว่าพระอาจารย์มั่นกำลังป่วยหนัก เรื่องนี้เป็นที่ประหลาดใจกันอยู่ในหมู่พระภิกษุผู้เป็นศิษย์ ยิ่งไปกว่านั้นยังปรากฏด้วยว่า พระอาจารย์มั่นกำลังต้องการพบพระอาจารย์ฝั้นอยู่จริง ๆ ถึงขนาดให้พระเณรออกตามหาพระอาจารย์ฝั้นอยู่ด้วยซ้ำ เมื่อปฏิบัติพระอาจารย์มั่นอยู่ได้ประมาณ ๒ สัปดาห์ พระอาจารย์มั่นก็ค่อยทุเลาลง พระอาจารย์ฝั้นจึงได้กลับไปจำพรรษาที่วัดป่าภูธรพิทักษ์ เมื่อออกพรรษาปีนั้น (พ.ศ. ๒๔๙๑) พระอาจารย์ฝั้นได้ไปเยี่ยมอาการของพระอาจารย์มั่นอีกครั้งหนึ่งที่วัดป่าบ้านหนองผือ พักอยู่ที่นั่นหลายวัน จึงได้กลับไปวัดป่าภูธรพิทักษ์อีกเพราะเห็นว่าอาการดีขึ้นมากแล้ว

ต่อมาประมาณเดือนมกราคม ๒๔๙๒ พระอาจารย์ฝั้นก็ชวนท่านพระครูอุดมธรรมคุณไปวิเวกที่ภูวอีก เพื่อสร้างเสริมพระประธานบนหน้าผาให้เสร็จเรียบร้อย การเสริมสร้างได้กระทำอย่างเร่งรีบ เพราะท่านเป็นห่วงพระอาจารย์มั่นเป็นอันมาก เมื่อทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว บรรดาญาติโยมได้ขึ้นไปร่วมอนุโมทนา บำเพ็ญกุศลด้วยเป็นจำนวนมาก จากนั้นท่านจึงได้ลาญาติโยมลงจากภูวกลับไปยังวัดภูธรพิทักษ์ รวมเวลาที่พักอยู่ในถ้ำพระที่ภูวประมาณ ๒ เดือนเศษ กลับไปที่วัดป่าภูธรพิทักษ์คราวนี้ เมื่อเห็นว่าอาการอาพาธของพระอาจารย์มั่น ไม่มีอะไรน่าเป็นห่วงอีกแล้ว พระอาจารย์ฝั้นจึงได้เริ่มงานสำคัญอีกชิ้นหนึ่ง กล่าวคือได้ชักชวนบรรดาสาธุศิษย์ทั้งหลายสร้างศาลาโรงธรรมหลังใหม่ขึ้นที่วัดป่าภูธรพิทักษ์ (คือศาลาโรงธรรมในปัจจุบันนี้) โดยท่านเองเป็นประธานสำหรับการควบคุมการก่อสร้าง ในการนี้ ตำรวจกับชาวบ้านได้มีจิตศรัทธาไปร่วมมือกับพระภิกษุสามเณรอยู่ตลอดเวลา การก่อสร้างกระทำแบบค่อยทำค่อยไป กินเวลา ๗ เดือนเศษจึงได้เสร็จ

ในกลางพรรษา ระหว่างก่อสร้างศาลาโรงธรรมดังกล่าว มีเหตุที่ควรบันทึกไว้ในที่นี้อีกหนึ่งเรื่องหนึ่ง กล่าวคือ ตอนเข้าพรรษาปีนั้น ได้มีพระภิกษุสามเณรมากเป็นพิเศษ ยิ่งไปกว่านั้น แม้การก่อสร้างศาลาโรงธรรมจะกำลังดำเนินอยู่ แต่ตอนกลางคืน ท่านก็ให้ทำความเพียรอย่างไม่ลดละ ท่านได้นำพระภิกษุสามเณรทำความเพียรด้วยการเดินจงกรมและนั่งสมาธิกันเป็นประจำ อนึ่งกลางพรรษานั้น

ฝนตกหนัก บางครั้งตกทั้งกลางวันและกลางคืน อากาศก็เปลี่ยนแปลงไม่เป็นปกติ เป็นเหตุให้ พระภิกษุสามเณร เป็นไข้มาเลเรียกันหลายรูป เณรรูปหนึ่งอาการหนักต้องนำส่งโรงพยาบาล นครพนม รักษาอยู่หลายสัปดาห์กว่าจะหายเป็นปกติ พระภิกษุรูปหนึ่งเกิดวิปริตทางจิต จะเป็นด้วย ใช้ขึ้นสมองหรืออย่างไรไม่ทราบ เป็นมากถึงขนาดพูดไม่ยอมหยุด คือพูดฝ่ายเดียวโดยไม่เปิดโอกาสให้ คู่สนทนาได้พูดเลย พระอาจารย์ฝั้นจึงได้เรียกพระภิกษุรูปนั้นขึ้นไปหาท่านบนกุฏิเพื่อถามอาการ พระภิกษุก็บอกว่า ไม่ได้เป็นอะไรเลย สบายดีทุกอย่าง แต่ก็พูดอยู่ตลอดเวลาไม่ยอมหยุด ท่านจะ ตักเตือนอย่างไรก็ไม่ฟัง เอาแต่พูดอย่างน้ำไหลไฟดับ พระอาจารย์ฝั้นจึงปล่อยให้พูดไปเรื่อย ๆ ส่วน ท่านนั้นก็นิ่งกำหนดจิตของท่านด้วยความสงบนิ่ง ประมาณ ๕ นาทีต่อมา ปรากฏว่าพระภิกษุรูปนั้น หยุดพูดลงทันที แล้วอ้าปากหาวล้มลงนอนต่อหน้าท่านไปเฉย ๆ ท่านก็บอกให้พระภิกษุรูปหนึ่งหา หมอนมารองศีรษะให้ แล้วสั่งว่า ให้นอนหลับอยู่เช่นนี้แหละ นอนอิมแล้วจะตื่นขึ้นมาเอง ท่านพูด แล้วก็ลงทำกิจวัตรด้วยการปิดกวาดลานวัดตามปกติ จากนั้นสร่งน้ำแล้วก็เดินจงกรมต่อ พระภิกษุรูปนั้นหลับไปตั้งแต่ ๑๕ น. จนถึงเวลาราว ๑๘ น. จึงได้ลุกขึ้นมาอย่างงง ๆ แล้วถามขึ้นว่า ผมมานอนอยู่ที่นี้ตั้งแต่เมื่อไหร่ ส่วนอาการอาหารก็หายไปราวกับปลิดทิ้ง เมื่อพระภิกษุอื่น ๆ เล่า ความให้ฟังแล้ว ท่านก็แสดงความแปลกใจ บอกว่าไม่รู้ตัวอะไรเลย แม้การพูดโดยไม่ยอมหยุด ก็ กระทำไปโดยไม่รู้ตัว พระอาจารย์ฝั้นไม่ได้พูดอะไรถึงเรื่องนี้ แต่บรรดาสาธุศิษย์ต่างคิดในใจกันว่า นี่ เป็นเรื่องน่าอัศจรรย์อีกเรื่องหนึ่งและคงจะเป็นอื่นไปไม่ได้ นอกจากเป็นการใช้กระแสจิตเข้าแก้ไข ศาลาโรงธรรมดังกล่าว พอออกพรรษาก็เสร็จเรียบร้อย ทันทิธีรับกฐินบนศาลาหลังใหม่พอดี

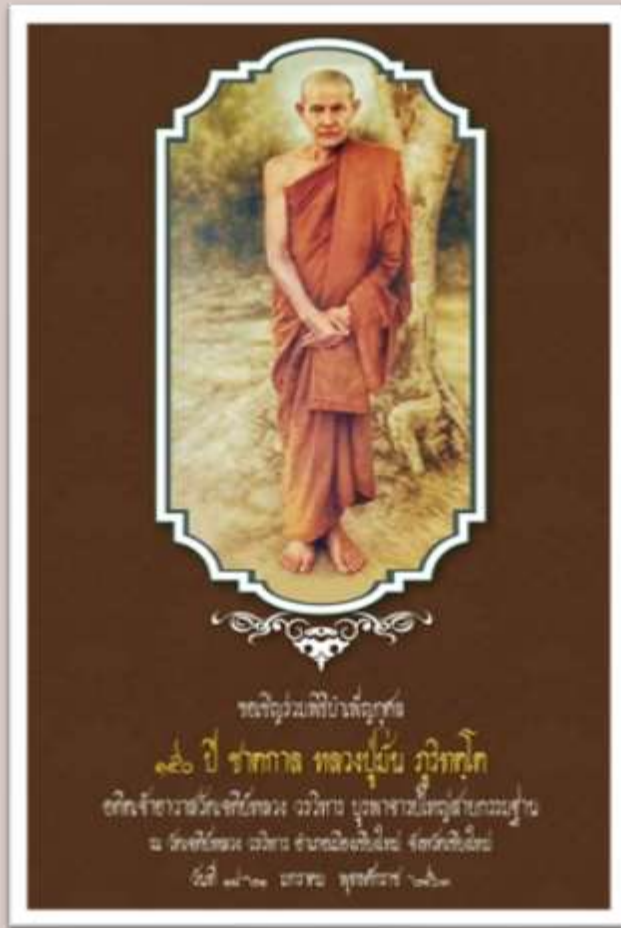
พอถึงกลางพรรษา พระอาจารย์มั่นก็อาพาธอีก พระอาจารย์ฝั้นได้รีบไปเยี่ยมทันที โดยแวะรับพระ อาจารย์อ่อน จากวัดป่าบ้านม่วงไข่ไปด้วย อาการอาพาธของพระอาจารย์มั่นครั้งนี้ปรากฏว่าน่าวิตก กว่าทุกราว ทางจังหวัดสกลนครทราบข่าวจึงให้คุณวัน คมนามูล นำรถยนต์ไปรับพระอาจารย์มั่น ไปพักที่วัดป่าสุทธาวาส เพื่อให้ใกล้หมอยิ่งขึ้น พระอาจารย์อ่อน พระอาจารย์ฝั้น พร้อมด้วยพระภิกษุ สามเณรอีกมากมาย ได้ตามไปพักที่วัดนั้นด้วย เป็นเหตุให้กุฏิไม่พอพักอาศัย ต้องพักรวมกันทั้งพระ

บรรดาภิกษุภิกษุณีของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ ในวันพิธีศพของพระอาจารย์มั่น
วันที่ ๓๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๙๓

๑. สมเด็จพระธีรวงศ์ (मितฺ ธิมฺมวโร) ๒. เจ้าคุณพระพรหมณี (มิตฺ สุวโร) ๓. เจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (มุน พนมฺโง) ๔. เจ้าคุณพระพรหมคุณ (ยอ) ๕. - ๖. เจ้าคุณพระพรหมญาณวิจิตร (มิตฺ ๗. พระอโศกมหาร (มุนฺโส มิตฺ) ๘. เจ้าคุณพระธรรมมณีพิศ ๙. พระญาณวิจิตร (มิตฺ ฆนฺนชฺชโย) ๑๐. พระทีฆมณี (มุนฺธมฺม) ๑๑. - ๑๓. พระสุภัทรา เขมฺมโช ๑๔. - ๑๕. เจ้าคุณพระราชา (เจ้าคณะจังหวัดนครพนม) ๑๕. พระอาจารย์เทศ์ เสงฺวีโร ๑๖. - ๑๗. พระอาจารย์มั่น อมฺเจโร ๑๘. พระอาจารย์ถาวร ฐมฺโก ๑๙. พระอาจารย์สมาน ฐมฺมวโร ๒๐. พระอาจารย์สุภาว (วัดโพนเมือง นครพนม) ๒๑. พระอาจารย์สุภาว ฐมฺมวโร ๒๒. - ๒๓. - ๒๔. พระครูอุทฺตมรรคมุน (มุนฺธมฺม สุโขโย) ๒๕. เจ้าคุณพระราชา (วัดโพนเมือง นครพนม) ๒๖. พระอาจารย์สุภาว ฐมฺมวโร ๒๗. พระอาจารย์ถาวร ฐมฺมวโร ๒๘. พระอาจารย์สมาน ฐมฺมวโร ๒๙. พระอาจารย์สุภาว (เจ้าคณะจังหวัดสุรินทร์) ๓๐. - ๓๑. - ๓๒. พระครูญาณโง ๓๓. - ๓๔. พระอุรุมคณาจารย์ (มุน) ๓๕. พระครูญาณวราภรณ์ ๓๖. พระวินัยมุนฺธมณี (เจ้าคณะจังหวัดนครพนม) ๓๗. พระอาจารย์ธมฺมทินโน ๓๘. พระครูสุวรรณ (มุน) ๓๙. พระอาจารย์ถาวร

อาจารย์ กับพระลูกศิษย์ แพทย์ผู้รักษาได้ให้ยานอนหลับแก่พระอาจารย์ในในตอนกลางวันของวันที่ไปถึงวัด พระภิกษุรูปหนึ่งผู้เป็นศิษย์พระอาจารย์ฝั้น ยังจำเหตุการณ์ในวันนั้นได้ดีว่า หลังจากพระอาจารย์มั่นฉันยานอนหลับไปแล้ว พระอาจารย์ฝั้นได้ลงจากกุฏิที่พระอาจารย์มั่นพักอยู่ แล้วบอกแก่พระภิกษุสามเณรบางรูปว่า ถึงเวลา ๖ โมงเย็น พระอาจารย์มั่นจึงจะตื่น ให้รีบสร่งน้ำกันแต่วัน ๆ หน่อย สำหรับพระอาจารย์ฝั้นนั้น เมื่อสร่งน้ำเสร็จก็รีบกลับขึ้นไปเฝ้าดูอาการของพระอาจารย์มั่นอีก จนกระทั่งประมาณ ๓ ทุ่มเศษ ท่านจึงได้ลงจากกุฏิมาบอกว่าพระอาจารย์มั่นยังไม่ตื่น ท่านเองจะพักผ่อนสักครู่หนึ่งก่อน หากถึงเวลา ๖ ทุ่มแล้ว ถ้าท่านยังหลับอยู่ ก็ให้พระภิกษุผู้เป็นศิษย์ปลุกด้วย เพราะจะต้องขึ้นไปเปลี่ยนเวรเฝ้าพระอาจารย์มั่น กว่าพระอาจารย์ฝั้นจะหลับก็ร่วม ๆ ๕ ทุ่มเข้าไปแล้ว พอถึงเวลาประมาณ ๖ ทุ่มเศษ ท่านก็ลงจากกุฏิแล้วเรียกน้ำไปบัวนปาก พอพระภิกษุผู้เป็นศิษย์ยกน้ำเข้าไป ท่านก็เร่งว่าเร็ว ๆ หน่อย ท่านบัวนปากอย่างลวก ๆ แล้วรีบไปที่กุฏิพระอาจารย์มั่นทันที

สักครู่จากนั้น พระอาจารย์ฝั้นก็สั่งให้พระภิกษุรีบไปนิมนต์ครูบาอาจารย์ทุก ๆ องค์ไปพร้อมกันที่กุฏิที่พักพระอาจารย์มั่นโดยด่วน เมื่อศิษย์ชั้นผู้ใหญ่ของพระอาจารย์มั่นไปรวมพร้อมกันทุกรูปแล้ว ถึงเวลาประมาณตี ๒ เศษ พระอาจารย์มั่นก็ถึงแก่มรณภาพด้วยอาการสงบ ท่ามกลางบรรดาสาธุศิษย์ที่รายล้อมเฝ้าดูอาการอยู่ ณ ที่นั้น

บรรดาศิษย์ชั้นผู้ใหญ่ของพระอาจารย์มั่นได้ประชุมเพื่อจัดงานศพ และได้เตรียมงานกันถึง ๓ เดือน จึงกำหนดงานถวายเพลิงศพ ณ วัดป่าสุทธาวาส จ.สกลนคร ในวันอังคารที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๓ พระอาจารย์ฝั้นได้อยู่ช่วยจัดการมาแต่ต้น จนกระทั่งประชุมเพลิงแล้วเสร็จ ต่อมาประมาณต้นเดือนมีนาคมของปี ๒๔๙๓ พระอาจารย์ฝั้น ได้นำพระภิกษุบางรูปออก (พระอาจารย์คำพอง ติสฺโส หลวงตาจรัส พระอาจารย์ผ่าน ปัญญาปทีโป และสามเณร) เดินทางธุดงค์ไปทางจังหวัดนครพนม เพื่อหาสถานที่วิเวกทำความเพียรต่อไป

พระอาจารย์ฝั้นท่านพาเดินทางไปที่วัดดอยธรรมเจดีย์ของ พระอาจารย์กงมา จิรปุญโญ อยู่ ๒ คืบ จากนั้นโยมเอารถมารับไปพักที่วัดป่าบ้านท่าควาย เมื่อไปอยู่วัดป่าบ้านท่าควาย พระอาจารย์ฝั้น กำลังเร่งความเพียร วันหนึ่งๆ จะฉันนมเพียง ๑ แก้ว พระเณรที่ตามไปด้วย จึงพากันฉันวันเว้นวัน บ้าง หลายวันต่อมาพระอาจารย์ฝั้นพาเทศน์พระเวส (งานบุญพระเวส) มีเทศน์ทำบุญอย่างเดียว ไม่ได้จัดแต่งดอกบัว ดอกผักตบอย่างละ ๑,๐๐๐ ตามที่อื่นเขาทำกัน เป็นเหตุให้พวกชาวบ้านท่าควายไม่กล้ามางาน เพราะกลัวว่าทำไม่ถูกวิธีแล้วจะมีลมพญามารใหญ่พัดมา มีญาติโยมมีศรัทธา เลื่อมใสมานิดหน่อย ท่านก็เทศน์จบแล้วทุกอย่าง ไม่มีลมใหญ่อะไร ต่อมาไม่นานทางวัดที่หมู่บ้านเขาจัดบ้าง ปรากฏตอนบ่ายมีลมพายุพัดทำลายข้าวของในงาน และกระท่อมเสียหายหมด พระอาจารย์ผ่านว่า นี่เป็นกำลังจิตของหลวงปู่ฝั้น จึงไม่มีอะไรบกวน

เมื่ออยู่บ้านท่าควายหลายวันแล้ว วันหนึ่งไปบิณฑบาตพอไปถึงสุดทางบิณฑบาต พระอาจารย์ฝั้นท่าน ได้หยุดยืนแล้วพูดกับพระอาจารย์ผ่าน ว่า “นั่นๆ ท่านผ่าน ที่จะไปภาวนา” ที่นั่นคือภูกระแต บ้านไผ่ล้อม ๒-๓ วันต่อมาพระอาจารย์ฝั้นจึงพาเดินไปประมาณ ๕ กิโลเมตรจนกระทั่งถึงภูกระแต แล้วจึงแยกย้ายกันไปพำนักบำเพ็ญภาวนา ที่นี่เป็นสถานที่สัปปายะ มีสัตว์ป่ามากมาย มีแอ่งน้ำซับซึ่งผุดออกมาจากดิน อยู่ที่ตีนเขา พอรุ่งเช้ามีชาวบ้านมาเล่าถวายว่า “เมื่อคืนฝันเห็นพวกภูตผีปีศาจบนภูเขาพากันแตกตื่นย้ายครอบครัวหนี บอกว่าเจ้านายมา” พระอาจารย์ฝั้นอยู่ที่นี้ได้ ๒ เดือน ก็ปรารถนาขึ้นว่า พักที่นี้อันที่จริงก็ดีอยู่ แต่ผู้คนมาเยี่ยมเยียนเป็นการรบกวนมากเกินไป ไม่มีโอกาสที่จะทำความเพียรได้โดยสะดวก ท่านจึงได้เดินทางไปภูวัวต่อ โดยกลับไปพักที่บ้านท่าควายอีกครั้ง พระอาจารย์ผ่านกับหลวงตาจรัสพักอยู่ที่วัดป่าบ้านท่าควาย ขณะที่เหลืออันมีพระอาจารย์ฝั้น พระอาจารย์คำพอง และสามเณรอีก ๑ รูปลงเรือขึ้นเหนือไปขึ้นบกที่บ้านท่าสี่ไค จากนั้นเดินทางไปพักที่บ้านโสกก่ามคืนหนึ่ง เพื่อให้ญาติโยมได้เตรียมเสบียงอาหารสำหรับขึ้นภูวัว อนึ่ง ก่อนจะออกจากบ้านท่านสี่ไค ไปยังบ้านโสกก่าม พระอาจารย์ฝั้นได้พาภิกษุสามเณรไปพักอยู่ในป่าดงดิบคืนหนึ่ง รุ่งเช้าท่านได้ถามพระอาจารย์คำพองที่ไปด้วยว่าเป็นอย่างไร เมื่อคืนภาวนาได้ดีไหม พระอาจารย์คำพองก็

ตอบไปตามตรงว่า เมื่อคืนรู้สึกนานเหลือเกินกว่าจะสว่าง ท่านก็หัวเราะแล้วพูดขึ้นว่า มัวแต่นั่งเหงื่อแตกกลัวเสือร้องอยู่นะซี มัวแต่นั่งกลัว นอนกลัว จะไปสวรรค์ ไปนิพพานได้อย่างไรกันล่ะ ปรากฏว่า พระอาจารย์คำพองนั้นไม่เป็นอันภาวนาทั้งคืนจริง ๆ เพราะตลอดคืนได้ยินแต่เสียงเสือรอบ ๆ ที่พังกถึงขนาดจะออกจากกลดมาเดินจงกรมก็ไม่กล้า ได้แต่นั่งเหงื่อแตกอยู่ข้างใน

พระอาจารย์ฝันได้เทศน์สั่งสอนไว้ในตอนนั้นด้วยว่า ได้เคยบอกแล้วหลายครั้งว่า “พระนิพพานอยู่ปากตาย ความสุขก็อยู่ปากทุกข์” เราทำความเพียรภาวนาไป พอถึงทุกข์ก็เกิดความกลัวทุกข์เสียแล้ว แล้วเมื่อใดจะพ้นทุกข์ไปได้เล่า พาไปอยู่ป่าช้าก็กลัวผี พามาอยู่ในดงก็กลัวเสือ การกลัวผีก็ดี การกลัวเสือก็ดี นั้นไม่ใช่กลัวตายหรือกลัวหลงภาวนาคูชีว่า เสือมันจะมาคาบคอไปกินจริง ๆ ไหม การกลัวควรกลัวแต่ในทางที่ผิด คือกลัวความผิด ไม่กระทำผิด กลัวว่าตนเองจะไม่พ้นจากวิญญูทุกข์ แล้วรีบเร่งบำเพ็ญความเพียรเข้าจึงจะถูก

การขึ้นภูว้วครั้งนี้ มีญาติโยมไปส่ง ๖ - ๗ คนพร้อมเสบียงอาหาร โดยออกเดินทางลัดเลาะไป สองปากข้างทางเป็นป่าดงดิบที่แสนจะรกทึบ ทางเดินก็เต็มไปด้วยรอยเท้าช้างกับรอยเท้าเสือทั้งเก่าและใหม่ กว่าจะขึ้นถึงถ้าพระบนภูว้วก็ตกบ่าประมาณ ๓ โมงกว่า พวกญาติโยมได้ช่วยกันซ่อมแซมที่พักอาศัย และนอนค้างอยู่บนนั้นด้วย คืนนั้นพระอาจารย์ฝันได้เทศนาอบรมให้ตั้งใจปฏิบัติธรรมและรักษาศีล ๕ ศีล ๘ จากนั้นได้นำญาติโยมนั่งสมาธิภาวนาอยู่จนใกล้จะตี ๒ จึงได้หยุดพักผ่อนเช้าวันรุ่งขึ้น พวกญาติโยมได้จัดการทำอาหารใส่บาตร แล้วไปหาไม้มาซ่อมที่พักต่อ เสร็จเรียบร้อยแล้วก็พากันลงจากภูว้ว ไปในตอนบ่าย ๓ โมง บนถ้ำพระ ภูว้วจึงเหลือแต่พระอาจารย์ฝันกับพระภิกษุสามเณรอีก ๒ รูป ทั้ง ๓ รูป ได้ทำความเพียรทั้งกลางวันและกลางคืนเป็นเวลาหลายเดือน เรื่องอาหารการฉัน พระอาจารย์ฝันสั่งสอนให้ฉันแต่พอควร พอเป็นกำลังให้อยู่เพื่อบำเพ็ญภาวนาก็พอแล้ว ถ้าวันไหนคิดจะไม่ฉันก็ไม่ต้องประกอบอาหาร แต่ถึงอย่างไร ท่านก็กำชับว่า อย่าถึงกับหักโหมอดอาหารเสียเลย ให้ฉันแต่น้อยก่อน แล้วค่อย ๆ ผ่อนลง ถ้าอดอาหารทันที โดยกำลังใจไม่

พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร

เข้มแข็งพอจะเกิดโทษ นับแต่นั้นมา การฉันอาหารของภิกษุสามเณรก็น้อยลงตามลำดับ พระอาจารย์ฝั้นเองก็พยายามลดอาหารลง จนกระทั่งบางวันไม่ฉันอะไรเลย บางทีก็อดไปเป็นเวลาหลาย ๆ วัน พระอาจารย์ฝั้นได้ปรารภกับภิกษุสามเณรว่า ปีนี้ท่านจะจำพรรษาอยู่บนภูวัก พอลถึงเดือน ๘ ก่อนเข้าพรรษา ท่านก็บอกให้พระภิกษุสามเณรลงจากภูวักกลับไปวัด ตัวท่านเองจะจำพรรษาอยู่รูปเดียวตามที่ตั้งใจไว้แล้ว ท่านบอกว่า บนภูเขาเช่นนั้น ผู้ที่มีกำลังใจไม่เข้มแข็งพออาจเกิดอันตรายถึงชีวิตได้ ทั้งยังกล่าวด้วยว่า ก่อนหน้านี้ มีพระอาจารย์มั่นเป็นครูบาอาจารย์ และเป็นพี่เลี้ยงแก่สานุศิษย์ทั้งหลายอยู่ บัดนี้ ท่านล่องลับไปแล้ว เราจำเป็นต้องรีบเร่งทำความเพียร เพื่อปฏิบัติเอาตัวรอดก่อน ปรากฏว่า ระยะนั้นฝนกำลังตกหนักทั้งกลางวันและกลางคืน บางครั้งตกติดต่อกันหลายวัน ทำให้ญาติโยมไม่สามารถส่งเสบียงอาหารขึ้นมาได้ ครั้นต่อมาในวันพระใกล้จะเข้าพรรษา แม้ว่าฝนจะกำลังตกหนัก แต่ความเป็นห่วงและด้วยศรัทธาอันแก่กล้า บรรดาญาติโยมก็ได้บุกฝ่าห่าฝนขึ้นมาด้วยความยากลำบากทุกหลัทุกเล ค็นั้นหลังจากพระอาจารย์ฝั้นได้เทศนาอบรมญาติโยมแล้ว ท่านได้พิจารณาเห็นว่า ถ้าจะจำพรรษาอยู่ที่นี้ต่อไปแล้ว จะเป็นภาระหนักต่อญาติโยมเป็นอย่างมาก ดังนั้นในวันรุ่งขึ้น ท่านก็ได้ตัดตัดสินใจลงจากภูวัก เสร็จแล้วท่านจึงได้พาภิกษุและสามเณรเดินทางต่อไป

พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ๖

จากหนังสือ ภาพ ชีวิตประวัติและปฏิปทาของ พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร

ในระหว่างที่พักอยู่ในถ้ำพระ บนภูวาว์ครั้งนั้น พระอาจารย์ฝั้นได้ประสบอุบัติเหตุ ซึ่งน่าจะนับว่าร้ายแรงที่สุดในชีวิตของท่าน กล่าวคือ วันหนึ่ง พวกญาติโยมบ้านดอนเสียดและบ้านโสกก่ามได้พากันขึ้นไปนมัสการ ตกกลางคืน พระอาจารย์ฝั้นได้เทศนาอบรมตามปกติ พอเช้าวันรุ่งขึ้น ท่านก็ขอให้พวกญาติโยมพาไปชมภูมิประเทศบนภูวาว์ และเพื่อที่จะแสวงหาสมุนไพรร่างอย่างด้วย เมื่อฉันจังหันเสร็จ ก็ออกเดินทางโดยมีโยม ๒ คนเดินนำหน้า พระอาจารย์ฝั้นและพระภิกษุตามหลัง ส่วนสามเณรอีกรูปหนึ่งท่านสั่งให้อยู่ที่พัก ทั้งหมดเดินขึ้นไปตามลำห้วยบางบาด พอถึงลานหินที่ลาดชันขึ้นไปข้างบน ยาวประมาณ ๑๐ กว่าวา บนลานมีน้ำไหลริน ๆ และมีตะไคร้หินขึ้นอยู่ตามทางลาดชันนั้น โดยตลอด โยม ๒ คนเดินนำหน้าขึ้นไปก่อน ท่านเดินตามขึ้นไปและตามด้วยพระภิกษุซึ่งรั้งท้ายอีกรูปหนึ่ง โยมทั้งสองไต่ผ่านลานหินอันชันขึ้นไปได้ ส่วนพระอาจารย์ฝั้นไต่จวนจะถึงอยู่แล้วเพียงอีกก้าวเดียวก็จะพ้นไปได้ พอก้าวเท้าข้ามร่องน้ำ ท่านก็ลื่นล้มลงทั้งยืน ศีรษะฟาดกับลานหินดังสนั่นเหมือนมะพร้าวถูกทุบ จากนั้นก็ลื่นไถลลงมาตามลาดหิน โดยศีรษะลงมาก่อน

พระภิกษุซึ่งรั้งท้าย ตกใจตัวสั่นอยู่กับที่ จะช่วยเหลืออะไรก็ไม่ได้ เพราะท่านเองประคองตัวแทบไม่ได้อยู่แล้ว ได้แต่มองดูพระอาจารย์ไถลผ่านหน้าไปด้วยความตกตะลึง ไถลลงไปได้ประมาณ ๖ วา ก็ไปตกหลุมหินซึ่งเป็นแอ่งแห่งหนึ่ง แต่ด้วยความลื่นของตะไคร้ ท่านไม่ได้หยุดอยู่ลงเพียงนั้น กลับหมุนไปอยู่ในลักษณะเอาศีรษะขึ้น แล้วไถลเลื่อนต่อไปอีก ข้างหน้าของท่านมีช่องหิน ใหญ่ครือ ๆ กับตัวคน น้ำที่ไหลลงมาไปรวมหล่นอยู่ในช่องนั้นเป็นส่วนใหญ่ หากท่านไถลไปถึงช่องนั้นแล้วไหลพรวดลงไป ย่อมมีทางเดียวคือมรณภาพอย่างแน่นอน แต่ด้วยอำนาจบุญ ก่อนจะถึงช่องหิน ท่านก็กลับตั้งหลักลุกขึ้นได้ แล้วเดินขึ้นไปตามทางเดิมเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น พระภิกษุที่ไปด้วยได้ขอให้ท่านขึ้นไปทางอื่น แต่ท่านไม่ยอม บอกว่า "เมื่อมันตกลงมาตรงนี้ ก็ต้องขึ้นไปตรงนี้ให้ได้" แล้วท่านก็เดินขึ้นไปใหม่

จนถึงที่จริง ๆ น่าอัศจรรย์ตรงที่ว่า พระอาจารย์ฝั้นไม่มีบาดแผลเลยแม้แต่น้อย ถึงจะมีถลอกเพียงเท่าหัวไม้ขีดบนข้อศอก ก็ไม่น่าจะเรียกว่าบาดแผล

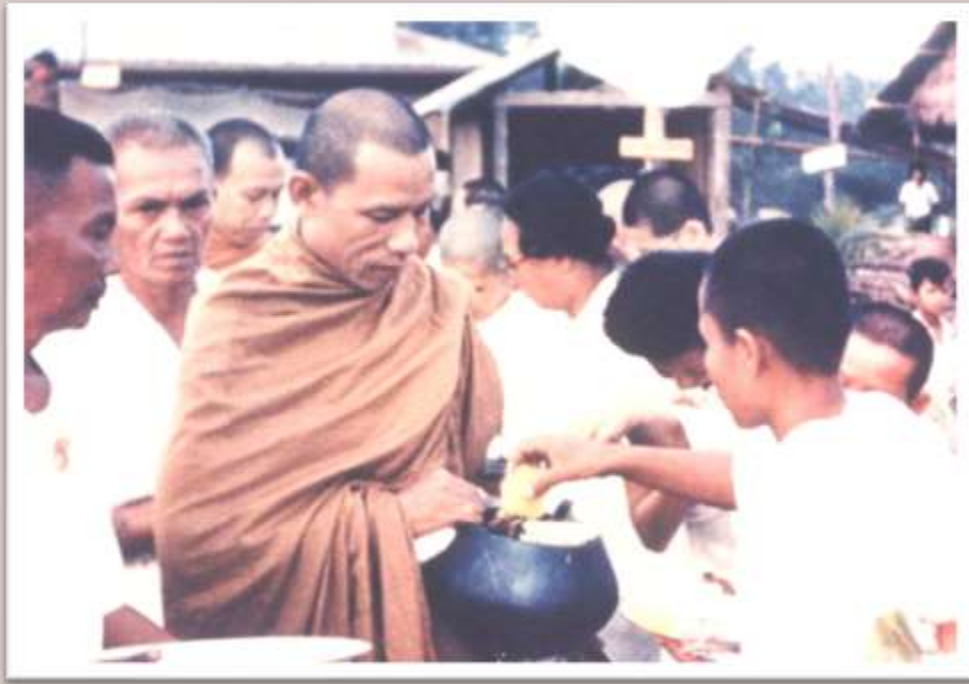
สถานที่พระอาจารย์ฝันประสบอุบัติเหตุ

ตกเย็นกลับมาถึงที่พัก หลังจากสรองน้ำและต้มน้ำร้อนเสร็จแล้ว ท่านก็ออกเดินจงกรมตามปกติ พอตกค้ำ พระภิกษุได้เข้าไปปฏิบัติ แล้วถามอาการของท่านว่า ขณะที่ศีรษะกระแทกหินดังสนั่นนั้น ท่านรู้สึกอย่างไรบ้าง ท่านก็ตอบว่า อาการก็เหมือนสำลีสกลงบนหินนั่นแหละ พระภิกษุรูปนั้นขณะนี้ยังมีชีวิตอยู่ มีความเห็นว่า ในขณะที่ท่านกำลังสั่นล้มก่อนศีรษะพาดลานหินนั้น ท่านสามารถกำหนดจิตได้ในชั่วพริบตา ทำให้ตัวท่านเบาได้ตั้งสำลีโดยฉับพลัน เพราะท่านเคยเทศน์สั่งสอนเสมอว่า จิตของผู้ที่ฝึกให้ดีแล้ว ย่อมมีสติพร้อมอยู่ทุกอิริยาบถ ไม่ว่าจะยืน เดิน นั่ง หรือนอน ถึงแม้หลับอยู่ ก็หลับด้วยการพักผ่อนในสมาธิ

การเดินทางลงจากถ้ำพระภู่วัว ในคราวนั้น ประสบความยากลำบากยิ่งกว่าคราวก่อน เพราะฝนตกหนักทำให้น้ำมาก การข้ามห้วยข้ามคลองซึ่งมีอยู่หลายแห่งจึงไม่สะดวกเท่าที่ควร ที่น่าหนักใจอีกอย่างหนึ่งก็คือ ตัวทาก ซึ่งชอบเกาะแข้งเกาะขาเพื่อกัดกินเลือด โดยเฉพาะในเขตที่เป็นดงดิบ จะมีฝูงทากนับไม่ถ้วนสองข้างทางเลยทีเดียว ดิถีโยมตัดไม้ไผ่เอามาเผาให้แบนคล้ายใบมีด แล้วถวายพระอาจารย์ฝันกับพระภิกษุสามเณรที่ร่วมทาง พอมันกระโดดเกาะขา ก็เขี่ยหลุดไปได้โดยมันไม่ทันกัด เมื่อเดินทางมาถึงบ้านดอนเสียด พระอาจารย์ฝันได้แวะพักเพื่อช่วยเหลือชาวบ้านดังกล่าวรวม ๓ คับ เพราะระยะนั้นชาวบ้านเจ็บป่วยกันมาก นอกจากนั้น ทุกคับ ยังมีแสงอะไรไม่ทราบ แดงโร่พุ่งข้ามหมู่บ้านไปมา นายคำพอ หัวหน้าหมู่บ้านได้นิมนต์ไปที่บ้านและขอให้ท่านได้เจริญพระพุทธมนต์เพื่อ

ความเป็นสิริมงคล พอเสร็จแล้วท่านได้อบรมชาวบ้าน แล้วเทศนาสั่งสอนต่อให้ละจากมิชฌาติภุญฺญ ให้เคารพกราบไหว้บูชาพระรัตนตรัย กับให้ภาวนา “พุทโธ” โดยทั่วกันทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ต่อจากนั้นก็ประพรมน้ำพุทธมนต์ให้โดยทั่วถึง ปรากฏว่า ชาวบ้านมีกำลังใจดีขึ้น หายเจ็บหายไข้เป็นปกติทุกคน แสงไฟแดงโร่ที่พุ่งข้ามหมู่บ้านไปมาทุกคืนก็พลอยหายไปด้วย พระอาจารย์ฝั้นจึงพาพระภิกษุสามเณรเดินทางต่อไปยังบ้านโสกก่าม พอไปถึง ชาวบ้านได้นิมนต์ให้พักที่วัดร้างในดงข้างหมู่บ้านอีก ๔ คืน เพราะอยากจะทำบุญฟังเทศน์กันให้เต็มที่ พระอาจารย์ฝั้น พักอยู่บนศาลาหลังเล็ก ๆ แต่ให้พระภิกษุสามเณรพักลักเข้าไปในดง ให้แยกพักกันคนละด้าน โดยมีพวกโยมทำแคร่ยกพื้นให้แต่ไม่มีฝาขึ้น เช้าวันรุ่งขึ้น พระอาจารย์ฝั้นได้ถามพระภิกษุรูปนั้นว่า เมื่อคืนได้ยินเสียงอะไรหรือเปล่า พระภิกษุตอบว่า ตอนสองยามเศษ ๆ ได้ยินเสียงสัตว์อะไรก็ไม่ทราบ ร้องเหมือนอีแก้ง วนเวียนอยู่ใกล้ ๆ ขณะจุดไฟเดินจงกรม พระอาจารย์ฝั้น ก็บอกให้ทราบว่า ไม่ใช่อีแก้ง แต่เป็นเสือใหญ่ พอมันออกจากที่นั่นก็ไปกินวัวของชาวบ้าน ปรากฏว่าเป็นความจริง ขณะออกบิณฑบาต ชาวบ้านได้เล่าให้ฟังว่า เมื่อคืนนี้ เจ้าลายใหญ่กัดวัวไปถึงสองตัว ตัวหนึ่งเอาไปไม่ได้ มันกัดเสียจนเอวหัก แต่ไม่ตาย อีกตัวหนึ่งมันคาบหายไปเลย

ออกจากบ้านโสกก่าม พระอาจารย์ฝั้นได้พาพระภิกษุสามเณรเดินทางต่อไปยังอำเภอบ้านแพง แวะพักที่วัดป่าในอำเภอบ้านแพงคืนหนึ่ง เช้าวันรุ่งขึ้น ลงเรือล่องไปขึ้นที่จังหวัดนครพนม พักที่วัดป่าบ้านท่าควายอีกหนึ่งคืน แล้วขึ้นรถยนต์ต่อไปยังวัดป่าภูธรพิทักษ์ จังหวัดสกลนคร เพื่อเข้าจำพรรษาที่วัดนั้น ตอนกลางพรรษา พระอาจารย์ฝั้นได้อบรมสั่งสอนพระเณรสามเณรสามเณรสาธุศิษย์ ให้ตั้งใจบำเพ็ญความเพียรอย่างจริงจัง ถึงวันธรรมสวนะ ตามปักข์ ท่านจะพาสาธุศิษย์นั่งบำเพ็ญร่วมกันบนศาลาโรงธรรมตลอดคืน ส่วนวันธรรมดา หลังจากเทศน์อบรมแล้ว ก็ให้แยกย้ายกันทำความเพียรต่อไป พระอาจารย์ฝั้นพยายามทำตนเป็นตัวอย่างแก่สาธุศิษย์ตลอดพรรษา ไม่ว่าจะกลางวันหรือกลางคืน แทบว่าจะหาเวลาพักผ่อนได้ยากยิ่ง เช่นตอนหัวค่ำ ท่านเทศน์อบรมพระเณรจน ๓ ทุ่มครึ่ง จากนั้นท่านก็ลงเดินจงกรมไปจนถึง ๕ ทุ่มเศษ แล้วท่านก็ขึ้นกุฏิให้พระภิกษุขึ้นไปปฏิบัติท่านจนถึง ๖ ทุ่มเศษ เสร็จจากนั้นท่านก็ลงมาเดินจงกรมอีก แล้วขึ้นกุฏิ พอประมาณตี ๓ ท่านก็ออกมาล้างหน้าบ้วนปาก ไหว้พระสวดมนต์ สวดมนต์จบแล้วเดินจงกรมต่อจนสว่าง พอถึงเวลาออกบิณฑบาต ท่านจึงได้ขึ้นศาลาเตรียมครองผ้าออกบิณฑบาตต่อไป

พระอาจารย์ลี รัมมโร วัดโศการาม อ.เมือง จ.สมุทรปราการ

เมื่อออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๕๙๓ พระอาจารย์ฝั้นพร้อมด้วยพระอาจารย์กงมา จิรปุณฺโญ ได้พา พระภิกษุสามเณรอีกบางรูปเดินธุดงค์ไปจังหวัดจันทบุรี โดยพระอาจารย์วิริยงค์ได้นิมนต์ไปในงานที่ วัดดำรงธรรม ในเขตอำเภอขลุง การเดินทางครั้งนี้ ท่านกับคณะได้นั่งรถยนต์โดยสารจากสกลนครไป ขึ้นรถไฟที่อุดรฯ เข้ากรุงเทพฯ แล้วนั่งรถโดยสารจากกรุงเทพฯ ไปจันทบุรีอีกทอดหนึ่งระหว่างพักที่ วัดดำรงธรรม อำเภอขลุง ได้มีประชาชนสนใจเข้าฟังธรรมและรับการอบรมเป็นจำนวนมาก ต่อมา พระอาจารย์วิริยงค์ได้นิมนต์ไปพักที่สำนักสงฆ์บ้านกงซีไร่ ซึ่งสร้างขึ้นใหม่ ลึกเข้าไปในป่า ท่านได้พัก อยู่ที่นั่นหลายวัน แล้วจึงกลับไปพักที่วัดดำรงธรรม ต่อมาอีกหลายวัน ก็มีโยมนิมนต์ท่านและคณะไป พักวิเวกบนเขาหนองซิม อำเภอแหลมสิงห์ พักอยู่ที่นี่ได้ประมาณครึ่งเดือนก็มีโยมนิมนต์ท่านกับ คณะไปพักที่ป่าเงาะ ข้างน้ำตกพร้าวอีกหลายวัน ซึ่งที่นั่นมีญาติโยมเข้ารับการอบรมในข้อปฏิบัติกัน เป็นจำนวนมากตามเคย หลังจากนั้น จึงรับนิมนต์ไปพักตามป่าตามสวนของญาติโยมอีกหลายแห่ง การเดินทางกลับ พระอาจารย์ฝั้นและคณะได้แวะตามสถานที่ต่าง ๆ อีกหลายแห่ง ครั้งสุดท้ายได้ไป พักที่วัดเขาน้อย ท่าแฉลบ เพื่อรอเรือกลับกรุงเทพฯ พักที่วัดนั้นประมาณ ๙ - ๑๐ วัน จึงได้ลงเรือ มาถึงกรุงเทพฯ ในตอนเช้าของวันใหม่ รวมเวลาที่พักอยู่ในจันทบุรีเกือบ ๓ เดือน

วัดโศการาม จังหวัดสมุทรปราการ

ในกรุงเทพฯ พระอาจารย์ฝั้นกับคณะได้ไปพักที่วัดนรนาถฯ ๓ คืน จากนั้นก็มีโยมรับไปพักที่วัดโศการาม จังหวัดสมุทรปราการ แต่ขณะนั้น พระอาจารย์ลี ยังสร้างวัดไม่เสร็จเรียบร้อย พระอาจารย์ลีจึงได้พาพระอาจารย์ฝั้นกับคณะไปชมวัดต่าง ๆ ในจังหวัดลพบุรี และนมัสการพระพุทธบาทที่จังหวัดสระบุรีด้วย หลังจากนั้นอีก ๗ - ๘ วัน ท่านจึงพาคณะกลับไปยังวัดป่าภูธรพิทักษ์ จังหวัดสกลนคร และนับแต่นั้นมา พระอาจารย์ฝั้นได้มีกิจนิมนต์ต้องเดินทางไปจังหวัดจันทบุรี เป็นประจำเกือบทุกปี

กลับวัดป่าภูธรพิทักษ์คราวนี้ พอถึงเดือนกุมภาพันธ์ พระอาจารย์ฝั้นได้จัดงานสำคัญขึ้นขึ้นหนึ่งที่วัดป่าสุทธาวาส และหลังจากนั้น งานดังกล่าวได้ถือปฏิบัติตลอดมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน นั่นคือจัดวันประชุมใหญ่พระกัมมัฏฐาน ในวันคล้ายวันประชุมเพลิงศพของพระอาจารย์มัน เพื่อระลึกถึงพระคุณของท่านที่มีต่อสานุศิษย์อย่างคงเส้นคงวามาตลอด พระอาจารย์ฝั้นได้ไปพักที่วัดป่าสุทธาวาสเพื่อเตรียมงานก่อนเป็นเวลาหลายวัน เพราะการก่อสร้างพระอุโบสถเพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งพระอาจารย์มัน

กำลังกระทำอยู่อย่างรีบเร่ง โดยสร้างขึ้นบนพื้นที่ที่ใช้เผาศพพระอาจารย์มั่น เสร็จงานประชุมพระ
กัมมัญฐานคราวนั้นแล้ว พระอาจารย์ในได้กลับไปยังวัดป่าภูธรพิทักษ์ เพราะได้ตรากตรำในการทำงาน
มานาน สัขารเล่าก็ทรุดโทรมและอ่อนแอลงไปมาก

ประมาณเดือนเมษายน หรือพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๔ ท่านเจ้าคุณ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (อ้วน ติส
โส) วัดบรมนิวาส ได้มีบัญชาให้พระอาจารย์ฝั้น ไปพบที่กรุงเทพฯ ด่วน ท่านและพระภิกษุอีกรูปหนึ่ง
กับเด็กลูกศิษย์อีกคนหนึ่งได้เดินทางเข้ากรุงเทพฯทันที ท่านเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ๓ ให้พักที่วัดบรมนิวาส
ได้สองคืน ก็เรียกท่านเข้าพบอีกครั้งแล้วให้ท่านเดินทางไปวัดแห่งหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทราโดยด่วน
เพราะที่วัดนั้นมีเรื่องไม่สงบเกิดขึ้นภายใน พระภิกษุสามเณรแตกความสามัคคีกัน พระอาจารย์ฝั้น จึง
พร้อมด้วยพระภิกษุและสานุศิษย์ที่มาจากสกลนคร เดินทางไปวัดนั้นทันที เมื่อไปถึง ได้ไป
สังเกตการณ์และสืบหาข้อเท็จจริงจากข้าหลวงอยู่ที่วัดนั้น ๔ - ๕ วัน พอประมวลเหตุการณ์ได้แล้ว
จึงเดินทางกลับวัดบรมนิวาส และได้รายงานให้ท่านเจ้าคุณ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ทราบว่า ชาวบ้านและพระลูกวัด
ต้องการให้ส่งเจ้าอาวาสวัดนั้น ที่สมเด็จฯ เรียกมาสอบเรื่องราวแล้วยังไม่ได้ส่งกลับไป จึงเกิดเรื่อง
ขัดแย้งไม่เข้าใจ และแตกแยกกันขึ้น เมื่อเจ้าพระคุณสมเด็จฯ ได้ทราบข้อเท็จจริงแล้ว จึงได้ส่งเจ้า
อาวาสกลับคืนวัดนั้นไป เรื่องต่าง ๆ จึงค่อยสงบลง

ระหว่างที่อยู่ที่วัดบรมนิวาส พระอาจารย์ฝั้น กับพระลูกศิษย์ต้องออกบิณฑบาตไปเรื่อย ๆ ตามตรอก
ซอยต่าง ๆ พอเข้าไปในซอยแห่งหนึ่ง ชาวบ้านดีใจกันเป็นอันมาก เพราะไม่เคยมีพระไปบิณฑบาตใน
ซอยนั้นมาก่อนเลย ต่างนิมนต์ให้รอก่อน บางบ้านก็จัดหาแก้อ้อมาให้หนึ่ง แล้วเตรียมข้าวปลาอาหารใส่
บาตรกันอย่างฉุกฉลู่ทุก เมื่อทราบว่าพระอาจารย์ฝั้นมาจากต่างจังหวัด ก็นิมนต์ให้เข้าไปบิณฑบาตทุก
วันจนกว่าจะกลับ โดยเฉพาะในซอยหนึ่งแถว ๆ หลังวัดพระยาไย พระอาจารย์ฝั้นสามารถทำให้ฝรั่ง
ครอบครัวหนึ่งเกิดศรัทธาออกมาใส่บาตร ทั้ง ๆ ที่ครอบครัวนี้ไม่เคยใส่บาตรมาก่อนเลย เมื่อจากฝรั่ง
ครอบครัวนั้นออกมาแล้ว พระอาจารย์ฝั้นได้ปรารภกับพระลูกศิษย์ว่า ฝรั่งแท้ ๆ ยังรู้จักใส่บาตร
อีกไม่ก็วันต่อมา พระอาจารย์ฝั้นก็เดินทางกลับวัดป่าภูธรพิทักษ์ที่จังหวัดสกลนคร

ก่อนกลับท่านเจ้าคุณสมเด็จฯ ได้ปรารภขึ้นว่า ตั้งใจจะให้ท่านไปเป็นเจ้าอาวาสวัดเทพนิมิตร ที่ ฉะเชิงเทรา แต่ท่านไปสังเกตการณ์ตนได้ความกระจ่าง สามารถคลี่คลายสถานการณ์ไปได้เช่นนี้ ก็ นับว่าท่านได้ทำประโยชน์ให้มากทีเดียว

หลังจากพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ถึงแก่มรณภาพไปแล้ว ที่วัดป่าภูธรพิทักษ์ มีสามเณรเพิ่มจำนวน ขึ้นเรื่อย ๆ เพราะหลายรูปหันเข้ามาปฏิบัติต่อพระอาจารย์มั่น ส่วนที่ยังอ่อนต่อการศึกษา ก็มุ่งหน้ามา เล่าเรียนฝึกหัด กุฎิที่มีอยู่จึงไม่เพียงพอให้พำนัก ในปี ๒๔๙๔ พระอาจารย์มั่นจึงได้จัดให้มีการ ก่อสร้างกุฏิถาวรขึ้นหลายหลัง เพื่อให้เพียงพอแก่การอยู่จำพรรษา นำสังเกตว่า ท่านได้เตือน พระภิกษุสามเณรอยู่เสมอว่า การก่อสร้างใด ๆ ไม่ให้มีการบอกบุญเรียไรเป็นอันขาด ให้ทำเท่าที่ จำเป็นสามารถจะทำได้ และให้ทำต่อเมื่อมีผู้ศรัทธาจะทำ มิฉะนั้นจะเป็นเรื่องเดือดร้อนถึงชาวบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่จะให้ท่านคิดทำขึ้นเองนั้นน้อยเหลือเกิน เพราะท่านไม่ต้องการให้เป็นปลิโพธิ กังวล แก่บรรดาพระเณร จะได้มีเวลากระทำความเพียรได้โดยปราศจากอุปสรรคของข้อกัณฑ์นั้น ๆ เข้าพรรษาปีนั้น พระอาจารย์มั่นได้จำพรรษาอยู่ที่วัดป่าภูธรพิทักษ์ตามปกติ แนะนำพร่ำสอนและทำ เป็นตัวอย่างแก่สาธุศิษย์อย่างเคร่งครัดเหมือนปีก่อน ๆ รวมทั้งเทศนาสั่งสอนประชาชนตลอดพรรษา การประกอบความเพียรก็เร่งทั้งกลางวันและกลางคืน พระเณรรูปใดมีอารมณ์ฟุ้งซ่านไปในทางที่ผิด ท่านก็เทศน์สอนขึ้นมาเองโดยไม่มีใครบอก รวบรวมว่าท่านหยั่งรู้ได้ด้วยตัวของท่านเองฉะนั้น บรรดา พระเณรจึงตั้งใจสำรวมกันอย่างเต็มที่

พอออกพรรษาแล้ว พระอาจารย์วิริยงค์ได้นิมนต์พระอาจารย์มั่น และพระอาจารย์กงมาไปร่วมงานที่ วัดดำรงธรรม อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี อีกครั้งหนึ่ง เสร็จงานวัดนั้นแล้ว ท่านได้ไปพักวิเวกอยู่ในป่า ช้าง ๆ น้ำตกพริ้ว และได้มีญาติโยมนิมนต์ไปพักตามที่ต่าง ๆ อีกหลายแห่งตลอดระยะเวลา รวม ๒ เดือน ตอนเดินทางกลับ พระอาจารย์มั่นได้แวะพักที่วัดป่าบ้านฉางเป็นเวลา ๔ - ๕ วัน ประจวบกับ ชาวไร่กำลังเดือดร้อนเรื่องด้วงมะพร้าวกันมาก บางไร่กินจนมะพร้าวตายแทบเกลี้ยง บางแห่งต้อง ตัดสินใจเผาทิ้งหมดทั้งไร่ โยมผู้หนึ่งจึงขอให้ท่านทำน้ำมนต์ให้ เพื่อขจัดปัดเป่าความเดือดร้อน

ดังกล่าวให้หมดสิ้นไป พระอาจารย์ฝั้นก็ได้ทำน้ำมนต์ให้ แล้วหยิบไม้สีฟันของท่านให้ไปด้วย ๔ - ๕ อัน กำชับให้ตั้งใจภาวนา พุทฺโธ ให้ดี แล้วให้เอาไม้สีฟันไปเหน็บ ๔ มุมไร่ กับให้เอาน้ำมนต์ไปพรมรอบ ๆ ไร่ด้วย อีก ๒ วันต่อมา โยมผู้นั้นกับภรรยา ก็กลับมาหาพระอาจารย์ฝั้นอีก ยกมือไหว้ทว่มห้าว พร้อมกับเรียนว่า ความเดือดร้อนทั้งปวงเหือดหายไปอย่างน่าอัศจรรย์ บัดนี้ ตัวด้วงทั้งหลายหายไปจากไร่ของตนจนหมดสิ้นแล้ว ไม่ต้องเผาไรเหมือนเจ้าของไร่คนอื่น ๆ ออกจากวัดป่าบ้านฉาง พระอาจารย์ฝั้น ได้เดินทางเข้ากรุงเทพฯ แวะพักกับพระอาจารย์ลี ที่วัดโตโสการาม จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ ๒๔๙๕ จึงพาคณะกลับไปยังจังหวัดสกลนคร

กลับไปคราวนี้ท่านและไปพักที่วัดป่าสุทธาวาส เพื่อเตรียมการประชุมในวันที่ระลึกคล้ายวันประชุมเพลิงศพพระอาจารย์มั่น จนกระทั่งเสร็จการประชุมแล้ว จึงได้กลับไปพักที่วัดป่าภูธรพิทักษ์ตามปกติ แต่เมื่อพักได้ในราว ๒ สัปดาห์ พระอาจารย์ฝั้นก็พาพระลูกศิษย์ออกธุดงค์อีก คราวนี้ไปพักวิเวกที่ถ้ำเป็ด เขตอำเภอสว่างแดนดิน ใกล้เคียง ๆ กับวัดพระอาจารย์วัน อุตตโม ในปัจจุบัน ถ้ำเป็ดเป็นสถานที่วิเวกสงบดีมาก เหมาะแก่การบำเพ็ญภาวนาเป็นอย่างยิ่ง ตลอดเวลาหลายเดือนที่ท่านไปพักวิเวกอยู่นั้น ท่านได้จัดการบูรณะสร้างถ้ำน้ำ และได้สร้างกุฏิ ๒ - ๓ หลัง พร้อมทั้งศาลาโรงฉันไว้ด้วย ปัจจุบันถ้ำเป็ดอยู่ในกิ่งอำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร ซึ่งแยกออกมาจากอำเภอสว่างแดนดิน มาตั้งเป็นอีกอำเภอหนึ่ง การคมนาคมก็สะดวกขึ้นกว่าเดิม เพราะสมัยนั้นไม่มีถนนหนทางไปบ้านส่องดาว การไปมาต้องเดินเท้าแต่ประการเดียว ที่ถ้ำเป็ด นอกจากพระอาจารย์ฝั้นจะพัฒนาทางด้านสถานที่ โดยชักชวนชาวบ้านให้ช่วยกันสร้างถาวรวัตถุไว้เป็นสาธารณะประโยชน์แล้ว ยังพัฒนาทางด้านจิตใจของชาวบ้านพร้อมกันไปด้วยอีกทางหนึ่ง โดยการเทศน์สั่งสอนให้รู้จักทาน ศีล และภาวนา ให้ขยันหมั่นเพียรในการทำมาหากิน ปกติเมื่อพ้นฤดูทำนาแล้ว ชาวบ้านแถบนั้นจะเที่ยวเล่นสนุกสนานไปโดยไร้ประโยชน์ แล้วก็พากันบ่นว่าอดอยาก อาหารการกินก็ไม่สมบูรณ์ พระอาจารย์ฝั้นได้แนะนำให้ทำสวนครัว ปลูกผักต่าง ๆ ตลอดจนพริก มะเขือ ฯลฯ เป็นต้น แรก ๆ มีบางคนเท่านั้นที่ทำตาม และก็ได้ผลดีแก่เศรษฐกิจในครอบครัว ทำให้ชาวบ้านทั่วไปพากันเอาอย่าง ถึงขนาดบางรายมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลผลิตด้วย

พระอาจารย์วัน อุตตโม

ต้นตีนเป็ดอายุหลายร้อยปี
ที่มาของชื่อถ้ำ

เปิดศาลาโรงธรรมในถ้ำเปิด
พระอาจารย์ฝันสร้างไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๕

ความสะอาดเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่พระอาจารย์ฝันพยายามเทศน์สั่งสอน โดยแนะนำผู้ใหญ่บ้านให้
ประชุมลูกบ้าน แล้วแนะนำให้ลูกบ้านรักษาความสะอาด และรักษาสุขภาพอนามัยทุกหลังคาเรือน
เวลาออกบิณฑบาตเห็นตรงไหนสกปรกรกรุงรัง ก็บอกให้ทำความสะอาดตรงนั้น ไม่นานนัก หมู่บ้าน

นั่นก็สะอาด มองไปทางไหนก็ดูสดใสขึ้นมา ไม่ว่าจะที่บ้านเรือนหรือถนนหนทางโดยทั่วไป อีกหมู่บ้านหนึ่งใกล้ ๆ กับถ้ำเปิด ถึงฤดูแล้ง ชาวบ้านไม่ทำมาหากินอะไรเลย ฝนแต่ขุดหาอึ่งอ่างมา ประกอบอาหารอยู่ทุกวี่ทุกวัน บางวันไม่ได้สักตัวเดียว บางวันได้แค่ตัวสองตัว เมื่อไม่พอกินก็บ่นว่าอดอยาก พระอาจารย์ฝันได้ใช้โอกาสที่ชาวบ้านมาฟังธรรม เทศนาสั่งสอนว่าเป็นการขยันหมั่นเพียร ในทางที่ผิด ปราศจากประโยชน์ทั้งส่วนตัวและประโยชน์ส่วนรวม ขุดอึ่งอ่างได้ไม่คุ้มค่ากับเวลาที่เสียไป ควรเอาเวลาว่างจากการทำนามาขุดดินทำไร่ทำสวนจะดีกว่า ชาวบ้านก็ประจักษ์ในเหตุผลและพากันทำตาม จนกระทั่งเห็นผลขึ้นมาตามลำดับ บางคนถึงกับไปปรารภกับพระอาจารย์ฝันว่า ถ้าทำอย่างที่ท่านแนะนำมาแต่ต้น ป่านะนี้คงตั้งหลักฐานได้กันหมดแล้ว

เมื่อขึ้นไปพักที่ถ้ำเปิดใหม่ ๆ มีถ้ำเล็ก ๆ อยู่ถ้ำหนึ่งถัดลงมาจากที่พักของพระอาจารย์ฝัน พระภิกษุศิษย์รูปหนึ่งเห็นว่าสงบดี เหมาะแก่การพักวิเวก จึงให้พวกโยมที่ขึ้นไปส่ง จัดการยกแคร่สูงคับเดียวไว้เพื่อใช้เป็นที่พัก ตกเย็นก่อนลงไปพักที่ถ้ำเล็กนั้น พระอาจารย์ฝันได้เตือนพระภิกษุลูกศิษย์ว่า “ลงไปนอนที่ถ้ำนั้น ภาวนาให้ดีละ อย่าถึงกับหอบบิรหารบาตรจีวรหนี ตั้งใจภาวนาให้ดี อย่าประมาท” ท่านหยุดหัวเราะแล้วกล่าวต่อไปอีกด้วยว่า “ความกลัวของคนเรานั้นนะ ถ้ากลัวสุดขีดถึงกับเป็นพระกัมมัฏฐานก็เป็นบ้าได้เหมือนกัน ถ้าไม่กลัวตายเสียอย่างเดียวอยู่ไหนก็อยู่ได้” พระภิกษุรูปนั้นเข้าใจว่าท่านตักเตือนเหมือนทุกครั้งที่ผ่านมา เมื่อตกดึกทำกิจวัตรเสร็จประมาณ ๖ ทุ่มเศษ ก็ลงไปถ้ำเล็ก เข้าทำวัตรสวดมนต์จบแล้วก็เอนกายลงนอนพัก ตั้งใจว่าสักครู่จะลุกขึ้นภาวนาตามปกติ กำลังเคลิ้ม ๆ พระภิกษุรูปนั้นก็สะดุ้งตื่นขึ้นมาด้วยความตกใจ เนื่องจากมีฝูงกบและเขียดแตกตื่นออกมาจากถ้ำเป็นฝูง ๆ แคร่ที่ยกไว้เป็นที่พักก็อยู่ตรงปากถ้ำพอดี กบใหญ่ ๆ ๓ - ๔ ตัว จึงโดดขึ้นมาเกาะอยู่บนหน้าอกจนรู้สึกเย็นเยือก พอท่านสะดุ้งลุกขึ้นมันก็โดดหนี จะลุกหนีออกมาก็บังเอิญนึกถึงคำเตือนของพระอาจารย์ฝันขึ้นมาได้ จึงสงบใจให้เป็นปกติ แล้วนั่งสวดบทเหตุการณ์อยู่เงียบ ๆ ทันใดก็ได้ยินเสียงงูเลื้อยดังแกรกรากอยู่ในถ้ำ จะหนีก็เหมือนไม่เชื่อพระอาจารย์ จึงมูมานะนั่งภาวนาท่ามกลางเสียงงูเลื้อย และท่ามกลางเสียงกบเขียดกระโดดเป็นฝูง ๆ ตลอดคืน ในที่สุดเมื่อจิตสงบดีแล้ว ความกลัวก็หายไปเป็นปลิดทิ้ง เช้าวันนั้น เมื่อลงไปทำกิจวัตรที่กุฏิพระอาจารย์ฝันตามปกติ ท่านได้ทักทาย

ขึ้นว่า “เป็นไงมั่ง เกือบจะหอบบริหารวิ่งหนีความตายแล้วแหละ จะหนีไปอยู่ที่ไหนจึงจะพ้นความตายเล่า อยู่ที่ไหนมันก็ตายเหมือนกันแหละ” พูดจบ ท่านก็ล้างหน้าบ้วนปากแล้วลงเดินจงกรมตามปกติ พระภิกษุรูปนั้นได้แต่รับฟังด้วยความอัศจรรย์

พระอาจารย์ฝั้น พำนักอยู่ที่ถ้ำเปิดจนเกือบจะเข้าพรรษา คณะสำรวจโรงเรียนพล ๆ เขต ๔ จึงเอารถจี๊ปกลางคืนไปรับ เพื่อนิมนต์กลับไปจำพรรษาที่วัดป่าภูธรพิทักษ์ตามเดิม กลับมาจำพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๙๕ มีพระเถรเพิ่มขึ้นมาก ท่านจึงรับภาระเพิ่มมากขึ้นไปด้วย ทั้งการสั่งสอนศิษย์ภายใน คือ พระภิกษุสามเณร และศิษย์ภายนอก คือบรรดาญาติโยมที่ไปศึกษาธรรม ตลอดจนคณะอุบาสก อุบาสิกา ที่ไปรักษาสิลาอุโบสถเป็นประจำทุกวันพระ ท่านได้บำเพ็ญตนเป็นตัวอย่างแก่บรรดาสาธุศิษย์อย่างเคร่งครัด เสมอต้นเสมอปลายตลอดทั้งพรรษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันพระอุโบสถ ตอนกลางคืนท่านจะพาสาธุศิษย์นั่งสมาธิภาวนาตลอดคืน เมื่อเห็นว่ามิง่วงเหงาหาวนอน ก็จะเทศน์อบรมสลับไปเป็นช่วง ๆ เป็นที่น่าเลื่อมใสและศรัทธาแก่ผู้พบเห็นเป็นอย่างยิ่ง บางคนถึงกับออกปากปฏิญาณตนเลิกการประพฤตชั่วโดยเด็ดขาด นับว่าท่านได้ยังประโยชน์แก่มวลชนอย่างได้ผลเป็นอันมาก

หลังออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๙๕ พระอาจารย์ฝั้นมีกิจนิมนต์ลงไปกรุงเทพฯ พร้อมด้วยพระอาจารย์ กงมา จิรปุญโญ เสร็จกิจแล้วได้เลยไปจับทุเรียนอีกครั้งหนึ่ง กลับจากจับทุเรียนได้แวะเข้าพักที่วัดโศการาม หลังจากนั้นแล้วจึงเดินทางกลับไปจังหวัดสกลนคร โดยมีคณะศิษย์ทั้งหลายจากกรุงเทพฯ บ้าง จากจังหวัดใกล้เคียงบ้าง พากันติดตามไปรับการอบรมธรรมจากท่านหลายคน พร้อมทั้งคณะทายก ทายิกาที่เป็นศิษย์ประจำอยู่ก่อนก็ยกขบวนเข้ารับการอบรมด้วยเป็นจำนวนมาก เป็นเหตุให้ท่านต้องมีภาระในการรับแขกมากยิ่งขึ้น แต่ท่านก็มิได้ย่อท้อหรือเบื่อหน่าย ใครจะไปนมัสการเมื่อใดท่านต้อนรับเสมอหน้ากันหมด บางครั้งแขกมากมายทั้งกลางวันและกลางคืน จนท่านจะหาเวลาออกไปสรงน้ำก็ยังยาก กว่าแขกจะกลับหมดก็ตก ๓ ทุ่มเศษ จึงได้มีโอกาส เคยมีพระภิกษุลูกศิษย์แนะนำให้รับแขกเป็นเวลา แต่ท่านไม่ยอม อ้างว่าจะทำให้คนเหล่านั้นเสียเวลาทำมาหากิน ต้องมารอกันเสียเวลาเป็นชั่วโมง ๆ โดยเปล่าประโยชน์

ในพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๙๖ พระอาจารย์ฝั้นคงจำพรรษาอยู่ที่วัดป่าภูธรพิทักษ์ตามเดิม ระหว่างนั้น ทางด้านฆราวาสญาติโยมยิ่งเพิ่มจำนวนมากขึ้น ผู้ที่ไปนมัสการก็มีมาก ทั้งใกล้และไกล แต่ท่านก็ยัง เข้มแข็งในปฏิปทาตามปกติ ตอนกลางพรรษาปีนั้น พระอาจารย์ฝั้นได้ปรารภกับศิษย์ทั้งปวงอยู่เสมอ ว่า ท่านได้นิมิตเห็นถ้ำอยู่ถ้ำหนึ่ง อยู่ทางทิศตะวันตกของเทือกเขาภูพาน ในถ้ำนั้นมีแสงสว่างเท่า ๆ กับตะเกียงเจ้าพายุ ๒ ดวง อากาศก็ดี สงบและวิเวก เมื่อขึ้นไปอยู่ในถ้ำนั้นแล้วก็เหมือนกับอยู่ในโลก

อีกโลกหนึ่งทีเดียว ท่านปรารถนาอยู่เสมอด้วยว่า ออกพรรษาแล้วจะต้องไปดูให้ได้ พอออกพรรษา พระอาจารย์ฝั้นก็ตัดสินใจออกเดินทางไปยังถ้ำตามที่นิมิตไว้ แต่ไม่ได้ตรงไปยังถ้ำดังกล่าวเสียทีเดียว ท่านได้ออกเดินทางไปกับพระภิกษุสามเณรอย่างละรูป ไปพักที่วัดป่าอุดมสมพร เพื่อพาคณะญาติโยมบำเพ็ญกุศลทักษิณานุปทานอุทิศแก่บุพการีทั้งหลาย เสร็จแล้วออกเดินทางไปพักที่วัดป่าบ้านกู่ เพื่อบำเพ็ญกุศลครบรอบวันฉาปนกิจของพระอาจารย์กู่ จากนั้นได้เดินทางไปพักที่วัดป่าข้าง ๆ วัดบ้านไถ่ ๒ คีรี แล้วเดินทางต่อไปยังบ้านคำข่า พอไปถึงพวกโยมได้พาไปพักในดงข้างหมู่บ้าน เป็นดงหนาที่ขามาก ชาวบ้านเรียกกันว่า ดงวัดร้าง เมื่อทำความคุ้นเคยกับญาติในหมู่บ้านดีแล้ว ท่านก็ถามว่า ภูเขาแถบนี้มีถ้ำบ้างหรือไม่ พวกโยมตอบว่ามีหลายแห่งทั้งถ้ำเล็กและถ้ำใหญ่ ท่านจึงให้พวกโยมพาขึ้นไปดูในวันต่อมา วันนั้นทั้งวันให้ดูถ้ำหลายถ้ำ แต่ไม่ตรงกับถ้ำที่นิมิตสักแห่ง จึงกลับไปยังที่พัก ญาติโยมได้บอกท่านว่า ยังมีอีกถ้ำหนึ่ง อยู่บนยอดเขา เป็นถ้ำใหญ่มาก ชาวบ้านเรียกว่าถ้ำขาม ทุกปีเมื่อถึงวันสงกรานต์ ชาวบ้านจะขึ้นไปทำบุญและสรงน้ำพระบนถ้ำนั้นเป็นประจำ แล้วก็พาท่านไปดูในวันรุ่งขึ้น การเดินทางเต็มไปด้วยความยากลำบาก ต้องปีนต้องไต่ไปตามไหล่เขาอันเต็มไปด้วยขวากหนาม ขณะขึ้นไปพักบนถ้ำขามวันแรก ๆ ท่านและญาติโยมได้ช่วยกันปลูกแคร่นอน ให้เป็นที่พักชั่วคราวของท่าน เมื่อไปถึงถ้ำขามแล้ว พระอาจารย์ฝั้นเดินดูรอบ ๆ บริเวณอยู่สักครู่ ก็ออกปากขึ้นทันทีว่า “เออ ถ้ำนี้แหละที่เรา นิมิตเห็นตอนกลางพรรษา” พูดแล้วท่านก็ให้พวกโยมจัดหาไม้มาทำเป็นแคร่นอนขึ้นในถ้ำรวม ๒ ที่ ความจริงท่านตั้งใจจะพักค้างคืนในคืนนั้นเลย แต่เนื่องจากไม่ได้เตรียมบริขารและเสบียงอาหารไปด้วย จึงจำต้องกลับลงมา ก่อน ระหว่างทางที่ลงมานั้น ท่านได้ให้พวกโยมตัดทางลงมาด้วย จะได้ขึ้นโดยสะดวกในวันหลัง เช้าวันรุ่งขึ้น หลังจากฉันจังหันเสร็จแล้ว ท่านก็เดินทางขึ้นไปยังถ้ำขามพร้อมด้วยญาติโยมและเสบียงกรัง เพราะถ้ำนั้นอยู่ห่างจากหมู่บ้านมาก การสัญจรวิณฑาตไม่สะดวก ต้องอาศัยลูกศิษย์ทำอาหารเอง จึงต้องเตรียมเสบียงกรังขึ้นไปด้วย พระอาจารย์ฝั้นได้ขึ้นไปพักอยู่บนถ้ำขาม พร้อมด้วยพระภิกษุสามเณรผู้เป็นศิษย์เมื่อประมาณเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๗

**แคร่นอนพักชั่วคราวและบนลานหินขณะพระอาจารย์ฝั้นขึ้นไปวิเวกเป็นครั้งแรก
ที่บริเวณถ้ำขามเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖**

เมื่อขึ้นไปพักใหม่ ๆ มีความขัดข้องในเรื่องน้ำกินน้ำใช้ พวกโยมก็แนะนำว่ามีน้ำบ่อซึมอยู่ที่ภูเขาอีกลูกหนึ่งทางตะวันออก ห่างจากถ้ำขามไปประมาณ ๔ กิโลเมตร เมื่อไม่มีแหล่งน้ำใดใกล้กว่า จึงจำเป็นต้องใช้น้ำจากบ่อซึมดังกล่าว โดยใช้กระบอกไม้ไผ่เป็นภาชนะบรรจุน้ำ สะพายใส่บาทั้งสองข้างกลับไปยังถ้ำขาม หากใช้ถังหรือปี๊บบรรจุจะหกเสียหายแทบหมด เพราะต้องหาพระหระเหินเป็นระยะทางไกลมาก

ในช่วงที่ขึ้นไปใหม่ ๆ การใช้น้ำต้องกระทำอย่างประหยัด พระเณรต้องเดินไปสร่งน้ำไกลถึง ๔ กิโลเมตรเศษ เสร็จแล้วจึงสะพายกระบอกน้ำกลับขึ้นมาบนถ้ำขามอีก กว่าที่จะถึงที่พักแห่งอีกก็โทมร่าร้างกับว่ายังไม่ได้อาบน้ำมาเลย อยู่ในสภาพเช่นนั้นมาประมาณครึ่งเดือน พระอาจารย์ฝั้นก็บอกพระภิกษุลูกศิษย์ว่า บนเขาหลังถ้ำขามนี้มีอ่างน้ำอยู่เหมือนกัน แต่ดินถล่มไปจนเต็มหมด หากขุดดินออกคงเก็บน้ำฝนได้มากอยู่ ท่านบอกว่าได้ขุดเห็นอ่างที่ว่ามา ๒ - ๓ วันแล้ว จากนั้นก็พากันเดินสำรวจ ในที่สุดก็ได้เห็นปากอ่างซึ่งมีหญ้าปกคลุมอยู่เต็ม พระอาจารย์ฝั้นได้ให้พระภิกษุลูกศิษย์โกยดินขึ้น พอโกยดินลึกลงไปประมาณเมตรเศษ ๆ ก็มีน้ำซึมออกมา จึงปล่อยให้ให้น้ำซึมออกมาเป็นน้ำบ่อ อาศัยตักใช้ไปได้หลายวัน พอน้ำแห้งก็โกยดินกันใหม่ให้ลึกลงไปกว่าเก่า ก็มีน้ำซึมออกมาให้ใช้อีกเป็นอยู่เช่นนั้นประมาณเดือนเศษ พอขุดลึกลงไปโพรงอันกว้างใหญ่ ๒ - ๓ โฟรงซึ่งอยู่ใต้ดินก็ทะลุถึงกันเข้าเอง เป็นเหตุให้กลายเป็นอ่างขนาดใหญ่ ขนาดลงไปยืนแล้วยื่นมือขึ้นมาไม่ถึงปากหลุม

เป็นอ่างเก็บน้ำฝนได้อย่างดีจนกระทั่งทุกวันนี้ และต่อมาอีกปี ก็ได้ระเบิดหินทำเป็นสระน้ำขึ้นอีก ๓ สระ บนหลังเขา จึงมีน้ำใช้มาตลอดจนถึงปัจจุบัน ทางด้านหลังถ้ำ ซึ่งเต็มไปด้วยต้นลำทมขาว ดอกสะพรั่งส่งกลิ่นหอมฟุ้งไปทั่วบริเวณ พระอาจารย์ฝั้นได้ให้พวกญาติโยมปักกวาดทำความสะอาดจนกระทั่งมีสภาพเรียบร้อยน่าดูขึ้น

ถึงวันวิสาขบูชาเดือน ๖ พระอาจารย์ฝั้นได้นำญาติโยมทำพิธีเวียนเทียน เสร็จแล้วเทศนาอบรมสั่งสอนตลอดทั้งคืน ท่านนั่งเทศน์ใต้ต้นลำทมขาวสว่างคาคตา มีชาวบ้านขึ้นไปร่วมงานมากเป็นพิเศษ รูปเทียนบูชาสว่างไสวไปหมดทั้งภูเขา ต่อมาพระอาจารย์ฝั้นได้ให้ญาติโยมช่วยกันทำที่พักมีหลังคาและฝาผนัง เพื่ออาศัยจำพรรษาที่ถ้ำขามในปีนั้น แต่การจำพรรษาจะให้พระภิกษุสามเณรอยู่กันน้อยรูปที่สุด เพราะลำบากเกี่ยวกับอาหารการฉัน หมู่บ้านก็อยู่ไกล บิณฑบาตไปไม่ถึง ท่านปรารภด้วยว่า ได้พบสถานที่อันเหมาะแก่การบำเพ็ญเพียรอย่างสมบูรณ์แล้ว ท่านเองไม่ลงไปจำพรรษาข้างล่างอย่างแน่นอน แล้วท่านก็เลือกที่พักสำหรับจำพรรษา คือ กุฏิของท่านที่อยู่บนถ้ำขามในปัจจุบัน ชาวบ้านเรียกว่าถ้ำเสือ เมื่อขึ้นไปพักใหม่ ๆ เสือตัวนี้ยังขึ้นลงเข้าออกอยู่เป็นประจำ ต่อมาเมื่อท่านไปทำที่พักขวางทางเข้า มันจึงหลบหนี ไม่กล้ากรายเข้ามาอีกเลย เป็นอันว่าในปีพ.ศ. ๒๔๙๗ พระอาจารย์ฝั้นได้จำพรรษาอยู่บนถ้ำขาม โดยมีพระภิกษุอีก ๓ รูป กับสามเณรอีก ๓ รูปร่วมจำพรรษาอยู่ด้วย แม้จะอดอยากอย่างไรก็ได้ถือเป็นอุปสรรค เพราะที่นั่นไกลจากหมู่บ้าน อดอยากอย่างไรก็ได้ถือเป็นอุปสรรค เพราะที่นั่นไกลจากหมู่บ้าน ต้องเดินเท้าเปล่าจากถนนใหญ่ไปอีกเป็นระยะทางถึงกว่า ๒๐ กิโลเมตรการบิณฑบาตจึงไม่อาจกระทำได้

แต่ในพรรษานั้นมีชาวไร่ ๓ ครอบครัวขึ้นไปทำไร่พริกบนภูเขาอีกลูกหนึ่ง และมีศรัทธานิมนต์พระไปบิณฑบาตเป็นประจำ จึงไม่ถึงกับอดอยากกันเท่าไรนัก ส่วนพระอาจารย์ฝั้นนั้น ท่านได้ตกลงใจไม่ฉันข้าว ฉันแต่หน่อไม้กับผลไม้เท่าที่มีเท่านั้น หน่อไม้ก็ฉันกับน้ำปลาตลอดทั้งพรรษา เมื่อออกพรรษาแล้ว ท่านก็ยังฉันแต่หน่อไม้และผลไม้ต่อมาอีกเป็นเวลาถึงเดือนเศษ รวมแล้วเป็นเวลาถึง ๔ เดือนเศษที่ท่านไม่ได้ฉันข้าวเลยแม้แต่เมล็ดเดียว ก็น่าแปลก ปกติเมื่อหมดฤดูกาลแล้ว หน่อไม้จะไม่ออก แต่ปีนั้นมีหน่อไม้ให้ท่านฉันตลอดปี

พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ๗

จากหนังสือ ภาพ ชีวิตประวัติและปฏิปทาของ พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร

เมื่อออกพรรษาแล้ว ท่านได้พาญาติโยมซึ่งเสร็จจากการทำนาไปทำสระน้ำบนหลังถ้ำ และตัดเส้นทางลงมาบิณฑบาต โดยวิธีนัดพบกันกลางทาง กล่าวคือทางพระเดินจากถ้ำลงมา ชาวบ้านออกจากบ้านไปใส่บาตร เมื่อใส่บาตรแล้วก็แยกย้ายกันกลับ

ถึงฤดูแล้งปีพ.ศ. ๒๔๙๘ พระอาจารย์ฝั้นปรารภกับบรรดาญาติโยมที่ไปปฏิบัติท่านว่า ผู้คนที่ไปปฏิบัติท่าน เพิ่มจำนวนขึ้นทุกวัน ศาลาโรงธรรมที่มีอยู่ไม่แข็งแรงและไม่เพียงพอแก่การพักอาศัย สมควรที่จะสร้างศาลาโรงธรรมอันเป็นที่พักให้ถาวรขึ้น ญาติโยมทั้งหลายก็เห็นพ้องด้วย จึงช่วยกันจัดหาอุปกรณ์การก่อสร้าง โดยตกลงให้พระอาจารย์ฝั้นเป็นผู้อำนวยการสร้างด้วยตัวของท่านเอง การลำเลียงอุปกรณ์ก่อสร้างขึ้นไปบนภูเขาครั้งนั้น เต็มไปด้วยความยากลำบากเป็นอย่างยิ่ง ทั้งพระทั้งเณรพร้อมด้วยชาวบ้าน ต้องใช้กำลังกายแบกหามวัสดุต่าง ๆ ขึ้นไป เสาบางต้นยาวตั้ง ๑๑ - ๑๒ เมตร แต่ถึงกระนั้นก็ไม่มีการย่อท้อ ระหว่างนั้นชาวบ้านได้ทราบข่าวว่า พระอาจารย์ฝั้นจะสร้างศาลาโรงธรรม ก็พร้อมใจกันขึ้นไปช่วยอย่างค้ำคั่ง จนกระทั่งการขนอุปกรณ์การก่อสร้างสำเร็จลงโดยไม่มีใครเห็นแก่ความเหนื่อยยาก เมื่อถึงวันยกเสา ชาวบ้านทั้งใกล้และไกล ได้ขึ้นไปช่วยอย่างพร้อมเพรียง และในที่สุด การยกเสาขึ้นตั้งโดยการควบคุมของพระอาจารย์ฝั้น ก็สำเร็จไปได้อย่างน่าอัศจรรย์ ที่ว่าน่าอัศจรรย์ก็เพราะว่า พื้นที่จะปลูกสร้างศาลาโรงธรรมนั้นไม่เสมอกัน สูง ๆ ต่ำ ๆ และระเกะระกะไปด้วยก้อนหิน เสาทุกต้นที่ขึ้นตั้งบนก้อนหิน จึงสั้นบ้างยาวบ้าง เมื่อพระอาจารย์ฝั้นสั่งให้ตัดและบากเสาสำหรับรับคานเรียบร้อยแล้วทุกต้น จึงให้ยกขึ้นตั้งหมดทุกเสา ปรากฏว่า เสาทุกเสาตั้งได้ที่ทุกต้นโดยไม่ต้องแก้ไขหรือขยับเขยื้อนเลย มีหน้าซำ ทั้ง ๆ ที่ตั้งเสาขึ้นบนหิน เสาทุกต้นก็แน่นปึ๊ง ราวกับฝังลึกในดินเป็นเมตร ๆ ชาวบ้านที่ขึ้นไปช่วยต่างกลัวกันว่า เสาจะล้มทับ แต่พระอาจารย์ฝั้นปลอบว่าไม่เป็นไร ตั้งใจทำไปเถอะ และไม่ยอมให้ชาวบ้านตีค้ำยันเพื่อกันล้ม ท่านบอกชาวบ้านว่า ถ้าไม่เชื่อผลักดูก็ได้ว่ามันจะล้มไหม ชาวบ้านบางคนได้เข้าไปผลักดูเขย่าดู เมื่อเห็นว่าตั้งอยู่บนหินได้อย่างแน่น

หนาทุกต้นก็ได้แต่ประหลาดใจ แต่ละคนไม่กล้าพูดอะไร ได้แต่มองหน้ากันไปมา เมื่อตั้งเสาเสร็จก็ตก
เย็น พวกญาติโยมบางคนก็ลงจากเขากลับบ้าน แต่ส่วนใหญ่พักค้างกันอยู่บนเขา เพื่อช่วยงานต่อไป
ในวันรุ่งขึ้น

คืนนั้น พระอาจารย์ฝั้นได้ลงไปทำวัตรสวดมนต์แล้วเทศนาสั่งสอน และแนะนำให้พวกชาวบ้านภานา
พุทโธกันเข้าไว้ อย่าหลับนอนให้มากนัก เมื่อแนะนำเสร็จก็ให้ไปพักผ่อนกันได้ พอตกตึกเงียบสงัด
บรรดาญาติโยม ๓ - ๔ คนที่พักอยู่ในถ้ำ ต่างได้ยินเสียงผู้คนนับร้อย ๆ คุกกันก้องถ้ำไปหมด แต่ยังไม่
ได้ศัพท์ว่าพูดเรื่องอะไร แรก ๆ ก็คิดว่าชาวบ้านบางคนลุกขึ้นมาคุยกัน แต่เมื่อมองไปรอบ ๆ ก็เห็น
ทุกคนนอนหลับ จึงรู้สึกเอะใจและนึกกลัวขึ้นมาทันที จะนอนก็นอนไม่หลับ ได้แต่จับกลุ่มสดับ
เหตุการณ์จนกระทั่งตี ๕ เศษ จึงได้ลุกไปถามพระภิกษุรูปหนึ่งดูว่าเป็นเสียงอะไรกันแน่ แต่พระภิกษุ
รูปนั้นไม่ยอมตอบ เพียงแต่แนะนำให้ไปถามพระอาจารย์ฝั้นเอาเอง แล้วท่านก็ชวนชาวบ้าน ๓ - ๔
คนนั้นไปเดินจงกรมด้วยกันบนหลังถ้ำ เช้าวันนั้น พระอาจารย์ฝั้นขึ้นไปบนศาลา ก็ทักทายกับพวก
ญาติโยมทันทีว่า เป็นยังไงบ้าง เมื่อคืนนี้กลัวจนนอนไม่หลับทีเดียวหรือ ได้ยินพวกเทพเขามา
อนุโมทนาสาธุการกันหรือเหล่า เขามาอนุโมทนากันตั้งมากมาย พวกโยม ๓ - ๔ คน ที่ผ่านเหตุการณ์
มาเมื่อคืน ได้แต่มองหน้ากันอย่างประหลาดใจ ทำไมพระอาจารย์ฝั้นจึงทราบได้ว่า เมื่อคืนกลัวกัน
มากจนหลับไม่ลงก็ไม่ทราบ

ในที่สุด ศาลาโรงธรรมหลังถาวร ภายใต้การอำนวยการสร้างของพระอาจารย์ฝั้นก็สำเร็จลง ในการนี้
ได้มีการสร้างกุฏิที่พักอาศัยของพระอาจารย์ฝั้นขึ้นใหม่ด้วย พร้อมทั้งทำสระน้ำใหญ่บนหลังถ้ำเพื่อ
เป็นที่เก็บน้ำฝนมาจนกระทั่งปัจจุบัน นับว่าได้อำนวยประโยชน์แก่บรรดาศิษยานุศิษย์ และบรรดา
ญาติโยมทั้งหลายเป็นอย่างยิ่ง

พระประธานในศาลาโรงธรรมบนถ้ำขามและศาลานี้ยังเป็นที่ฉันทจันทนรวมของภิกษุสามเณร

มีเรื่องน่าบันทึกไว้ในที่นี้อีกเรื่องหนึ่ง กล่าวคือ ก่อนจะลงมือสร้างศาลาโรงธรรมดังกล่าว ได้เกิดปัญหาแก่บรรดาญาติโยมทั้งหลายขึ้นมาว่า องค์พระประธานซึ่งเจ้าภาพจัดส่งไว้ที่บ้านคำขานั้น ทำอย่างไรจึงจะอัญเชิญขึ้นไปให้ถึงถ้ำขามได้ เพราะระยะนั้น ถนนสำหรับขึ้นลงยังไม่มี ทางคนเดินแม้จะมีอยู่ แต่จะขึ้นลงแต่ละทีก็แสนลำบากมากอยู่แล้ว แต่พระอาจารย์ฝั้นได้บอกบรรดาญาติโยมทั้งหลายว่าไม่ยาก ให้พากันหามขึ้นไปเลย โดยมีคนถางทางนำหน้าขึ้นไปก่อน ฝ่ายที่หามพระประธานก็ให้หามตามไปเรื่อย ๆ หากจะตัดทางให้เสร็จก่อนแล้วหามพระประธานขึ้นไป ก็จะเสียเวลาไปอย่างน้อยถึง ๕ วัน จึงจะตัดทางได้สำเร็จ อีกประการหนึ่ง พระอาจารย์ฝั้นจะต้องจากถ้ำขามไปในงานประชุม

ประจำปีของคณะศิษย์พระอาจารย์มั่น ที่วัดป่าสุทธาวาส ไม่มีเวลาพอจะรอได้ ชาวบ้านก็สนองเจตนาของท่าน ด้วยการแบ่งกำลังออกเป็นสองชุด ชุดแรกให้ทางทางขึ้นไปก่อน ชุดหลังหามพระประธานตามขึ้นไป เมื่อลงมือกันเข้าจริง ๆ ชุดที่ทางทางขึ้นไปก่อน ทำงานไม่ทัน เพราะเป็นป่ารกเต็มไปด้วยขวากหนาม ชุดที่หามพระประธานขึ้นไปไม่อาจหยุดรอได้ เพราะพระประธานหนักมาก จะวางลงหรือยกขึ้นแต่ละครั้งลำบากเป็นที่สุด เนื่องจากสภาพพื้นที่สูงชันและเต็มไปด้วยก้อนหินระเกะระกะ จึงจำเป็นต้องแข่งชุดที่ทางทางขึ้นไปก่อน เมื่อแข่งไปแล้ว ก็บุกต่อไปโดยไม่หยุดยั้ง เพราะทางชันขึ้นตลอดเวลา ชุดที่ทางทางล่วงหน้า จึงพากันวางมีด ช่วยกันผลัดเปลี่ยน ทำหน้าที่หามร่วมขบวนไปด้วย จนในที่สุดก็อัญเชิญพระประธานขึ้นไปถึงถ้ำขามได้สำเร็จภายในระยะเวลาเพียงไม่กี่ชั่วโมง

น่าสังเกตว่า ในขณะที่ชาวบ้านช่วยกันหามพระประธานขึ้นไปนั้น ผู้คนซุลมุนวุ่นวายถึงขนาดล้มลุกคลุกคลานอยู่ตลอดเวลา หลายต่อหลายคนล้มลงไปในดงขวากหนาม น่าจะได้รับบาดเจ็บหรือมีบาดแผลกันบ้าง แต่น่าอัศจรรย์เป็นอย่างยิ่ง ทุกคนปลอดภัยไม่มีใครได้รับบาดเจ็บเลยสักคน และในปีนั้นเอง มีข้อน่าสังเกตอีกประการหนึ่งว่า ได้มีคณะศิษย์ทางกรุงเทพฯ พากันขึ้นถ้ำขามไปนมัสการพระอาจารย์ฝั้นเป็นจำนวนมาก แม้การขึ้นถ้ำขาม จะเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก ยังอุตส่าห์ขึ้นไปจนถึง ที่ข้างเกวียนนั่งไปจนถึงเขาแล้วเดินขึ้นก็มี ที่ขึ้นไปแล้วต้องพักเหนื่อยค้ำคิ่นก็มีมาก ทางรถยนต์ที่สร้างขึ้นไปถึงถ้ำขามในทุกวันนี้ นั้น ก็เกิดจากนายช่างวิศวกรท่านหนึ่ง อุปสมบทแล้วขึ้นไปจำพรรษาอยู่บนถ้ำขามในปีพ.ศ. ๒๕๐๗ เมื่อจวนจะออกพรรษา ได้เกิดศรัทธาจะทำทางรถยนต์ขึ้นลงถ้ำขามให้ได้ จึงออกสำรวจทางหลังถ้ำ แล้วทำทางลงมาจนสำเร็จ ยังผลให้รถยนต์วิ่งขึ้นลงได้จนปัจจุบัน

ในพรรษาปีพ.ศ. ๒๔๙๘ พระอาจารย์ฝั้นคงจำพรรษาอยู่บนถ้ำขามพร้อมด้วยพระภิกษุ ๔ รูปกับสามเณรอีก ๓ รูป เท่ากับพรรษาก่อน ในฤดูแล้งปีนั้น มีการทำสระน้ำเป็นงานหลัก สระน้ำบนถ้ำขาม

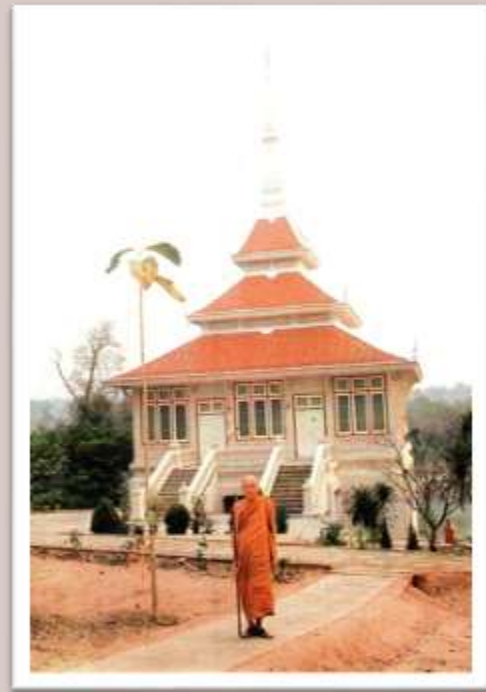
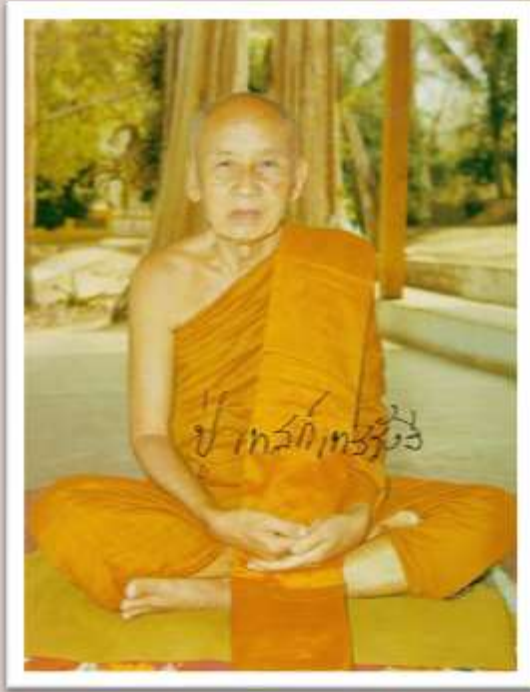
อ่างเก็บน้ำบนถ้ำขาม

นั้นปรากฏว่าต้องทำถึงสองครั้ง เมื่อทำเสร็จครั้งแรกเก็บน้ำเต็มสระแล้วเกิดชำรุด ผนังแตกรั่ว น้ำไหลซึมออกไปหมด จึงต้องจัดทำกันใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยขยับเนื้อที่เข้าไปอีก ครั้งนี้ทำผนังเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก จึงแน่นหนาถาวรมาจนกระทั่งปัจจุบัน และในปีต่อมาพระอาจารย์ฝั้นได้ทำสระน้ำอีกแห่งบนพื้นที่สูงขึ้นไป จึงมีทั้งหมดรวมสองสระ

ตลอดเวลาที่ผ่านมา พระอาจารย์ฝั้น ๆ ยังคงนำสาธุศิษย์บำเพ็ญความเพียรอย่างคงเส้นคงวา สำหรับอาหารการบิณฑบาตยังคงขัดสนอยู่เช่นเคย แต่บรรดาพระภิกษุสามเณรที่อาศัยอยู่กับพระอาจารย์ฝั้น ๆ ก็ได้ย่อท้อต่อความลำบาก ชาวบ้านก็เอาใจใส่เป็นอย่างดี โดยเดินทางไปใส่บาตรที่เชิงเขา ส่วนพระและเณรก็เดินลงจากเขา รับบิณฑบาตแล้วก็เดินกลับขึ้นไป หวังจะได้ลงมือฉันทกเข้าไปเกือบ ๘ นาฬิกาครึ่ง ขณะเดียวกันนั้น ก็ได้มีการจัดสร้างกุฏิ สำหรับพระและเณรอยู่อาศัยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยแรงศรัทธาของบรรดาสาธุศิษย์ เพราะตลอดเวลาที่ผ่านมา มีพระและเณรขึ้นไปอาศัยและจำพรรษามากขึ้นเป็นลำดับ มีข้อนำสังเกตอีกประการหนึ่งว่า ขณะที่พระอาจารย์ฝั้น ๆ ขึ้นไปพักบนถ้ำขามใหม่ ๆ นั้น บริเวณเชิงเขาเต็มไปด้วยป่ารก เป็นดงข้างดงเสือ และสัตว์ป่านานาชนิด แต่ปัจจุบันได้เป็นป่ากล้วย และไร่สวนไปมากมาย เหตุที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะพระอาจารย์ฝั้น ๆ ได้เป็นผู้นำให้ชาวบ้านบุกเบิก เพื่อประโยชน์ในการครองชีพ และในทางเศรษฐกิจของชาวบ้านแถบ

นั่นเอง เรื่องมีอยู่ว่า วันหนึ่งขณะที่พระอาจารย์ฝั้น ๆ ได้แนะนำสั่งสอนให้ญาติโยมมีความขยันหมั่นเพียรในการทำมาหากิน ท่านได้แนะนำให้ปลูกกล้วยปลูกอ้อยให้มากขึ้นด้วย จะได้มีอยู่มีกินไม่อดอยากยากแค้น โยมคนหนึ่งได้ค้านขึ้นว่า หมู่บ้านแถบนี้พื้นที่ไม่อุดมสมบูรณ์ ปลูกอะไรก็ไม่ขึ้น เสียแรงเปล่า ๆ ต่อให้เทวดาหน้าไหนมาปลูกก็ไม่ได้ผล พระอาจารย์ฝั้น ๆ จึงถามว่าได้ลองปลูกดูแล้วหรือยัง โยมผู้นั้นตอบว่า ยัง พระอาจารย์ฝั้น ๆ จึงสั่งสอนว่า เพราะพวกเราพากันขี้เกียจเช่นนี้แหละ ถึงได้พากันอดอยาก ขาดแคลนกันมาเรื่อย มัวแต่พูดมัวแต่คิดว่าทำไม่ได้ ทั้ง ๆ ที่ไม่เคยลงมือทำเลย แล้วจะรู้ผลได้อย่างไรว่าปลูกขึ้นหรือไม่ขึ้น หากปลูกไม่ขึ้นจริง ๆ แล้วบรรดาต้นไม้ต่าง ๆ เหล่านี้มันจะอยู่ได้อย่างไร ถึงภูเขานี้เองก็ถะเอะ ถ้าปลูกลงไปมันก็ขึ้นได้เหมือนกัน แล้วพระอาจารย์ฝั้นก็สั่งให้ญาติโยมหาหน่อกล้วยขึ้นไปปลูกดูบนภูเขา เพื่อลองดูว่ามันจะขึ้นได้หรือไม่ พร้อมกันนั้น ก็พาญาติโยมรวมทั้งโยมที่ค้านท่านไปปรับพื้นที่ตรงที่เป็นป่ากล้วยทุกวันนี้ด้วยกันทุกคน ต่อ ๆ มา พวกโยมก็แบกหน่อกล้วยขึ้นไปปลูกวันละต้นสองต้น ในที่สุดกล้วยที่ปลูกก็เจริญงอกงามจนเป็นป่ากล้วยอยู่ในปัจจุบัน และไร่สวนในบริเวณถ้ำขาม ก็เกิดขึ้นอย่างมากมายตามกันมา นับว่าพระอาจารย์ฝั้น ๆ ได้เป็นผู้บุกเบิกนำความเจริญไปสู่หมู่บ้านนั้นอย่างแท้จริง

ในพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๙๙ พระอาจารย์ฝั้น ๆ ลงไปจำพรรษาอยู่ที่วัดป่าภูธรพิทักษ์ เพราะบรรดาสาธุศิษย์ทั้งหลายได้อ้อนวอนขออาราธนาท่านลงไปจำพรรษาอยู่ที่นั่น ออกพรรษาแล้วท่านก็กลับขึ้นไปบนถ้ำขามและนำสาธุศิษย์ในการบูรณะ กักก่อสร้างถาวรวัตถุเพิ่มขึ้นตามลำดับ ในพรรษา พ.ศ. ๒๕๐๐ มีพระและเณรจำพรรษาอยู่กับท่านรวม ๗ รูป เหมือนปีก่อน ปีต่อมาก็ยังคงจำนวนเดิม แต่ในปี พ.ศ. ๒๕๐๒ มีพระและเณรจำพรรษาเพิ่มขึ้นเป็น ๙ รูป ปี พ.ศ. ๒๕๐๓ เพิ่มเป็น ๑๕ รูป จนเกินกำลังของผู้ที่จะให้ความอุปภัฏฐาก ยิ่งความลำบากแก่พระและเณรในกลางพรรษาเป็นอันมาก ในพรรษาต่อมาท่านจึงตัดจำนวนลง คือในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ มีพระและเณรจำพรรษาลดลงเหลือ ๙ รูป และปีพ.ศ. ๒๕๐๕ ลดลงอีกเหลือ ๖ รูป

**พระราชนิเวศรังสีคัมภีร์ปัญญาวิศิษฎ์ (เทศก์ เทศรังสี) วัดหินหมากเป้ง
อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย (ภาพขวามือถ่ายประมาณ พ.ศ. 2534)**

เมื่อออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๕๐๕ แล้ว พระอาจารย์ฝัน ๆ ได้ลงไปพักที่วัดป่าอุดมสมพร ในฤดูแล้งของปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ท่านได้นำญาติโยมพัฒนาเส้นทางจากโรงเรียนบ้านม่วงไข้ไปบ้านหนองโดกโดยช่วยดูแลเป็นกำลังใจแก่ชาวบ้านอย่างใกล้ชิด เป็นเวลาถึง ๕ - ๖ วัน การตรากตรำคร่ำเคร่งงานในขณะสังขารกำลังร่วงโรยเช่นนี้ เป็นเหตุให้ท่านป่วยหนักถึงขนาดต้องเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลจังหวัดสกลนคร หลังจากนั้นประมาณ ๒ สัปดาห์ เมื่ออาการทุเลาลงแล้ว จึงกลับไปพักที่วัดป่าภูธรพิทักษ์ และได้จำพรรษาอยู่ที่วัดนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ อีกพรรษาหนึ่ง เพราะขณะนั้นท่านมีอายุมากแล้ว และมีโรคภัยเบียดเบียนด้วย คณะแพทย์และสาธุศิษย์เห็นว่าการเดินขึ้นลงที่ถ้ำขามต้องออกกำลังมาก อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของท่านได้ จึงวิงวอนให้ท่านพักจำพรรษาอยู่ที่วัดป่าภูธรพิทักษ์ไปพลางก่อน อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ท่านจะจำพรรษาอยู่ที่วัดนั้นเพื่อเป็นการพักฟื้น แต่บรรดาญาติโยมทั้งใกล้และไกลก็ยังพากันไปนมัสการอยู่ไม่ขาด ท่านเองก็เมตตาต้อนรับ และเทศนาอบรมสั่งสอนโดยมิเห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย นับเป็นอันตรายต่อสุขภาพของท่านเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ ท่านยังมีภารกิจในการอบรมพระภิกษุสามเณร โดยเฉพาะพวกภิกษุผู้บวชใหม่ไปพร้อมกันด้วย ทั้งยังได้นำการพัฒนาวัด โดยขุดลอกขยายสระหนองแวงให้กว้างและลึกจนเป็นรูปสระใหญ่ สร้างโบสถ์น้ำขึ้นใน

หลวงปู่ชา อนาลโย พระนักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานสายของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต
วัดถ้ำกลองเพลอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

แบบได้ประโยชน์ใช้สอยและถูกต้องตามพระวินัยบัญญัติ โดยหลีกเลี่ยงความวิจิตรพิสดารในการ
ตกแต่งอย่างสิ้นเชิง สำหรับกุฏิที่พักรักก็ได้สร้างขึ้นใหม่เท่าที่มีความจำเป็นเท่านั้น

ในปี ๒๕๐๗ พระอาจารย์เทศก์ เทศรังสี ผู้ซึ่งจากไปเทศนาอบรมสั่งสอนประชาชนทางภาคใต้ ติดต่อกันมาถึง ๑๕ ปี ได้เดินทางกลับมาทางภาคอีสาน และได้แวะเข้าไปเยี่ยมเยียนพระอาจารย์ฝั้น ที่พรรณานิคมด้วย วันหนึ่งท่านได้เดินขึ้นไปบนถ้ำขาม พอเห็นสภาพบนถ้ำขามเข้าแล้วท่านก็ชอบใจ จึงได้พักวิเวกและจำพรรษาอยู่บนนั้น ปรากฏว่าในระหว่างพรรษาท่านสามารถบำเพ็ญความเพียร อย่างเต็มที่ เพราะพระภิกษุสามเณรที่ร่วมพรรษาด้วย ล้วนเป็นสานุศิษย์ของพระอาจารย์ฝั้น แต่ละ รูปได้รับการอบรมจากพระอาจารย์ฝั้นอย่างดีมาแล้วทั้งนั้น จึงไม่เป็นภาระที่ท่านจะต้องหนักใจหรือ สืบต่อการอบรมแต่ประการใด ความเหมาะสมในการวิเวกบำเพ็ญความเพียรบนถ้ำขามนั้น พระ อาจารย์ขาว อนาลโย ก็พอใจเช่นเดียวกัน กล่าวคือในการพาคณะศิษย์ของท่านขึ้นไปพัก เพื่อเยี่ยม เยียนพระอาจารย์เทศก์ ในวันหนึ่ง ท่านถึงกับเอ่ยปากขอแลกสถานที่กับพระอาจารย์เทศก์ โดยขอให้ พระอาจารย์เทศก์ไปอยู่ดูแลวัดถ้ำกลองเพลแทนท่าน ส่วนท่านเองจะขออยู่บนวัดถ้ำขามเอง แต่ไม่ สำเร็จ

ในปีต่อ ๆ มา พระอาจารย์ฝั้นยังคงไป ๆ มา ๆ ระหว่างวัดป่าอุดมสมพร วัดป่าภูธรพิทักษ์ และวัดป่า ถ้ำขาม แต่ไม่ว่าท่านจะไปพำนักอยู่ที่ใด บรรดาผู้คนจะพากันไปกราบไหว้วันมัสการท่านอย่างเนือง แน่น ทุกคนได้รับการต้อนรับจากท่านอย่างเสมอหน้า ไม่มีเด็กไม่มีผู้ใหญ่ ไม่มีคนมีคนจน ไม่มีเจ้านาย หรือบ่าวไพร่ ทุกคนได้รับความเมตตาปราณีเสมอกันหมด ตลอดเวลาที่ผ่านไป ท่านไม่เคย กระทบหรือรันทนในอันที่จะต้อนรับใครผู้ใดเป็นพิเศษ ทั้งไม่เคยย่อท้อในการเอาธุระแนะนำสั่งสอนอบรม เทศนาแก่ผู้คนทุกหมู่เหล่า

ท่านเป็นนักสร้างคน คือสร้างคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ ท่านได้แก้ไขผู้ประพฤติเป็นพาลเกรเบียดเบียน ช่มเหงรังแก สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นโดยการใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบ ตลอดจนผู้ติด อบายมุขต่าง ๆ ให้บังเกิดความสำนึกตนและละเว้นจากการประพฤติมิชอบเป็นผลสำเร็จมากต่อ มาก เมตตาบารมีธรรมของท่าน กว้างใหญ่ใหญ่ไพศาลขึ้นทุกที แต่ละปีที่ล่วงไป ผู้คนที่หลงไหลไป นมัสการท่านเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ อย่างไม่มีวันจบสิ้น จนกระทั่งในระยะหลัง ๆ บรรดาสานุศิษย์

โบสถ์น้ำในหนองแขง

กุฎิที่ญาติโยมศรัทธาสรางถวายเมื่อคราวท่านอาพาธและมรณภาพที่กุฎินี้

และนายแพทย์ได้กราบวิงวอนท่านครั้งแล้วครั้งเล่า ให้บรรเทาการรับแขกลงเสียบ้าง ท่านจะได้มีเวลาพักผ่อนมากยิ่งขึ้น เพราะนับวันที่ผ่านไปสังขารของท่านได้ทรุดโทรมลงไปมาก ทั้งยังล้มป่วยลงบ่อย ๆ อีกด้วย แต่ท่านไม่ยอมกระทำตาม ซึ่งทุกคนก็ตระหนักดีในเหตุผลว่าเป็นการขัดต่อเมตตากรุณาที่ท่านยึดถือปฏิบัติมาตลอด

ความตรากตรำในการแผ่บารมีธรรมของท่านนี้เอง เป็นมูลเหตุสำคัญให้ท่านเกิดอาพาธอย่างฉับพลัน เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๑๙ จึงได้เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลสกลนคร แต่อาการของท่านไม่ดีขึ้น จึงได้เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ในกรุงเทพมหานครอีกระยะหนึ่ง โดยอยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ รักษาตัวอยู่ได้ระยะหนึ่ง พระอาจารย์ฝั้นก็ขอกลับวัด กลับมาคราวนี้ คณะศิษย์ได้ร่วมกันสร้างกุฎิหลังใหม่ให้ท่านพักอาศัย โดยยกพื้นขึ้นมาบนสระหนองแขง ข้างโบสถ์น้ำและทำรั้วกันเพื่อมิให้ผู้คนเข้าไปรบกวนท่านด้วย

๔ ม.ค. ๒๕๒๐ ท่านพระอาจารย์ฝั้นได้มรณภาพด้วยอาการอันสงบ

แต่อาการของท่านก็ยังไม่ดีขึ้น มีแต่ทรงกับทรุดอยู่ตลอดเวลา จนกระทั่งถึงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๒๐ ได้เกิดอาการโรคแทรกซ้อนขึ้นอย่างรุนแรง และกะทันหัน ท่านจึงต้องทิ้งชั้นธำตุของท่านไปด้วย อาการสงบ เมื่อเวลา ๑๙.๕๐ น. ของวันเดียวกัน ชาวมรณภาพแพร์สะพัดไปอย่างรวดเร็ว สาธุศิษย์ และญาติโยมทั้งหลายต่างหลั่งไหลไปคารวะศพของท่าน แต่ละคนพบกันด้วยสีหน้าอันหม่นหมอง หลายต่อหลายคนบรรยายความรู้สึกในขณะนั้นด้วยน้ำตา เพราะไม่ทราบจะบรรยายถึงความเศร้า เสียใจให้สมบูรณ์ดีไปกว่านั้นได้อย่างไร

ณ บัดนี้ พระภิกษุผู้เป็นสาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้ารูปหนึ่ง ... พระอาจารย์ฝั้น อาจารย์ ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ รู้แจ้งเห็นจริงในพระสัทธรรม ได้กระทำที่สุดแห่งทุกข์ ละสังขารชั้นรณพ้นโลกดับสูญไปแล้ว จะเหลืออยู่ที่แต่ร่องรอยแห่งเมตตาบารมีธรรมอันสูงส่งของท่าน ซึ่งจะจารึกอยู่ในความทรงจำของบรรดาสาธุศิษย์ และพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไปอย่างไม่มีวันลืมเลือน

ประมวลเหตุการณ์และภาพ งานพระราชทานเพลิงศพพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร วัดป่าอุดมสมพร อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร

วันนั้น.... ๒๑ มกราคม ๒๕๒๑ บริเวณวัดป่าอุดมสมพร อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ซึ่งกว้างขวางเป็นจำนวนหลายสิบลี้ กลับดูคับแคบลงไปอย่างไม่น่าเชื่อ การจราจรของยวดยานที่ผ่านเข้าออกในบริเวณวัดติดขัด แม้เจ้าหน้าที่ตำรวจจะวางแผนรับสถานการณ์ไว้แล้วเป็นอย่างดี ก็ยังต้องแก้ไขอุปสรรคเฉพาะหน้า กันอย่างซุหลมุน

สำหรับคลื่นมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วยประชาชนทุกเพศทุกวัยหลายเชื้อชาติหลายศาสนาซึ่งหลั่งไหลเข้าสู่บริเวณวัดนับเป็นจำนวนแสน ๆ นั้นเล่า ต่างก็เบียดเสียดเหยียดยัดยิ่งกว่าจำนวนผู้คนในงานมหกรรมใหญ่ ๆ แม้บรรยากาศ จะเต็มไปด้วยความอึดอัด จนกระทั่งหลายคนเป็นลม และหน่วยพยาบาลจากโรงพยาบาลจังหวัดสกลนครต้องออกแจกจ่ายยาตามอยู่ตลอดเวลา แต่อุปสรรคเหล่านั้น มิได้บั่นทอนศรัทธาของคลื่นมนุษย์เหล่านั้นลงได้เลย เพราะว่าวันนั้น...๒๑ มกราคม ๒๕๒๑ เป็นวันกำหนดการงานพระราชทานเพลิงศพ พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ปุชนิยมภิกษุรูปเดียว ที่บารมีธรรมของท่านสามารถครองใจผู้คนทุกทิศานุทิศ แต่ละคนที่หลั่งไหลเข้าสู่บริเวณงานจนมีลักษณะเป็นคลื่นมนุษย์ในวันงานนั้น ต่างก็มุ่งมั่นในปณิธานเดียวกัน ในอันที่จะแสดงความอาลัยขอให้ได้มีโอกาสร่วมบำเพ็ญกุศล และส่งวิญญูณของท่านสู่สรวงสวรรค์ด้วยดอกไม้จันทน์สักดอกหนึ่งเป็นอย่างน้อย

กำหนดการงานพระราชทานเพลิงศพพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร เป็นวันที่ ๒๑ ม.ค.ก็จริง แต่คณะกรรมการงานพระราชทานเพลิงศพทั้งฝ่ายสงฆ์และฝ่ายฆราวาส คาดการณ์ล่วงหน้าไว้ไม่ผิดเลย ว่า บรรยากาศจะต้องเริ่มคึกคักมาก่อนหน้านั้นเป็นเวลาหลายวันแน่ๆ เพราะพุทธบริษัทและพระภิกษุสามเณรจากจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ จะต้องทยอยมาร่วมงานในลักษณะละลอกแล้วละลอกเล่า ปัญหาเกี่ยวกับการพักรแรมและข้าวปลาอาหาร จึงเป็นปัญหาใหญ่ ที่จะต้องต้อนรับหรือรับมือไว้ให้อยู่ ให้สมควรแก่ศรัทธาของผู้รอนแรมมาจากสารทิศต่าง ๆ ในที่สุดคณะกรรมการจัดงานก็มีมติให้สร้างที่พักและโรงทานขึ้นล่วงหน้าอย่างเร่งรีบ

ฝูงชนที่มาร่วมงานนับจำนวนหมื่น ส่วนหนึ่งของโรงงานที่ผู้มีจิตศรัทธานำมาร่วมงาน

พระภิกษุสวดให้พรก่อนฉันท

ที่พักชั่วคราวของพระภิกษุที่มาร่วมงาน

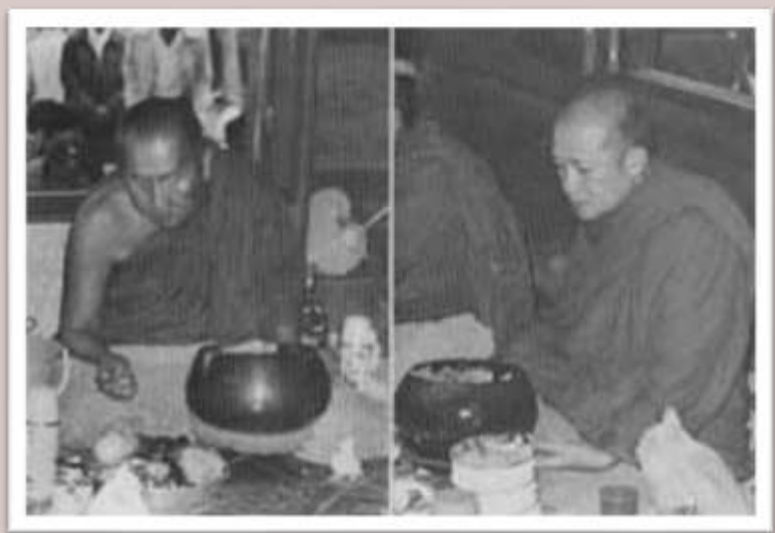
ที่พักประกอบด้วยที่พักสงฆ์และฆราวาส ซึ่งจัดแยกไปต่างหากไม่ให้ปะปนกัน และเนื่องจากไม่อาจจัดให้อยู่อาศัยในกุฏิสงฆ์ซึ่งมีจำนวนจำกัด คณะกรรมการจึงจัดสร้างที่พักชั่วคราวโดยมีหลังคาคลุมแดดฝนให้ ส่วนพื้นดินก็จัดทำ “ฟาก” สำหรับรองนั่งนอนไว้ให้เสร็จ ที่พักดังกล่าวได้ปลูกสร้างขึ้นในบริเวณด้านหลังของตัววัด แต่ละหลังทั้งกว้างและตัวยาว ซ้ายยังแบ่งออกเป็นห้องใหญ่ๆ สำหรับพุทธบริษัทแต่ละจังหวัดที่เข้ามาพักแรมอีกด้วย สำหรับน้ำใช้นั้น หน่วยราชการและเอกชนหลายรายได้นำน้ำมาตั้งไว้ให้หลายสิบแห่ง โดยเติมน้ำให้เต็มถังอยู่ทุกวันจนกระทั่งถึงวันงาน ส่วนโรงงานซึ่งจำเป็นสำหรับผู้พักแรมและผู้ไปร่วมงานโดยทั่วไป ก็ได้ปลูกสร้างเป็นเรือนโรงหลังคาจาก ขึ้นทางหลังวัดสองแถว และทางด้านหน้าอีกหนึ่งแถว แต่ละแถวกันไว้เป็นช่องๆ สำหรับให้คณะบุคคลหรือ

เอกชนผู้มีจิตศรัทธา ไปประกอบอาหารเพื่อแจกจ่ายเป็นทาน อันนับเป็นการร่วมกุศลอุทิศถวายแด่ พระอาจารย์ฝั้น อาจาโรผู้ละสังขารชั้นธไปแล้วอีกทางหนึ่ง

ในที่สุดเหตุการณ์ก็เป็นไปตามที่คาดหมายตั้งแต่วันที่ ๑๕ ม.ค. มีพุทธบริษัทและพระภิกษุสามเณรจาก จังหวัดไกลๆ ททยอกันเข้าไปพักแรมและยังเพิ่มจำนวนขึ้นทุกวัน จนถึงวันที่ ๑๘ ม.ค. จำนวน พระภิกษุสามเณรเพิ่มขึ้นเป็น ๖๐๐ กว่ารูป พุทธบริษัทเพิ่มจำนวนขึ้นนับเป็นจำนวนพัน เมื่อคืนวันที่ ๒๐ ม.ค. ก่อนวันงานพระราชทานเพลิงศพหนึ่งวัน พระภิกษุสามเณรเพิ่มจำนวนขึ้นไปเป็น ๑,๔๐๐ รูป พุทธบริษัทจากจังหวัดต่างๆ หลั่งไหลเข้าพักแรมนับเป็นจำนวนหมื่น ๆ โดยเฉพาะในวันงาน จำนวนพระภิกษุสามเณรเฉพาะที่ลงบัญชีทวีจำนวนขึ้นเป็นกว่า ๒,๐๐๐ รูป ส่วนพุทธบริษัทนั้น มากมายจนสุดคณานับ

สำหรับพระภิกษุสามเณรที่เข้าไปพักแรมก่อนวันงาน จนถึงเช้าวันงานนั้น ทุกเช้าไม่จำเป็นต้องไป บิณฑบาตนอกวัด แต่ละเช้า บรรดาชาวบ้านจากตำบลและอำเภอต่างๆ จะนำภัตตาหารมาถวายเป็น จำนวนหลายร้อยราย บ้างก็เดินกันมาก่อนไก่โห่ บ้างก็เช่ารถรวมกันมาเป็นหมู่ๆ ทางวัดจึงจำต้องจัด ระเบียบการใส่บาตรขึ้น เป็นพิเศษ ทุกๆ เช้าพุทธบริษัทนับร้อย ๆ ยืนเรียงกันสองฟากถนนตรงสาม แยกข้างศาลาโรงธรรม อันเป็นที่ตั้งศพบำเพ็ญกุศล แล้วให้พระภิกษุสามเณรแยกกันออกมารับ บิณฑบาต เป็นสามสาย ปรากฏว่าทุกเช้าแม้พระภิกษุสามเณรจะเพิ่มจำนวนจนเป็นพัน พุทธบริษัท ทั้งหลายก็ใส่บาตรกันจนล้นบาตรไปทุกรูป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเช้าวันงานพระราชทานเพลิงศพ คือ วันที่ ๒๑ ม.ค.. แม้พระภิกษุสามเณรจะเพิ่มจำนวนเป็น ๒,๐๐๐ กว่ารูปเข้าไปแล้วแต่ละรูปก็ยังล้น บาตรอยู่เช่นเดิม เพราะพุทธบริษัทที่ไปใส่บาตร ได้ทวีจำนวนขึ้นเป็นเงาตามตัว

ยิ่งไปกว่านั้น ก่อนลงมือฉันในโรงฉัน พุทธบริษัทอีกจำนวนไม่น้อยยังถวายภัตตาหารพิเศษในที่ฉัน อาหารอีกด้วย ภัตตาหารของแต่ละรูปที่วางอยู่ตรงหน้าจึงมากมายกายกองจนเป็นที่กังวลของทั้งฝ่าย พระและฝ่ายฆราวาสไปด้วยกัน. ฝ่ายพระนั้นจำต้องฉันให้ถ้วนทั่วทุกอย่าง ให้สมแก่ศรัทธาของฝ่าย

พระอาจารย์วัน อุตตโม หลวงปู่สิม พุทธาจาโร และพระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ

พระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ พระอาจารย์สาม อภิญโญ พระอาจารย์อ่อน กุลยานธมโม

ฆราวาส ฝ่ายฆราวาสนั้นเล่า ต่างก็เฝ้าดูมิให้พลาดสายตา ว่าพระท่านฉันภัตตาหารที่ตนได้ถวายไปแล้วหรือยัง ท่านหลงลืมไปบ้างหรือเปล่า เพราะพระภิกษุบางรูปมีภัตตาหารรวมทั้งนอกบาตรในบาตรเป็นจำนวนมากมายไม่น้อยกว่า ๓๐ อย่าง เมื่อใดพระท่านฉันภัตตาหารที่ตนได้ถวายไปแล้ว แม้เพียงคำเดียวผู้ถวายก็โล่งอกและปลาบปลื้มจนสุดที่จะพรรณนา

สำหรับข้าวก้นบาตรของพระภิกษุองค์สำคัญบางรูป เช่นพระอาจารย์สิม พุทธาจาโร วัดถ้ำผาปล่อง พระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ วัดเจติยาภิรตวิหาร (ภูทอก) พระอาจารย์วัน อุตตโม วัดถ้ำอภัยดำรงธรรม (ภูเหล็ก) ฯลฯ เป็นต้น บรรดาลูกศิษย์ลูกหาและพุทธศาสนิกชนส่วนหนึ่งจะพากันเฝ้าแหนไว้เป็นพิเศษ เมื่อใดท่านฉันเสร็จเมื่อนั้นก็จะขอจากท่านไปแบ่งรับประทานทั่วๆ กัน เพื่อเป็นสิริมงคล

สมเด็จพระญาณสังวรฯ แสดงพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์

เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังเชิญศพ พระอาจารย์ฝั้น ลงจากศาลาโรงธรรม

พระเถรานุเถระชั้นผู้ใหญ่ที่ไปร่วมงานพระราชทานเพลิงศพพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ได้แก่ สมเด็จพระสังฆราชฯ สมเด็จพระญาณสังวร (วัดบวรนิเวศวิหาร) และสมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (วัดราชผาติการาม) สำหรับสมเด็จพระสังฆราชฯ นั้น พระองค์ท่านได้เสด็จจากกรุงเทพฯ ไปจังหวัดสกลนคร ตั้งแต่ ๒๐ ม.ค. ๒๑ โดยไปพักแรมอยู่ที่วัดประสิทธิวนาราม (วัดบ้านต้าย) อำเภอสว่างแดนดิน รุ่งขึ้นวันงานจึงได้เสด็จไปยังวัดป่าอุดมสมพร เพื่อทรงร่วมในพิธีสงฆ์ ส่วนพระเถระผู้ใหญ่รูปอื่นๆ ได้แก่

พระพุทธ พจนวราภรณ์ (วัดราชบพิธฯ) พระพรหมมุนี (วัดนรนาถฯ) พระธรรมบัณฑิต (วัดสัมพันธวงศ์) พระธรรมวราภรณ์ (วัดราชาธิวาส) พระเทพบัณฑิต วัดศรีเมือง (หนองคาย) พระเทพวราลังการ (เลย) พระเทพเมธาจารย์ วัดโพธิสมภรณ์ (อุดรธานี) พระราชธรรมมานูวัตติ วัดประชานิยม (กาฬสินธุ์) พระศรีธรรมวงศาจารย์ วัดสุทธจินดา (นครราชสีมา) ฯลฯ ส่วนพระคณาจารย์รูปสำคัญฝ่ายวิปัสสนาธุระที่ไปร่วมงานครั้งนี้ มี พระนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาจารย์ (อาจารย์เทศก์) วัดหินหมากเป้ง หลวงปู่บุญมา ฐิตธมฺโม วัดสิริสาลวัน (อุดรธานี) หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ วัดป่าไม้ไคร้ธาราม (อุดรธานี) พระรัตนกรวิสุทธิ วัดบูรพาราม (สุรินทร์) พระอาจารย์ซามา อจฺจุโต (เลย) พระอาจารย์สิม พุทธาจาโร วัดถ้ำผาปล่อง (เชียงใหม่) พระอาจารย์มหาบัว ญาณสมปนฺโน วัดป่าบ้านตาด (อุดรธานี) พระอาจารย์สาม อภิญฺจโน วัดไตรวิเวก (สุรินทร์) พระครูวิโรจน์ฯ วัดพระธาตุเขาน้อย (ราชบุรี) พระอาจารย์วัน อุตฺโตโม วัดถ้ำอภัยดำรงธรรม (สกลนคร) พระอาจารย์จวน กุลเชฏฺโฐ วัดเจติยาศีรีวิหาร (หนองคาย) พระอาจารย์สิงห์ทอง ธมฺมวโร วัดป่าแก้วชุมพล (สกลนคร) พระอาจารย์แบน ธนากโร วัดดอยธรรมเจดีย์. (สกลนคร) พระอริยเวที วัดป่ารังษีपालิวัลย์ (กาฬสินธุ์) พระอาจารย์สมชาย ฐิตวิริโย วัดเขาสุกิม (จันทบุรี)... ฯลฯ เป็นต้น

ทางด้านโรงทานสำหรับพุทธบริษัทที่ไปพักแรมและพุทธบริษัทโดยทั่วไปนั้น ได้เปิดบางแห่งตั้งแต่วันที่ ๑๕ ม.ค. และทยอยเปิดเพิ่มขึ้นเรื่อยจนกระทั่งถึงวันงาน ผู้มีจิตศรัทธาไปเปิดโรงทานแจกจ่ายอาหารดังกล่าวเห็นจะได้กุศลแรงไม่แพ้ผู้ร่วมบำเพ็ญกุศลด้านอื่นๆ เพราะทางวัดไม่ปรารถนาให้เข้าลักษณะงานนักขัตฤกษ์ จึงห้ามมิให้พ่อค้าแม่ค้า เข้าไปจำหน่ายสินค้าทุกประเภทในบริเวณวัด แต่ละคนจึงได้อาศัยโรงทานดังกล่าวโดยไม่จำกัดจำนวนมือ

ผู้มีจิตศรัทธาไปเปิดโรงทานมีอยู่มากมายหลายสิบลาย อาทิ คณะศิษย์ ๗๕ และน้องๆ, คณะคุณกันทรรัตน์, คณะศิษย์ ทอ., คณะसानตินิเวศน์, คณะศุภย์ ๑ ภาคพิเศษ, คณะวัดป่าภูธรพิทักษ์, คณะศาสตราจารย์นายแพทย์อวยฯ, คณะบุญะรัตน์จันทบุรี, คณะบ้านกุดไผ่, คณะเขาน้อยสามผาน, คณะแพรงภูธร -ป. โภชนา, บริษัทสหสันต์อุดรธานี, นายเอนก สิทธิประศาสน์ รองอธิบดีกรมการ

หลวงปู่เทสก์ เดินนำศพพระอาจารย์ฝั้นสู่จิตกาธาน

ปกครอง, คณะวัดบวรนิเวศวิหาร, คณะคุณหลุย สุวรรณเวช, คณะบ้านต้าย, นายช่างประมวล วงษ์ดี, คณะจังหวัดเชียงใหม่, คณะดอนเชียง, โรงครัวจังหวัดอุดรธานี, คณะอำเภอกุดบาก, คณะครัวนครพนม และโรงครัวหนองคาย ฯลฯ เป็นต้น

ก่อนวันงานพระราชทานเพลิงศพหนึ่งวัน คือวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๒๑ เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังได้ขึ้นไปตบแต่งบริเวณปริมณฑลซึ่งเป็นที่ตั้งจิตกาธาน จิตกาธานดังกล่าวแล้วนี้ตั้งอยู่บนเขาย่อมๆ ลูกหนึ่ง ในบริเวณวัด เมื่อแรกเริ่มคณะกรรมการจัดงานศพตั้งใจจะจำลองภูเขาให้มีสภาพเหมือนถ้ำขาม ซึ่งเป็นสำนักสงฆ์ที่พระอาจารย์ฝั้นพำนักบำเพ็ญภาวนาอยู่ในระยะหลัง แต่จำลองให้เหมือนไม่ทันการ ทางสำนักพระราชวังจึงออกแบบให้ใหม่เป็นพิเศษขณะกำลังตบแต่งบริเวณมณฑลอยู่นั้น ประชาชนนับหมื่นได้ทยอยไปเดินดูรอบๆ เขา ส่วนใหญ่อดใจอยู่ไม่ได้ถึงกับออกปากชมกันหนาหูว่าสวยงามที่สุดในบรรดาที่เคยพบเห็นกันมา วันนั้นพุทธบริษัทจำนวนมากไม่น้อยได้แย่งกันฝ่าท่อนไม้จันทน์สำหรับเป็นพื้พระราชทานเพลิงในวันรุ่งขึ้นกองรักษาการณ์ ในบริเวณวัดมีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาปฏิบัติหน้าที่คึกคักขึ้นกว่าวันก่อน พอถึงเวลา ๑๖.๐๐ น. มีพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลพระราชทานในการออกเมรุบนศาลาโรงธรรม ซึ่งตั้งศพบำเพ็ญกุศลมาแต่ต้น พระภิกษุ ๑๐ รูป สวดพระพุทธรูป มีพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์ พระสงฆ์ ๔ รูป สวดธรรมกถา มีพระพิธีธรรมแล้วสวดพระอภิธรรม

พุทธบริษัทได้ช่วยกันฝ่าท่อนไม้จันทน์

คำวันเดียวกันนั้น คือวันที่ ๒๐ ม.ค.พระภิกษุจากวัดต่างๆ ทั้งใกล้และไกลได้ผลัดกันขึ้นธรรมาสน์ใน
โรงฉันภัตตาหาร เพื่อแสดงพระธรรมเทศนาจนกระทั่ง ๒๔.๐๐ น.จึงยุติ ปรากฏว่ามีพุทธบริษัทนับ
จำนวนพันไปนั่งฟังพระธรรมเทศนาอย่างคับคั่งตั้งแต่หัวค่ำ เมื่อเลิกแล้วจึงทยอยกันกลับไปนอนยัง
โรงที่พัก

ในคืนนั้นอีกเหมือนกัน เจ้าหน้าที่ฝ่ายแจกหนังสือเล่มเล็ก ซึ่งทางวัดป่าอุดมสมพร จัดพิมพ์แจกเป็น
อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ได้แยกย้ายกันออกแจกตามโรงที่พัก
และถนนหลายสายภายในบริเวณวัด ผู้เฒ่าผู้แก่ที่นอนหลับไปแล้วต่างก็ถูกปลุกขึ้นรับแจกอย่างทั่วถึง
เมื่อทราบว่าเป็นหนังสืออนุสรณ์และเห็นภาพสีสี่พระอาจารย์ฝั้นที่พวกตนเคารพนับถือภายในเล่ม
ต่างก็ยกหนังสือขึ้นพนมเหนือศีรษะ เป็นการสักการะพระอาจารย์ฝั้นไปตามๆ ปรากฏว่าเพียง
ประมาณสองชั่วโมงหนังสือดังกล่าวได้ถูกแจกจ่ายจนถึงมือชาวบ้านจากสารทิศต่างๆ ถึงหมื่นกว่าเล่ม
ทั้งนี้ มิได้รวมถึงการแจกจ่ายในวันงานอีกประมาณ ๓ หมื่นกว่าเล่ม

ถึงวันงานพระราชทานเพลิง... คือวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๒๑ แต่เช้าตรู่ได้มีพุทธบริษัทจากอำเภอและ
จังหวัดใกล้เคียงไปใส่บาตรพระภิกษุสามเณรเหมือนวันก่อน เช้าวันนี้คับคั่งเป็นพิเศษ เพราะพระภิกษุ
สามเณรได้เพิ่มจำนวนขึ้นถึง ๒,๐๐๐ กว่ารูปดังกล่าวแล้วข้างต้น เวลา๐๘.๐๐ น. พระสงฆ์ ๑๐ รูป ที่
สวดพระพุทธรมณฑ์แต่วันวานรับพระราชทานฉัน

พอถึงเวลาประมาณ ๑๐.๐๐ น. พระ-สงฆ์ ๑๐ รูปได้บังสุกุล แล้วเจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังได้เชิญ
ศพพระอาจารย์ฝั้น อาจาโรลงจากศาลาโรงธรรม จากนั้นเชิญศพจากศาลาโรงธรรมไปเวียนเมรุ เพื่อ
เชิญขึ้นตั้งบนจิตกาธาน โดยมีพระภิกษุเดินตามศพนับร้อยรูป พร้อมด้วยพุทธบริษัททั้งหลายร่วม
ขบวนศพด้วยอย่างคับคั่ง เขิงเขาด้านหน้าของเมรุ คณะกรรมการจัดงานศพได้สร้างโตะยาวสำหรับให้
ประชาชนวางดอกไม้จันทน์ไว้ด้วย ถึงระยะนี้เจ้าหน้าที่ได้เริ่มเข้มงวดให้ประชาชนอยู่นอกเชือกกัน
ตามแนวริมถนนรอบๆ เขา ชาวบ้านทุกเพศทุกวัยต่างก็นั่งกับพื้นดินเพื่อรอเวลาพระราชทานเพลิงอยู่
อย่างยัดเยียด แต่ก็โดยสงบ มิได้มีเหตุร้ายหรือเหตุกระทบกระทั่งใดๆ เกิดขึ้นเลย

เรื่องปรารถนาที่อุบัติขึ้นในตอนนี้ดูจะเป็นเรื่องเดียวกันหมด คือประชาชนคับคั่งเป็นแสนๆ เช่นนี้
เจ้าหน้าที่จะเปิดโอกาสให้ขึ้นไปเฝ้าศพพระอาจารย์ฝั้น ที่เขาเขารพบูชา ให้ได้สมปรารถนาที่อุทิศ
รอนแรมมาหรือไม่ หากเจ้าหน้าที่เปิดโอกาสให้ ความซุลมุนวุ่นวายจะอุบัติขึ้นเพียงไหน ตนจะหน้า
มืดเป็นลมหรือล้มลงจนถูกเหยียบจากคลื่นมนุษย์ที่กำลังหลั่งไหลขึ้นไปหรือเปล่า และถ้ามีโอกาสจริง
ถึงสองยามจะได้เฝ้ากันถ้วนทั่วทุกคนหรือไม่

คณะกรรมการจัดงานศพดูจะคำนึงถึงปัญหานี้อยู่แล้ว จึงได้เปิดโอกาสให้ประชาชนนำดอกไม้จันทน์
ไปวางสักการะบนโต๊ะยาวที่จัดไว้ให้ดังกล่าวข้างต้น เพื่อบรรเทาความหนักใจไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง
เสียก่อน แม้กระนั้นก็ยังมิมีผู้คนอีกเป็นหมื่นๆ ที่ไม่ยอมออกไปวาง โดยหวังว่าจะได้มีโอกาสขึ้นไปวาง
ให้ถึงจิตกาธานเลยทีเดียว

ครั้นได้เวลาประมาณ ๑๔.๓๕ น.พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้า ฯ
พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาเจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร ได้เสด็จ ฯ ถึงวัดป่าอุดม
สมพร ปกตรถยนต์พระที่นั่งจะเข้าเทียบยังพลับพลาที่ประทับซึ่งจัดถวายไว้ข้างเมรุ แต่ทั้งสาม
พระองค์ได้โปรดเกล้าฯให้หยุดรถลงตรงปากทางเข้าด้านหน้าเมรุ แล้วเสด็จ ฯ โดยปราศจากลาดพระ
บาทไปตามทางเขา เพื่อให้ประชาชนที่แน่นขนัดอยู่สองข้างทางได้เฝ้ารับเสด็จอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้นไป
อีก นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างล้นพ้น เมื่อเสด็จขึ้นประทับบนพลับพลาและได้เวลาอันสมควร
แล้ว ทั้งสามพระองค์ได้เสด็จฯขึ้นสู่เมรุทรงทอดผ้าไตร พระสงฆ์ ๑๐ รูป บังสุกุล แล้วพระราชทาน
เพลิงศพ

ที่น่าประทับใจเป็นอย่างยิ่งก็คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ
พระบรมราชินีนาถทรงลดพระองค์ลงกราบศพพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร บนพระสุหนี่ปูลาดที่พื้นสนาม
หน้าจิตกาธาน ภาพประทับใจเช่นนี้บรรดาประชาชนที่เฝ้าอยู่นับแสนต่างก็สำนึกโดยทั่วกัน ว่ามี
โอกาสพบเห็นได้ยากยิ่ง เมื่อได้เวลาอันสมควร ทั้งสามพระองค์ได้เสด็จกลับตามทางเดิม ทรง
ปฏิสันถารต่อประชาชนที่เฝ้าอยู่สองข้างทางโดยมิได้ทรงถือพระองค์ จนกระทั่งเสด็จขึ้นประทับบน
รถยนต์พระที่นั่งกลับออกไปจากวัด เพื่อประทับเครื่องบินพระที่นั่งกลับพระตำหนักภูพิงค์ราชนิเวศน์
ที่เชียงใหม่

ในหลวงรัชกาลที่ ๙ พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนิน วัดป่าอุดมสมพร เพื่อพระราชทานเพลิงศพเป็นการส่วนพระองค์

เมื่อเสด็จ ฯ กลับแล้ว บรรดาพระภิกษุสงฆ์แม่ชี และ ประชาชน ได้ขึ้นเฝ้าตามลำดับ

สมเด็จพระญาณสังวร ฯ ทรงประทับทอดพระเนตรการเผาจริง

พระอาจารย์วิริยงค์ และพระอาจารย์หลอด เผ้าดูการเผาจริง

เมื่อเสด็จ ฯ กลับแล้ว บรรดาพระภิกษุสงฆ์และแม่ชีได้ขึ้นเผาตามลำดับสำหรับประชาชนนั้น
เจ้าหน้าที่ได้อนุญาตให้ขึ้นเผาได้ โดยให้ขึ้นไปวางดอกไม้จันทน์บนถาดนอกหวดหนามกั้นชั้นในเท่านั้น
ปรากฏว่าผู้คนหลังไหลขึ้นไปอย่างแน่นขนัด เจ้าหน้าที่เกรงว่าจะเกิดเหยียบกันถึงขนาดบาดเจ็บล้ม
ตาย จึงจำต้องสกัดกั้นและห้ามขึ้นเผาบนเมรุ ทั้งๆ ที่ประชาชนได้ขึ้นไปเผากันไม่ทั่วถึง ๑๘.๐๐ น.
เป็นเวลาเผาจริง ท่ามกลางฝูงชนนับหมื่นๆ ที่รายล้อมแสดงความอาลัยอยู่รอบๆ เมรุ จนกระทั่งเวลา
ประมาณ ๐๑.๐๐ น. ของวันใหม่ไฟจึงได้มอดลง

พระเทพบัณฑิต บังสกุลในพิธีสามหาบ

พระอาจารย์เทศก์ บังสกุลในพิธีสามหาบ

พระอาจารย์ดุษฎี บังสกุลในพิธีสามหาบ

น่าสังเกตว่า ตลอดคีนันได้มีการเฝ้าอธิษฐานพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร บนจิตภาฐานอย่างเข้มแข็ง กล่าวคือนอกจากเจ้าหน้าที่ตำรวจจะรายล้อมชั้นในไว้ชั้นหนึ่งแล้ว ยังมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายจังหวัดรายล้อมไว้อีกชั้นหนึ่งส่วนชั้นนอกซึ่งเป็นรอบๆ เมรุชั้นล่าง ประชาชนนับพัน ๆ ยังรายล้อมเฝ้าสังเกตการณ์อยู่ด้วยเป็นชั้นสุดท้าย ทั้งนี้เพราะอธิษฐานของพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร เป็นยอดปรารถนาที่ทุกๆ ฝ่ายต่างก็อยากได้ไปกราบไหว้บูชาบรรยากาสรอบ ๆ เมรุในคีนันจึงมีสภาพไม่ผิดอะไรกับการ “คุมเชิง” ซึ่งกันและกัน

เช้าตรู่วันรุ่งขึ้น คือวันที่ ๒๒ มกราคม บนจิตภาฐานยังมีวันกรุ่นอยู่ ส่วนเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ อ.ส. ตลอดจนบรรดาประชาชนต่างก็ยังรายล้อมอยู่ในสภาพเดิม พิธีสามหาบได้กระทำกันแต่เช้าพระภิกษุที่บังสุกุลในตอนนี้ได้แก่พระเทพบัณฑิต เจ้าคณะธรรมยุตภาค ๙ พระนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาจารย์ (เทศก์ เทศรังสี) และพระรัตนากรวิสุทธิ (ดุลย์ อดุล) เจ้าคณะธรรมยุตจังหวัดสุรินทร์

หลังจากพิธีสามหาบเสร็จสิ้นลงแล้วก็ถึงวาระของการเก็บอัฐิ โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายจังหวัดและเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตลอดจนพระสงฆ์บางรูป ได้ช่วยกันเก็บอัฐิบรรจุในเจดีย์หินอ่อน จากนั้นจึงเก็บอังคารบรรจุลงในหีบไม้มะค่าโมงลั่นกุญแจ แล้วอัญเชิญทั้งอัฐิและอังคารขึ้นรถนำไปไว้บนศาลาโรงธรรม ต่อมาทางวัดได้จัดเก็บไว้อย่างแข็งแรงในตู้เซฟที่วัดหามาถึง ๒ ใบ ที่กุฏิพระอาจารย์ฝั้น ในวัดป่าอุดมสมพร เมื่อเชิญอัฐิและอังคารไปแล้ว ประชาชนที่ขึ้นไปมุงสังเกตการณ์รอบๆ เมรุ ตั้งแต่เริ่มเก็บอัฐิ ได้พยายามขอร้องเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งรายล้อมอยู่ชั้นใน ให้ช่วยหยิบดอกไม้บ้าง หยวกกล้วยบ้าง หรืออะไรอื่นๆ ที่พอจะนำไปกราบไหว้บูชาได้ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้หยิบหยวกกล้วยส่งออกมาให้ท่อนหนึ่ง พอได้มาต่างก็ฉีกแบ่งกันคนละเล็กคนละน้อย นายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ท่านหนึ่ง เกรงว่าจะเป็นการไม่เหมาะสม จึงสั่งระงับเสียโดยทันที แม้กระนั้นก็ยังมิผู้ส่งผ้าเช็ดหน้าบ้าง หมวกบ้างให้เจ้าหน้าที่ตำรวจช่วยนำไปชบน้ำตรงเชิงเมรุให้ สำหรับหยวกกล้วยก็ดี ดอกไม้ที่ประดับเมรุก็ดี ฯลฯ เจ้าหน้าที่ได้

จัดการรวบรวมเผาอีกครั้งหนึ่งในลำดับต่อมา เพื่อป้องกันมิให้เกิดการจลาจลในการแย่งชิงกันขึ้นอัฐิ
ของพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ทางจังหวัดและทางวัดป่าอุดมสมพร ได้ตกลงกันจะบรรจุไว้ในสถูป โดย
จะสร้างสถูปขึ้นไว้บนพิพิธภัณฑ์พระอาจารย์ฝั้น ขณะนี้ทางคณะกรรมการฯ ได้ออกแบบพิพิธภัณฑ์
และสถูปไว้เรียบร้อยแล้ว

ส่วนสถานที่ที่จะสร้างพิพิธภัณฑ์และสถูป ขณะบันทึกเรื่องนี้ยังมีได้ตกลงกันแน่นอนว่าจะสร้างขึ้น
ตรงไหน อาจบนเขาจอม ๑ ซึ่งเป็นที่พระราชทานเพลิงศพ อาจเป็นสถานที่หนึ่งที่ใดในบริเวณวัดป่า
อุดมสมพร และก็อาจจะขึ้นไปจัดสร้างบนลำห้วย อันเป็นสถานที่ซึ่งพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร พำนัก
ภาวนาอยู่ในวาระสุดท้าย ก่อนละสังขารชั้นร์ของท่านไปก็ได้

เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังเก็บอัฐิ

บรรจ้อัฐิเก็บไว้ในหีบไม้มะค่าโมง เก็บรักษาไว้ที่กุฏิ

เจ้าหน้าที่ตำรวจกำลังเก็บเศษจิวรที่มีได้ใหม่เพลิงบรรจุในถุง

เหรียญพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร

วัดป่าอุดมสมพร จ.สกลนคร

เหรียญพระอาจารย์ฝั้น รุ่นแรก ปี พ.ศ. 2507

เหรียญพระอาจารย์ฝั้น รุ่นแรก ปี พ.ศ. 2507 สร้างในงานยกเสาโบสถ์น้ำ วัดป่าอุดมสมพร อำเภอพรรณานิคม จ.สกลนคร โดยมี น.อ.เกษม งามเอก เป็นผู้ดำเนินการ

ลักษณะเป็นเหรียญรูปไข่ ขอบเหรียญด้านหน้าและหลังเป็นเส้นสันนูน ด้านหน้าตรงกลางเป็นรูปเหมือนพระอาจารย์ฝั้นครึ่งองค์ หันหน้าไปทางขวา ด้านล่างมีอักษรไทยว่า พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ด้านหลังบนสุดจารึกชื่อ วัดป่าอ้อขาม สกลนคร ช่วงกลางเป็นพระคาถา หัวใจพญานกยูงทอง ถัดลงมามีเลขไทยระบุปีที่สร้างคือ ๒๕๐๗ ส่วนด้านล่างระบุรุ่น รุ่นแรก ศิษย์ ทอ.สร้างถวาย เหรียญรุ่นแรกนี้ จะมีเอกลักษณ์แม่พิมพ์เฉพาะเพื่อการพิจารณา เรียกกันว่า "ศูนย์มีจุด" คือ เลข "๐" ตรง พ.ศ. "๒๕๐๗" จะมี "จุด" อยู่ด้านใน ส่วนด้านล่างติดขอบเหรียญมีหมายเลข 219

เหรียญพระอาจารย์ฝั้น รุ่นแรก ปี พ.ศ. 2507

เหรียญพระอาจารย์ฝั้น รุ่นแรก ปี พ.ศ. 2507

<http://www.amuletheritage.com/p-8.html>

เหรียญพระอาจารย์ฝั้น รุ่นแรก ปี พ.ศ. 2507

เหรียญฉลุพระอาจารย์ฝั้น รุ่นพิเศษ ปี พ.ศ. 2515

เหรียญฉลุพระอาจารย์ฝั้น อาจารย์โร วัดป่าอุดมสมพร จ.สกลนคร เนื้อโลหะทอง รุ่นพิเศษ ปี พ.ศ.
2515

เหรียญฉลุพระอาจารย์ฝั้น รุ่นพิเศษ ปีพ.ศ. ๒๕๑๕

<http://www.amuletheritage.com/p-8.html>

ที่มา : dharma-gateway , www.dharma-gateway.com/ , พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร

วัดป่าอุดมสมพร อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร

(จากหนังสือ ภาพ ชีวิตประวัติและปฏิปทาของ พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร).

dharma-gateway , www.dharma-gateway.com/ , ประมวลเหตุการณ์และภาพงาน

พระราชทานเพลิงศพพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร

(จากหนังสือ ภาพ ชีวิตประวัติและปฏิปทาของ พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร).

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร, www.iotopsakon.com/ ,

พิพิธภัณฑ์อาจารย์ฝั้น อาจาโร วัดป่าอุดมสมพร.

Paiduaykan, <https://www.paiduaykan.com/> , พิพิธภัณฑ์อาจารย์ฝั้น อาจาโร

วัดป่าอุดมสมพร.

Websanom, <https://websanom.blogspot.com/> , วัดป่าภูธรพิทักษ์.

สาวิกาน้อย, www.dhammajak.net/ , โพสต์ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕, “พระธรรม

เจดีย์ (จุม พนธุโล)” วัดโพธิสมภรณ์.

watthai northeast, www.dhammathai.org/ , วัดพระธาตุพนม วรรณวิหาร.

Luangpumun, <http://luangpumun.org/> , ศิษยานุศิษย์ของหลวงปู่มั่น

ภูริทัตตมหาเถร.

ชญาณ์ตถภัทร์, <https://topicstock.pantip.com/> , โพสต์ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๑,

ประมวลภาพงานพระราชทานเพลิงศพพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร.